

« ....Διὰ τοῦτο δὲν εὐρέδη εἰς τὴν ὑψηλίον λαός, ὅστις δὲν ἱστόρησε
πολλὰ ἢ ὀλίγα, ἀληθινὰ ἢ ψευδῆ περὶ τῶν προγόνων καὶ τῶν γειτόνων
του· μηδ' ὅσον καὶ ἂν τὸν ὑποδέσῃς ἀμαθῆ, ὅστις δὲν ἐπεδύμησε νὰ
ἐξεύρη τι ἐκ τῶν παρελθόντων πραγμάτων.... »

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Μ. ΚΟΥΜΑΣ

«Ούδενός ἐκ θνητοῦ Μελία Ζανός δ' ἐλόχευσα
χάρμα Πελασγιᾶδαις Αἴμονα γειναμένα».

(Ἐπίγραμμα ἐπὶ βάσεως ἀγάλματος ἐν Λαρίσῃ)
Ἐκδόσις Kern, ἐν τῷ Μουσεῖῳ Λαρίσης.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΑΡΙΣΗΣ

1. ΘΕΣΙΣ — ΕΔΑΦΟΣ

ὑπό ΙΩΑΝΝΟΥ Θ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ

Κλίμα. Κάτοικοι.

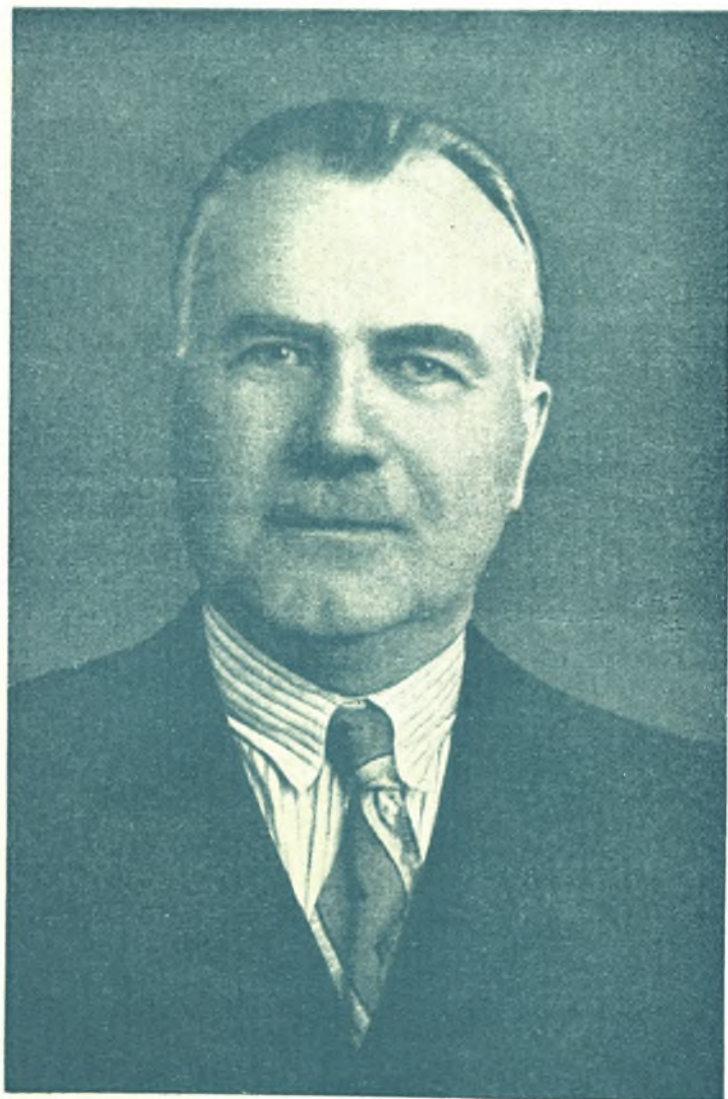
Ἡ ἐπαρχία Λαρίσης ἔχει ἀκριβῶς τὴ θέση, πού εἶχε κατὰ τὸ μεγαλύτερο μέρος ἡ ἀρχαία Πελασγιῶτις, στὸ κέντρο τῆς ἀνατολικῆς Θεσσαλίας μὲ διακριτικὰ τὰ φυσικὰ της ὄρια τὸν Πηνειὸ ἀπὸ τὸ Βοριᾶ, ἀπὸ τὸ σημεῖο πού προσπερνᾷ τὸ βουνὸ Δοβρούτσι δυτικὰ ὡς τὶς ἐκβολές του ἀνατολικά, τὶς Δυτικὲς ὑπώρειες τῆς Ὀσσας, τὸ Μόψιον ὄρος τῶν ἀρχαίων, σήμερα Χασαμπαλιώτικο, καὶ τὴ λίμνη Κάρλα, τὴ Βοιθηίδα τῶν ἀρχαίων ἀπὸ τὴν Ἀνατολή, τὴ βουνοσειρά, ἀπὸ τὸ Νότο, πού χωρίζει τὴν Ἀνατολικὴ Θεσσαλικὴ πεδιάδα στὰ δύο, τὴ Βόρειο, ὅπου εἶναι ἡ ἐπαρχία Λαρίσης καὶ τὴ Νότιο. Σαυτὴ σπουδαία κορυφὴ εἶναι ἡ τοῦ Καραντάου, αἱ Κυνὸς κεφαλαὶ τῶν ἀρχαίων, λοφώδης κατὰ τὸ πλεῖστον, καὶ κατὰ τὰ δυτικὰ σθῆνεται σὲ χαμηλοὺς λόφους, ὥσπου ἡ βουνοσειρὰ παίρνει διεύθυνσι πρὸς τὸ Βοριᾶ, καὶ ὑψώνεται, γίνεται πετρώδης καὶ σχηματίζει τὰ ὑψώματα τοῦ Δογαντζῆ, τοῦ Φυλληῖου τῶν ἀρχαίων καὶ τοῦ Δοβρούτσι, πού ἀποτελοῦν τὰ δυτικὰ τῆς ἐπαρχίας σύνορα.

Συνορεύει δὲ ἀπὸ Βοριᾶ μὲ τὴν ἐπαρχία τοῦ Τυρνάβου, ἀνατολικά τῆς Ἀγιάς, ἀπὸ τὸ Νότο μὲ τοῦ Βόλου καὶ τῶν Φαρσάλων καὶ δυτικὰ μὲ τὶς ἐπαρχίες Καρδίτης καὶ Τρικκάλων.

Ὅλη ἡ ἐπαρχία ἔχει 61.908 κατ.¹ καὶ τὸ ἔδαφός της εἶναι τὸ περισσότερο πεδινὸ (ἀργιλλῶδες), καθαρὰ πεδινὸ τὸ ἀνατολικὸ μέρος, καὶ ὄλο λόφοι τὸ ἄλλο, τὰ Ρεβένια, ὅπως ὀνομάζουσι τὸ μέρος αὐτὸ καὶ σήμερα οἱ χωρικοὶ διατηροῦντες κάπως παρεφθαρμένη τὴ Μεσαιωνικὴ ὀνομασία του Ρεβενίκος². Εἶναι γυμνὸ ἀπὸ δέντρα, ἐξὸν ἀπὸ τὶς δυτικὲς ὑπώρειες τῆς Ὀσσας, πού ἔχουσι ἀρκετὰ πλούσια βλάστησι, καὶ πού καὶ πού διακρίνονται δῶ καὶ ἔκει οἱ ἀγριαχλαδιές ἢ καὶ πυκνές οἱ ἀμυγαλέες, στοὺς ὀλιγοστοὺς ἀμπελώνες τῶν χωριῶν, καὶ τὰ δέντρα ἀκόμα, πού τὰ τελευταῖα χρόνια μὲ τὶς προσπάθειες τῶν δασκάλων φυτεύθησαν εἰς τὰ χωριά τοῦ κάμπου.

¹ Κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1928.

² Ἀννης Κομνηνῆς Ἱστορ.

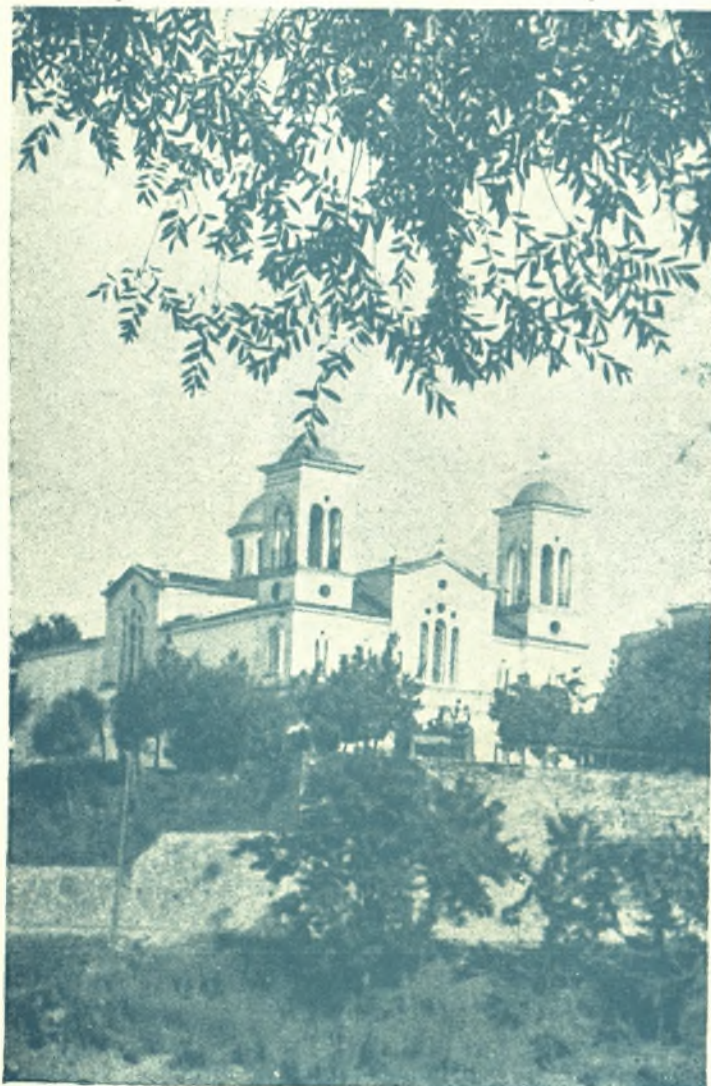
ΙΩΑΝΝΗΣ Θ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

Λάρισσα : Ἡ Κοινότης Γης Γυμνασίου τοῦ ἔτους 1926 - 1927

ΣΧΟΛΙΚΑΙ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΙΣ - ΝΑΟΙ

Λάρισσα : Ὁ Μητροπολιτικὸς ἱερός ναὸς τοῦ Ἁγ. Ἀχιλλείου

Θάπρεπε ὁμως μεγαλύτερη νὰ δοθῆ ἀπὸ τοὺς ἀρμοδίους προσοχὴ γιὰ νὰ δεντροφυτευθοῦν τοὺλάχιστον οἱ ὄχθες τῶν ρεμάτων, ποὺ διασχίζουν τὴν πεδιάδα, γιὰτὶ θὰ χρησίμευαν διπλά, γιὰ νὰ συγκρατοῦν τὸν χειμῶνα τοὺς χειμάρρους αὐτοὺς καὶ γιὰ νὰ γλυκαίνουν καὶ ἡμερεύουν τὸ κλίμα ἐμποδίζοντα κάπως τὸν καυστικὸ λίθα νὰ φέρνῃ, ὅσες φέρνει βλάβες, ὅταν τὸ καλοκαίρι ψήνει καὶ τὶς πέτρες ἀκόμα. Καὶ ἔτσι τὸ γυμνὸ καὶ ἄδενδρο τῆς πεδιάδος νὰ παύσῃ νὰ προκαλῆ τὴ μελαγχολία μὲ τὴ μονοτονία του, καὶ τὸ πράσινο νὰ τέρπῃ καὶ εὐχαριστῆ τὶς ψυχές τῶν ταξιδιωτῶν καὶ τῶν κατοίκων της.

Τὴν πεδιάδα αὐτὴ στεφανώνει ἀπὸ τὸ Βοριᾶ ὁ Πηνεϊὸς ποταμὸς, ποὺ πηγάζει ἀπὸ τὸ Πινδικὸν ὄρος Ποῖον καὶ τὸν Λάκμωνα καὶ διαρρέων τὴ Δυτ. Θεσσαλικὴ πεδιάδα ἐξέρχεται περνώντας ἀπὸ τὸ στενὸ τοῦ Καλαμακίου, ποὺ ἐσχημάτισε διαρρήξας τὴ δυτικὰ τῆς πεδιάδος τῆς Λαρίσης μνημονευθεῖσα βουνοσειρά, εἰς τὸ Πελασγικὸν Πεδίον «ρέων ὑπὸ τὴν σκιάν μεγαλοπρεπῶν καὶ πανυψηλῶν πλατάνων», ἄλλοτε βραδύς καὶ ἥρεμος καὶ ἄλλοτε ὄρμητικὸς καὶ πολύρροχος. Ἀφ' οὗ διασχίση αὐτὴ καὶ τὸ στενὸ τοῦ Μουσαλάρ, ποὺ ἐσχημάτισε μεταξὺ μερικῶν λόφων, ποὺ ξεφύτρωσαν ἀπὸ τὶς νότιες ὑπώρειες τοῦ Κάτω Ὀλύμπου, ὅπου καὶ ὁ μοναδικὸς του καταρράκτης (τοῦ Βερνέζι), φθάνει στὴν εἴσοδο τῆς ἀληθινὰ χαριτωμένης κοιλάδος τῶν Τεμπῶν, τὴν ὁποία καὶ διασχίζει, καὶ ὕστερ' ἀπὸ 1 1/2 ὥρας ροὴν χύνεται εἰς τὸ Θερμαϊκὸ κόλπο πλησίον τοῦ χωριοῦ Τσάγεζι, ποὺ θὰ πῆ στόμιο, ὅπως καὶ μετωνομάσθηκε τελευταία. Κατὰ τὴν διὰ μέσου τῆς πεδιάδος Λαρίσης διαρροὴ του δέχεται ἀπ' ἀριστερὰ καὶ πλησίον τοῦ χωριοῦ Μουσαλάρ τὰ νερὰ τοῦ Ξηριά, Τιταρησίου τῶν ἀρχαίων, ἀπὸ δεξιὰ δὲ τοῦ Ἀσμακίου, ὅταν κυρίως πλημμυρίζῃ ἡ Κάρλα.

Τὰ νερὰ τοῦ Πηνειοῦ καὶ τῶν διαφόρων μικροποταμῶν, ὅπως καὶ τῆς λίμνης Βοιθηίδος καὶ τοῦ τενάγους τῆς Νεσσωνίδος, συντελοῦν πολὺ εἰς τὸ νὰ καταστή τὸ ἔδαφος τῆς πεδιάδος εὐφορο τόσο, ὥστε καὶ σήμερα ἀκόμα νὰ δικαιολογῆται τὸ ἐπιθετὸ της ὡς Ἐριθώλακος, ὅπως τὴν ὠνόμαζαν οἱ ἀρχαῖοι ποιηταὶ καὶ συγγραφεῖς, "Ἕλληνες καὶ Λατῖνοι." Ἄν δὲ καταστῆ δυνατὸ, ὅπως ἐλπίζομεν ἤδη, νὰ ρυθμισθοῦν καλὰ οἱ ροές τῶν ὑδάτων αὐτῶν, ὥστε νὰ ἀποφεύγωνται οἱ πλημμυρες, πολλὰ ἔχει νὰ κερδίση ἡ ἐπαρχία καὶ ἡ ἐθνικὴ οἰκονομία συγχρόνως.

Τὸ κλίμα τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἠπειρωτικὸ, διότι ὁ φραγμὸς, ποὺ σχηματίζουν ἡ Ὄσσα καὶ τὸ Μαυροβούνι, χωρίζει αὐτὴν ἀπὸ τὴ θάλασσα, καὶ τὸ μὲν θέρος γίνεται θερμὸ καὶ ξηρὸ, τὸ δὲ χειμῶνα ψυχρὸ καὶ ὑγρὸ. Γενικὰ ὁμως τὸ κλίμα εἶναι ὑγιεινὸ, πλὴν κάποιας ἐλονοσίας, ποὺ μαστίζει κυρίως τὰ περὶ τὴ Βοιθηίδα καὶ τὴ Νεσσωνίδα μέρη.

Οἱ κάτοικοί της εἶναι, κατὰ τὴν ὁλότητά τους σχεδόν, σήμερα Ἕλληνες. Κατὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Θεσσαλίας ἔμειναν εἰς τὴ Λάρισσα κυρίως καὶ εἰς τὰ χωριά ὡς τσιφλικοῦχοι-μπέηδες μερικοὶ Τούρκοι, διότι οἱ περισσότεροι ἀπὸ αὐτοὺς, ἰδίως οἱ λεγόμενοι «Κονιάρηδες» οἱ ἐγκατασταθέντες εἰς τὴ Θεσσαλία κατὰ τὴν κατάκτησίν της Τούρκοι ἀπὸ τὸ Ἰκόνιον, ἔφυγαν ἀμέσως πρωτύτερα ἀπὸ τὶς τουρκικὲς ἀρχές. Ἄλλὰ καὶ οἱ ὀλίγοι ἀπομείναντες ἔφυγαν παίρνοντας μαζί τους καὶ τοὺς τουρκόγυφτους ἀκόμη κατὰ τὴν ἀνταλλαγὴ τῶν

ΘΕΣΣΑΛΙΚΑΙ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΙ
ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΑΡΙΣΗΣ

πληθυσμῶν, πού ἔγινε μετὰ τῆ Μικρ. καταστροφῆ. Σήμερα ὑπάρχουν ἀκόμα στή Λάρισα μερικοί Ἑβραῖοι. ὑπόλειμμα τῶν ἀπό τουρκοκρατίας καί πρωτύτερα ἀκόμα τοιούτων. Κατὰ τὴν ἀπογραφήν τοῦ 1881 οἱ Ἑβραῖοι τῆς Λαρίσης ἦσαν 1726.

Οἱ δὲ Ἕλληνες τῆς ἐπαρχίας Λαρίσης ὡς καί τῆς λοιπῆς πεδινῆς Θεσσαλίας εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων γενικῶς λαμβανομένων. Διότι οἱ ἀρχαιότατοι κάτοικοι τῆς Θεσσαλίας ὑπῆρξαν οἱ Πελασγοί, ἀπὸ τοὺς ὁποίους καί Πελασγιῶτις ἢ χώρα ὠνομάσθη. Οἱ δὲ οἱ Πελασγοί ἦσαν γενικῶς σοφοὶ λαός, «σοφοὶ εἰς τὴν γεωργίαν, σοφοὶ εἰς τὴν τεichoδομίαν καί οικοδομίαν, σοφοὶ εἰς τὰ θεῖα»¹. Αὐτοὶ δὲ ἀνέπτυξαν τὸ λαμπρότατο πολιτισμὸ τῆς λιθικῆς ἐποχῆς. Μὲ αὐτοὺς συνέζησαν καί οἱ Θρᾶκες πρὸς τὰ ὄρεινά ἰδίως τοῦ κάτω Ὀλύμπου καί τῆς Ὀσσας, λαὸς ἐπίσης πολιτισμένος. Τούτους κατὰ τὸ μεγαλύτερο ἴσως μέρος ἐξέβαλαν, τοὺς λοιποὺς ὑποτάξαντες, οἱ Ἕλληνες, εἰσβαλόντες ἀπὸ τὰ ΒΔ. τῆς Ἰλλυρικῆς Χερσονήσου. Βραδύτερα εἰσέβαλαν εἰς τὴ Θεσσαλία ἐκ τῆς Ἡπείρου (Θεσπρωτίας) οἱ Θεσσαλοί, πού ἔδωκαν καί τὸ ὄνομα στήν χώρα ὑποτάξαντες τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς, πού κατοικοῦσαν ἐκεῖ πρωτύτερα.

Ἄλλὰ ἡ Θεσσαλία, ἡ πεδινὴ ἰδίως, ἐδέχθη ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα ἐποχὴ παρὰ πολλοὺς ἐπιδρομείς, πού ἐρήμωναν τὴν χώρα καί τοὺς κατοίκους τῆς τοὺς ἀνάγκαζαν νὰ ὑποταχθοῦν ἢ νὰ καταφύγουν εἰς τὰ περιβάλλοντα τὴν πεδιάδα βουνά. Ἀπὸ αὐτὰ δὲ πάλι πολλὰς φορές κατέβαιναν οἱ Ἕλληνες καί ἐγκαθίσταντο εἰς τὴν πεδιάδα καί τοιουτοτρόπως ἐγένετο μιὰ διαρκῆς τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Πεδινῆς Θεσσαλίας ἀνάμειξις μὲ τοὺς ὄρεινούς. Ἔτσι δὲ δικαιολογεῖται πῶς διατηρήθηκαν κοινὰ ἢ γλῶσσα καί τὰ ἦθη καί ἔθιμα ὄλων τῶν Θεσσαλῶν. Οἱ δὲ εἰσβολεῖς ἢ ἔφευγαν βραδύτερα ὄλοι ἢ ἐξαφανίζοντο ἢ καί μέρος ἀπ' αὐτοὺς ἀφωμοιώνετο μὲ τοὺς γηγενεῖς. Μόνο δὲ ὅπου τὰ ξένα στοιχεῖα παρέμειναν συμπαγῆ, διατήρησαν τὴν ὄντοτήτά των, τὴ γλῶσσα των κλπ., ὅπως οἱ Βλάχοι τῆς Πίνδου.

Εἶναι λοιπὸν οἱ σημερινοὶ Θεσσαλοὶ τῆς ἐπαρχίας Λαρίσης ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων κατοίκων τῆς Θεσσαλίας κατὰ τὸ μεγαλύτερο μέρος, διαφέροντες κάπως κατὰ τὸ ἀνάστημα ἀπὸ τοὺς ὄρεινούς Θεσσαλοὺς. Αὐτοὶ εἶναι ἐργατικοὶ καί φιλόνομοι, φιλήσυχοι καί λίαν εἴφουεῖς. Ἐχουν δὲ βαθειὰ ριζωμένο μέσα τους τὸ συναίσθημα τῆς ἀγάπης πρὸς τὴν πατρίδα καί γι' αὐτὸ οὐδέποτε μὲ ὄλες τῆς δυσκολίας τῆς ζωῆς των, τῆς τῶσεν τραχειᾶς καί καταπονητικῆς, παρ' ὅλη τὴ φτώχεια των, πού ἐδοκίμαζαν ὡς κολλῆγοι τῶν μεγάλων ἰδιοκτητῶν Τούρκων καί Ἑλλήνων, πρὸ πάντων τῶν πρώτων, κατὰ τοὺς χρόνους, πού διετηρεῖτο ἡ μεγάλη ἰδιοκτησία, τὰ τσιφλίκια, καί αὐτοὶ εἰργάζοντο, ὅπως οἱ πρόγονοὶ τους οἱ πενέσται, διὰ νὰ παράγουν εἰς ὄφελος τῶν κυρίων των, καί αὐτοὶ μόνην ἀπολαυτὴν νὰ ἔχουν τόσες προσόδους, ὅσες δὲν ἀρκοῦσαν διὰ τὸν ξηρὸ μόνον ἄρτο τους, καί τότε ἀκόμα δὲν ἐσκέφθησαν νὰ ἐγκαταλείψουν τὸ πάτριον ἔδαφος καί νὰ ἀναζητήσουν καλύτερη τύχη εἴτε εἰς ἄλλες τουρκοκρατούμενες ἑλληνικῆς χώρες, εἴτε καί εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Διότι ἂν ἐξαιρέση κανεὶς τοὺς Πηλιορίτες, πού ἐξενιτεύοντο κατὰ τὸ πλεῖστο εἰς τὴν Αἴγυπτο, οἱ ἄλλοι Θεσσαλοὶ ὀλιγαρχεῖς καί

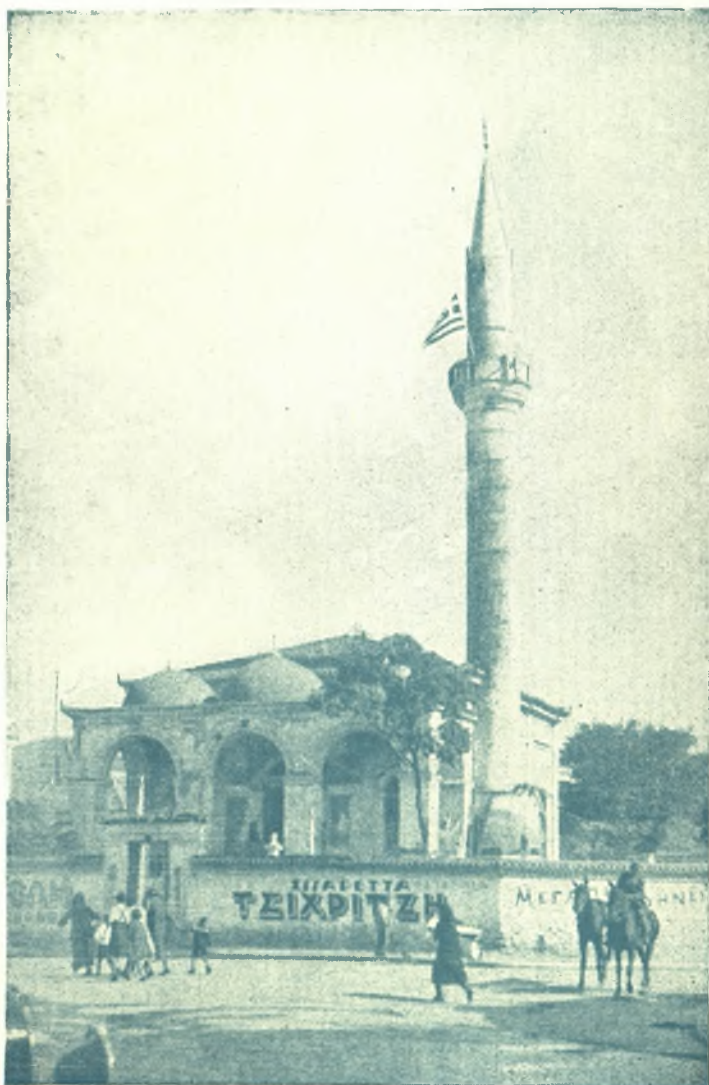
¹ Χρ. Τσουντα ἀκρ. Διμηνίου τλ.

Λάρισα : Οἱ δημοδιδάσκαλοι εἰς τὸ Παιδαγωγικὸν Συνέδριον

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΑΙ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΙΣ-ΜΝΗΜΕΙΑ

Λάρισα : Τὸ μεγαλοπρεπὲς Τουρκικὸν τζαμί εἰς τὸ φρούριον

Πυργετός: "Ένα γραφικό κομμάτι του Πηνειού κοντά στα Τέμπη

ΜΑΓΕΥΤΙΚΑ ΚΑΙ ΓΡΑΦΙΚΑ ΤΟΠΙΑ

Λάρισα: 'Ο Πηνειός θεώμενος από το έξοχ. κέντρο 'Αλκαζάρ

λιτοί εις τή δίαιτά τους, αλλά συγχρόνως προσκολλημένοι εις τήν καλλιέργεια τών άγρών τών Θεσσαλικών, άδιάφορον άν δέν τούς άνήκαν, παρέμειναν προσήλωμένοι εις τήν πάτριον γή. 'Ακριβώς δέ αυτή ή προσήλωσις κατέστησε αυτούς τοιούτους, ώστε, όσάκις ή πατρίδα τούς έκάλεσε προς έξυτηρέσει της, προσήλθαν άθρόοι και με ένθουσιασμό, έπέδειξαν δέ σε όλους τούς πολέμους, τούς όποιους «ή 'Ελλάς διεξήγαγε για τήν απελευθέρωσι τών υπό δουλείαν 'Ελληνικών χωρών», πειθαρχία και ήρωισμό άφθαστο, ώστε οί ήγήτορές τους να μη διστάζουν να διακηρύττουν τόν ένθουσιασμό τους εκ τής λαμπράς διαγωγής τών υπό τις διαταγές τους και να τούς προβάλλουν ως παραδείγματα πειθαρχίας και αυτοθυσίας.

'Η προσήλωσις των δέ αυτή άκόμα ύπήρξε ή αίτία, για τήν όποία, όταν μετά τή Μικρασιατική καταστροφή, άνεμος άνταρσίας και ιδέες άνατρεπτικές τής κρατούσης τάξεως τών πραγμάτων κατείχαν τις ψυχές του στρατευομένου ελληνικού λαού, μεταξύ δέ αυτού και τών Θεσσαλών στρατιωτών, μόλις επανήλθαν εις τήν πατρική των γή και επανέλαβαν τά έργα των τά ειρηνικά, έγιναν και πάλιν οί πειθαρχικότεροι πολίται και οί καλύτεροι άστοί, και καμμίαν άπήχησι δέν είχαν πλέον εις τις ψυχές τών Θεσσαλών άγροτών οί κομμουνιστικές ιδέες, παρά τις μεγάλες προς αυτούς ύποσχέσεις τών διαφόρων κομμουνιστών πρακτόρων.

Παρά τήν έργατικότητα τους όμως ό Θεσσαλός Καραγγούνης¹ και τήν εύκολο προσαρμογή του εις τις νέες καλλιεργικές μεθόδους δέν κατέστη δυνατό ναποκτήση επάρκεια και γι' αυτό συνήθως είναι χρεωμένος, πρωτύτερα μέν σ' τούς κάθε είδους έκμεταλλευτάς τοκογλύφους ή και καλούς δανειστάς, τώρα δέ εις τήν 'Αγροτ. Τράπεζα.

'Η αίτία του φαινομένου αυτού πρέπει να αναζητηθῆ εις τά εξής: α) εις τήν παντελή έλλειψι του πνεύματος τής άποταμείσεως, για τήν έμφύτευσι του όποιου εις τις ψυχές τών άγροτών θά ήταν άνάγκη ειδικά να γίνωνται μαθήματα και εις τούς ενήλικες, μάάλιστα δέ εις τούς άνηλικούς, κυρίως εις τούς μαθητάς τών σχολείων. Μεγάλες ύπηρεσίες θά προσφέρουν εις τήν πατρίδα των οί Θεσσαλοί δημοδιδάσκαλοι, άν αναλάβουν τό έργο τουτο, να έμφυτεύσουν δηλ. εις τις ψυχές τών παιδιών τήν άγάπη προς τήν άποταμείυσι, ιδρύοντες ιδιαίτερα σχολικά ταμειυτήρια (κουμπαράδες). β) εις τή μονομέρεια τής καλλιέργειας, ένω θά ήμπορούσε να γίνη μιá έντατική καλλιέργεια, άφου έξευρεθούν με δοκιμαστικές καλλιέργειες και άλλα, εκτός τών δημητριακών καρπών, προϊόντα, που θά ήταν δυνατό να ευδοκιμήσουν. Εις τουτο μεγάλες ύπηρεσίες ήμπορούν να προσφέρουν οί γεωπόνου τών γεωπονικών γραφείων και τών κοινοτήτων. γ) στην επανάπαυσι τών άγροτών στη δυναμικότητα τών χωραφιών των και τή φυσική των κατάστασι. Και ή λίπανσις τών χωραφιών και ή έξασφάλισις αυτών από τις πλημμύρες με τή διάνοιξι καταλλήλων αύλακιών θά ήμπορούσαν να αυξήσουν τήν παραγωγή και να καταστήσουν τή ζωή τών άγροτών

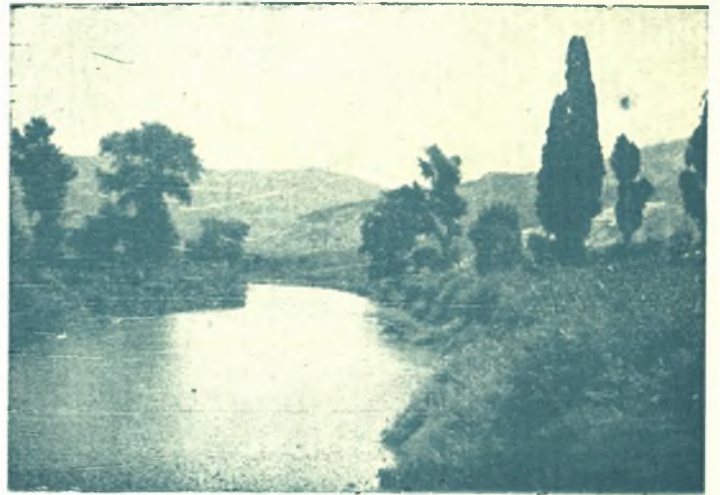
¹ Το όνομα προήλθε από τή μαύρη γούνα, που φορούσαν τό χειμώνα. Καρα-γούνα. Το δέ δεύτερο γ άναπτύχθηκε αναλογικά, όπως δηλαδή τό συγγούμι (επανωρόρι μάλλινο, που φορούσαν μαζί με τή γούνα) ή συγγούνα έγινε από τό συν-γούνα, έτσι ύστερα έσχηματίσθη και τό καρα-γ-γούνης, ή και από τή βαθειά ούρανική προφορά του γ, όπως και στο γκούργκουλας, γκαργκαλιάνος κλπ.

άνετο και περισσότερο πολιτισμένη πραγματικῶς και ὄχι ἐπιφανειακά, ὅπως γίνεται σήμερα. Γιατί μολοντί ἡ ἀλήθεια, ὅταν λέγεται, εἶναι πικρά, πρέπει νά λέγεται. Καί ἡ ἀλήθεια εἶναι μία, ὅτι οἱ Θεσσαλοὶ ἀγρότες, ἰδίως τῆς πεδιάδος τῆς Λαρίσης, ὅπως και οἱ γυναῖκες καταβάλλουν κάθε προσπάθεια νά μιμηθοῦν ἐπιφανειακά τοὺς κατοίκους τῶν πόλεων. Ἡ ἀμφισίς των εἶναι καταπληκτικῆς πολυτελείας. Τά μεταξωτά ἀντκατέστησαν καθ' ὅλη τῆ γραμμῆ, ὄχι τὰ ὕφαντά πού ἐφοροῦσαν οἱ μητέρες μας, ἀλλά τὰ λινά και βαμβακερά ὕφασματα, πού φοροῦν οἱ γυναῖκες τῶν πόλεων. Φαντάζεται δὲ κανεὶς εὐκόλα πόσον εὐκολώτατα καταστρέφονται τὰ φορέματα αὐτά, ὅταν φοριοῦνται σὲ δρόμους και ἐργασίες, ὅπως εἶναι οἱ τῶν χωριῶν τοῦ Θεσσαλικοῦ κάμπου. Καί οἱ ἄνδρες ἐπίσης ντύνονται ὅπως οἱ τῶν πόλεων. Καί δὲν λέγομε βέβαια ὅτι οἱ δυνάμενοι ἢ και ὄλοι δὲν πρέπει νά ντύνονται καλά. Κάθε ἄλλο ἢ μμπορεῖ ὅμως ἡ ἀμφισίς των νά εἶναι ἀπλή και ἀπέριττη, ἀνάλογη δὲ πρὸς τὸ ἀσκούμενο ἔργο, νά μὴ καταβάλλεται δὲ ἡ ἀλόγιστη προσπάθεια νά μιμηθοῦν ἐκείνους, πού ζοῦν σὲ ἄλλο περιβάλλον και ὑπὸ ἄλλες συνθήκες. Γιατί τότε ἡ δαπάνη αὐτῶν θά εἶναι πολὺ πολλαπλασία, ἀπὸ ὅσα δαπανοῦν ὅσοι ζοῦν εἰς τίς πόλεις, χωρὶς νά κατορθώνουν συγχρόνως οἱ χωρικοὶ και ἐκεῖνο, πού νομίζουν πῶς κάνουν. "Ἄλλως τε «τὸ ράσο, δὲν κάνει τὸν παπᾶ».

Κατ'αὐτὸν ὅμως τὸν τρόπο ἐξέλιπε ἀπὸ τὰ χωριά τῆς Λαρισαϊκῆς πεδιάδος ὁ τύπος και τῆς γυναικείας ἐνδυμασίας μὲ τοὺς πλουμιστοὺς σαγιᾶδες, τίς πολυκέντητες ποδιές, τοὺς ἀρχοντικούς τεπέδες και τὰ ἄλλα στολίδια, μὲ τὰ ὅποια ἐστολίζοντο οἱ κόρες τῆς ἀγροτιάς και οἱ μανάδες μας, ὅπως ἐξέλιπε και ἡ γερῆ μάλλινη φορεσιά τῶν ἀνδρῶν, πού οἱ ἀπέριττοι πρόγονοί μας ἐφοροῦσαν, τὰ σαλθάρια και τὰ τσαμαντάνια τους και τὰ ἄλλα γερά φορέματα. Καί δὲν λέγομε αὐτά διὰ νά μεταβάλωμε μιὰ κατάστασι παγιωμένη πλέον, ἀλλὰ γιὰ νά συστήσωμε κάποια οἰκονομικώτερη τῶν προσόδων διαχείρισι, ὥστε νά μὴ βλέπωμε τοὺς συμπατριῶτες μας νά ὑποφέρουν, ἐνῶ θά ἢμποροῦσαν νά εὐημεροῦν κτίζοντες οἰκήματα ἀνθρωπινά και μὴ ζῶντες κατὰ τρόπο ἀνθυγιεινότητα μέσα σὲ τρώγλες, ὅπως εἶναι τὰ περισσότερα σπίτια τῶν χωρικῶν ἀκόμα και σήμερα.

Ἡθῆ και ἔθιμα.

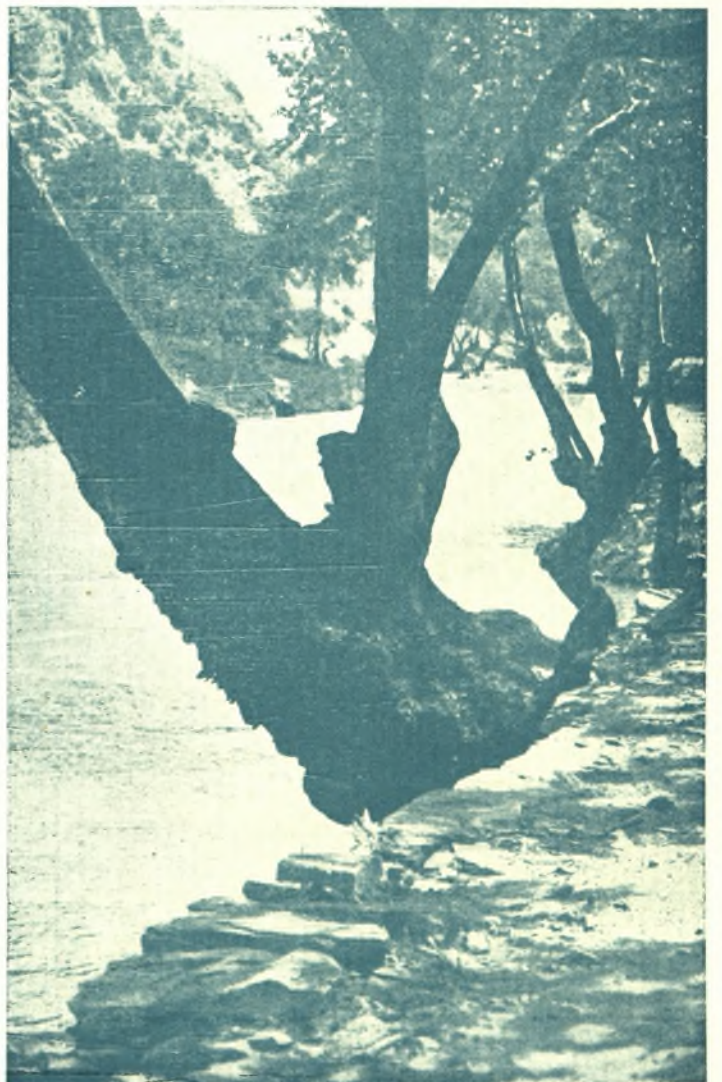
Οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας Λαρίσης και κυρίως οἱ χωρικοὶ διατηροῦν ἐκτὸς τῆς κοινῆς γλώσσης, στὴν ὅποια σπουδαῖο ρόλο παίζει ὁ τονισμός, πού ἐξ αἰτίας του γίνονται τῶν φωνηέντων ἰδίως τῆς τελευταίας συλλαθῆς οἱ ἀποβολές και οἱ ἀναπτύξεις συμφῶνων μὲ τὴ συγκέντρωσι ὅλης τῆς δυνάμεως εἰς τὴν τονιζομένη συλλαθῆ π. χ. Γιάννις (Γιάννης), Γιώρς (Γιώργης) κλπ., και τὰ ἴδια ἦθῆ και ἔθιμα, σ' ὄρες χαρᾶς ἢ λύπης, στίς διασκεδάσεις, στίς γιορτές, στοὺς ἀρραβῶνες και στοὺς γάμους και στὰ πανηγύρια, ὅπως και στίς ἀρρώστειες, στοὺς θανάτους και στίς κηδεῖες και στὰ μοιρολόγια. Κ' εἶναι ἀκόμα τὰ ἴδια ἔθιμα, ποῦχαν και οἱ πρόγονοί τους και οἱ πατέρες τους στὴν ἀπελευθέρωσι. Ἀκόμα ὡς τώρα στὰ πανηγύρια τῶν χωριῶν ὕστερα ἀπὸ τὸ υφοδιάλεγμα (σωστὸ υφοπάζαρο), πού κάνουν τὰ παλληκάρια περιμένοντας ἔξω ἀπ' τὴν ἐκκλησιά τίς κόρες τοῦ χωριοῦ νά περάσουν ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ Κλαυδιανὰ δίκρανα τῶν ματιῶν τῆς δίζυγης παρατάξεώς των, πη-

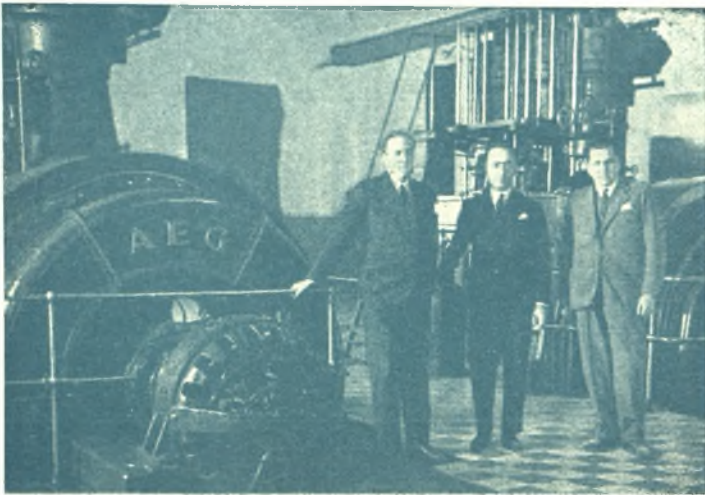

Λάρισα : Μία θαυμασιὰ καμπύλη τοῦ Πηνειοῦ κοντὰ στὸ Μπαμπᾶ

ΕΞΩΤΙΚΑΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΟΥ ΠΗΝΕΙΟΥ

Τέμπη : Μία ὠραία και φαντασμαγορικῆ ἀποψις τοῦ Πηνειοῦ

Λάρισα : 'Από τούς πετρελαιοκινητήρας του ηλεκτ. ρεύματος

ΕΡΓΑ ΚΟΙΝΩΦΕΛΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Λάρισα : 'Ο πύργος ύδρευσης και καθαρισμού του ύδατος

γαίνουν στο «ΐσιωμα» να πηδήσουν, να παλαίψουν και να τρέξουν για να πάρουν το μαντήλι, βραβείο του νικητή. 'Ενώ στους γάμους ακόμα και τώρα, άμα ο γαμπρός έρχεται απ' άλλο χωριό, οί καθαλλαραίοι συνοδοί του τρέχουν, ποιός να φθάση πρώτος στής ύψης τó σπίτι, να πάρη έξόν από τó μαντήλι και τó κανάτι με τó κρασί, πού θά κεράση τούς έρχομένους συμπεθέρους. Ζωηρές είναι ακόμα στήν ψυχή μου οί αναμνήσεις τών έθίμων αυτών, πού κληρονομήσαμε από τούς προγόνους μας και πού καλά θά είναι να διατηρηθοϋν και στους απογόνους, για να είναι ένας στενός δεσμός, μία άλυσίδα γερή, πού θά συνδέη τις γενιές μας. 'Ο ψευτοπολιτισμός άς μη συντρίψη τήν άλυσίδα αυτή, όπως εξέλειψε και τόσες άλλες ιδέες και συνήθειες.

2. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ

Δήμοι. Κοιότητες.

'Επί τουρκοκρατίας ή Λάρισα ήταν άναγνωρισμένη ως πρωτεύουσα τής Θεσσαλίας, από τού 1770 ήδη, και ως έδρα τού Διοικητού, πού είχε υπό τή δικαιοδοσία του έκτός τής έπαρχίας Λαρίσης και τις ύποδιοικήσεις Βόλου, 'Αγιάς, Δερελή, Τυρνάθου, 'Ελασσώνος, Τρικάλων, Καρδίτσης, Δομοκοϋ, Φαρσάλων, 'Αλμυροϋ και Βελεστίνου. Και μετά τήν άπελευθέρωσι τής Θεσσαλίας άναγνωρίσθηκε ως πρωτεύουσα τού μεγαλυτέρου μέρους τής Θεσσαλίας και έδρα τού Βασιλικού 'Επιτρόπου και τού Στρατιωτικού Διοικητού. Πρώτος δέ Βασ. 'Επίτροπος διορίσθηκε ό Κ. Χατζόπουλος, και πρώτος Στρατ. Διοικητής ό Σκαρλάτος Σούτσος.

"Όταν δέ έγινε ή όριστική Διοικ. διαίρεσις τών προσαρτηθεισών χωρών, ή Λάρισα ώρίσθηκε πρωτεύουσα τού δμωνύμου Νομοϋ, όπως είναι και σήμερα, πού περιελάμβανε τις έπαρχίες Λαρίσης, 'Αγιάς, 'Αλμυροϋ, Βόλου, Τυρνάθου και Φαρσάλων - Δομοκοϋ.

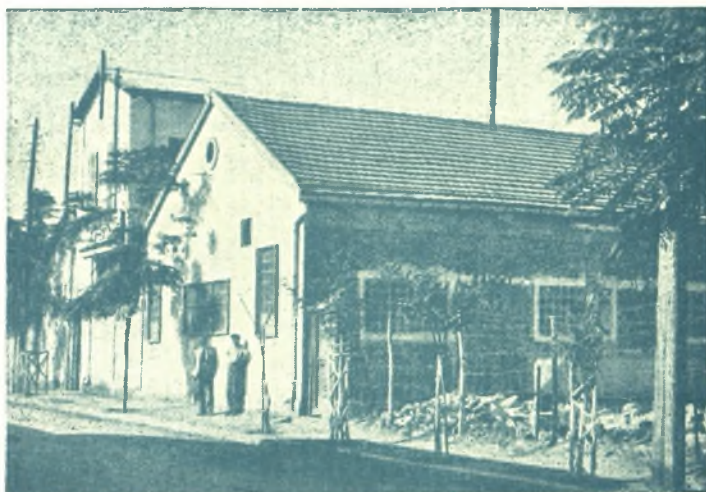
Τήν έπαρχία Λαρίσης άπετέλεσαν οκτώ δήμοι : 1) ό Δήμος Λαρίσης άποτελούμενος από τή Λάρισα με κατ. 13610 και τά χωριά, ποϋναι προάστειά της α') τά Καλύβια, β') τó Κιόσκι, γ') τó Κουλούρι, δ') Μπάσι-λάρ, ε') Τουρσουλάρ Θωμαί, στ') Γούνιτσα, ζ') 'Αλήφακα, η') Μπάκραινα. Βραδύτερα με τήν έκδίωξι τών 'Ελλήνων τής 'Ανατολικής Ρωμυλλίας και τήν έγκατάστασι (στά 1907) τών απ' εκεί προσφύγων πλησίον τής Λαρίσης προσετέθηκε και ό συνοικισμός τής Ν. Φιλιππουπόλεως. Για τή Λάρισα, τήν Ιστορία της και κυρίως τήν εξέλιξι της στά 50 χρόνια ύστερα από τήν άπελευθέρωσι, θά μιλήσωμε στο τέλος, γιατί αυτή κυρίως αντιπροσωπεύει όλη τήν έπαρχία σ' όλες τις έκδηλώσεις τής ζωής. 'Ο Δήμος Λαρίσης κατέχει τά βόρεια τής έπαρχίας Λαρίσης σέ μήκος 3 χιλ. και σέ βάθος 6 χιλ. από τ' 'Αλήφακα πρós Δ. ως τήν Μπάκραινα, τήν άρχαία Γυρτώνη ανατολικά. 2) 'Ο δήμος 'Αμπελακίων με πρωτεύουσα τ' 'Αμπελάκια, τήν περίφημο κωμόπολι (κάτ. 1471), πού ή άκμή της στο 18ο κυρίως αιώνα με τούς βιομηχανικούς κυρίως συνεταιρισμούς της ήταν εξαιρετική. Κειμένη επάνω εις όροπέδιο ύψους 450 μ. ύπερ τήν θάλασσαν, πρós τήν όχθη τού Πηνειοϋ και σέ άπόστασι απ' αυτόν μιās ώρας, μπρός από τήν κοιλάδα τών Τεμπών, διετήρησε, παρά τήν καταστροφή πού έπαθε στά 1811 από τις όρδές τών 'Αλβανών τού 'Αλή Πασά,

άρκετά άρχοντόσπιτα, σάν τοῦ Σφάρτς¹ μέ τίς θαυμάσιες τοιχογραφίες καί τά σκαλισμένα πορτοπαράθυρα, τά θαυμαστά vitraux, καί τήν ὄλη άρχοντική του ἐμφάνισι (τώρα τελευταία ἐκηρύχθηκε ἱστορικό κειμήλιο τοῦ Κράτους), τοῦ Σολωμοῦ καί άλλα. Εἶχε ἀπό τόν 17ον αἰώνα καί σέ ἀκμή τὸ 18ο τήν περίφημη σχολή τῶν Ἀμπελακίων, πού ἐδίδαξε ὁ Ν. Δούκας, ὁ Κωσιαντᾶς, ὁ Κούμας κλπ. καί πού στεγασθήκε στὸ οἶκημα, πού ἔγινε μέ χρήματα τοῦ Ἀμπελακιώτου Μάνιαρη. Τὸ Ἑλλην. Κράτος τιμώντας τὴν δράση τῆς σχολῆς αὐτῆς ἀναγνώρισε τὸ Ἑλληνικό σχολεῖο τῆς καί τὸ διετήρησε ὡς τώρα, πού μετατράπηκε σὲ ἡμιγυμνάσιο. Στὸ ἴδιο οἶκημα λειτουργοῦσε καί τὸ Δημοτ. Σχολεῖον ὡς τώρα τελευταία, πού μέ τίς ἐνέργειες τοῦ δραστηρίου διευθυντοῦ τοῦ σχολείου αὐτοῦ κ. Σωκράτη Σολωμοῦ, ἰδρύθηκε, σὲ θέσι περίθλεπτο θαυμάσιο ἴδρυμα, πού στεγάζει τὸ Δημοτ. Σχολεῖο καί τὰ λείψανα τῆς Βιβλιοθήκης τῶν Ἀμπελακίων, περίφημης ἄλλοτε, καί σήμερα ἐξ αἰτίας τῆς ἀδιαφορίας τῶν ἀρμοδίων μόλις ἀριθμούσης 200 τόμους βιβλίων, γιατί τὰ ἄλλα ἢ ἐμοιράζοντο στὸν κάθε ἀπλώνοντα τὸ χέρι σημαίνοντα, γιὰ νὰ τὸν εὐχαριστήσουν, ἢ ἀρπάζονταν ἀπὸ κάθε ἐπιτήδειο. Τ' Ἀμπελακία ἐξ αἰτίας τῆς ὠραίας θέσεώς των εἶναι θαυμάσιος καί περιζήτητος τόπος παραθερισμοῦ.

ΒΔ. τῶν Ἀμπελακίων εἶναι τὰ περίφημα Τέμπη. Γι' αὐτὰ μίλησαν τόσοι ἀρχαῖοι καί νεώτεροι καί ὕμνησαν τόσον ὑπέροχα τὴν θεία πραγματικά αὐτὴ θεσσαλικὴ στενοποριά, πού θὰ ἦταν μεγάλη παρατολμία νὰ γράψουμε καί ἐμεῖς ἐδῶ λίγες γραμμές. Εἶναι τόση ἢ ἔκστασι καί τόσοσ ὁ θασμός πού παθαίνει κανεῖς, σάν ἀφήνοντας τὸ χωριὸ τοῦ τέως δήμου Ἀμπελακίων Μπαμπᾶ σὲ λίγο μῆτι στὴν περιλάλητη κοιλάδα «τὰ καλὰ τέμπεα» τοῦ Θεοκρίτου, ὥστε νὰ μείνη βωθὸς καί ἄλαλος ὁ ἐπισκέπτης των. Γιατί εἶναι τόσες οἱ ἀντιθέσεις καί τόσοι οἱ συνδυασμοὶ ἐκεῖ μέσα σὲ χρώματα, σὲ φαντάσματα, σὲ θεάματα καί ἀκούσματα, πού τὸν καταπλήσσουν. Καί σάν τὰ προσπεράσει καί βγῆ στὴν ἔξω κοιλάδα, δεξιὰ πάλι ἀπὸ τὸ ποτάμι θὰ βρῆ τρίτο χωριὸ τοῦ ἴδιου δήμου, τὸ Λασποχώρι, τ' ἀρχαῖο Ὀμόλιο ἢ Ὀμόλη. ΝΑ. τῶν Ἀμπελακίων ἀπάνω στὴν Ὅσσα εἶναι ἡ Σπηλιά, καί δυτικά κάτω τὸ Χατζζόμπασι. 3) ὁ δήμος Νέσσωνος. Ὄνομάσθηκε ἔτσι ἀπὸ τὴν ἀρχαία πόλη Νέσσωνα καί ἀποτελέσθηκε ἀπὸ τὰ χωριά: α') Μέγα Κεσερλῆ β') Μικρὸ Κεσερλῆ, γ') Πουρνάρι, δ') Τζαμί, ε') Τόϊθασι, στ') Ἀσαρλίκ, ζ') Μπαξιλάρ καί η') Μακρυχώρι. Τὸ Μέγα Κεσερλί εὐρισκόμενον παρὰ τὴν λίμνην Νεσσωνίδα καί κατὰ τίς ὑπώρειες τίς Δυτικὲς τῆς Ὀσσας εἶχε Ἑλλ. Σχολεῖο, τώρα ἡμιγυμνάσιο καί εἰρηνοδικεῖο. 4) Ὁ δήμος Συκουρίου, ὅπως ὀρθῶς ὠνομάσθη ἀπὸ τὴν ἀρχαία πόλι Συκούριο, πού θὰ ἦτο Β. τοῦ χωρίου Καραλάρ πιθανώτατα, ὅπως συμπεραίνομε ἀπὸ τὸ Λίβιο καί τὸν Abas Barthelemy (Ν. Ἀνάχαρις) κατὰ τὴν Μαρμάγιανη, (κακῶς δὲ ἐσχάτως ὠνομάσθηκε Συκούριο τὸ Μ. Κεσερλί), περιελάμβανε τὰ χωριά: α') Τοπσουλάρ (ἄνω καί κάτω), β') τὸ Μετεσελῆ, γ') τὴν Νέχαλη, δ') Χασάμπαλη, ε') τὸ Καραλάρ, στ') τὸ Σαρτζιλάρ, ζ') τὰ Νιάματα καί ζ') τὸ Σαρήμισι. 5) ὁ Δήμος Ὀγχηστό. Ὄνομάσθηκε ἔτσι ἀπὸ τὸ ποταμάκι Ὀγχηστό, πού πηγάζει ἀπὸ τίς Κυνὸς Κεφαλὲς καί χύνεται στὴ λίμνη Κάρλα. Εἶχε α')

¹ Ὁ Σφάρτς (=Μαῦρος) ὑπῆρξε πρόεδρος τοῦ συνεταιρισμοῦ Ἀμπελακίων.

Λάρισα: Ἐργοστάσιον ὕφαντουργίας Νικολάου Κουκουτάρρα

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ

Λάρισα: Ὁ μεγάλος Κυλινδρόμυλος τῶν Ἀδελφῶν Παπα

Λάρισα : 'Η γέφυρα του Πηνειού με φόντο τὸν Ἅγ. Ἀχιλλεῖον

ΑΠΟΨΕΙΣ - ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ

Λάρισα : Τὸ πρῶτον ξενοδοχεῖον τῆς πόλεως «Πανελλήνιον»

ουσα τὸ χωρίο Μαϊμούλι καὶ τὰ χωρία, β') Τσουλάρ, γ') Σάρκολο, δ') Σαρχανλάρ, ε') Μπισλέρ, στ') Σουφλάρ καὶ ζ') Καπατσιλάρ. 6) ὁ δήμος Ἀρμενίου, ποὺ ὠνομάσθηκε ἔτσι ἀπὸ τὴν ἀρχαία πόλι Ἀρμένιο, περιέλαβε τὰ χωριά α') Γκερλῆ, πρωτεύουσα, β') Ριζόμυλον, γ') Χατζήμιοι, δ') Γιαχαλάρ, ε') Χατζόμπασι, στ') Μπουραζάν, ζ') Σακαλάρ, η') Κιλιλέρ, θ') Μικρὸ Ἀλίτσι, ι') Δεδέργιαννη, ια') Ἀθδουλάρ καὶ ιβ') Σαρασλάρ. 7) ὁ δήμος Φακίου, ποὺ πῆρε τὴν ὀνομασία αὐτὴ ἀπὸ τὴν ἀρχαία πόλι Φάκιο κακῶς, γιὰτὶ αὐτὸ εἶχε τὴ θέσι πιθανώτατα, ποὺ ἔχει τώρα τὸ χωρίο Ἀλήφακα (Θουκ. Β. Δ'. κεφ.), περιελάμβανε τὰ ἐξῆς χωριά με πρωτεύουσα α') τὸ Νεμπεγλέρ, β') Γκότσμπασάν, γ') Χατζημουσταφᾶ, δ') Ἰσαρλίκ, ε') Σουϊκλῆ, στ') Σοφόμπασι, ζ') Μπακράτσι, η') Κριτσιλάρ, θ') Χατζημπαίράκ, ι') Σουλεμέζι βραδύτερα δὲ καὶ τὸν συνοικισμὸν τῶν ἀπὸ τὴν Ἀνατ. Ρωμυλία προσφύγων Ν. Καρυές. Καὶ 8) ὁ δήμος Κραννῶνος ὀνομασθεὶς ἀπὸ τὴν ἀρχαία πόλι Κραννῶνα, τὴν ἔδραν τῶν Σκοπαδῶν, κλάδου τῶν ἐν Λαρίση Ἀλευαδῶν, τῆς ὁποίας ἐρείπια μόλις σώζονται κοντὰ στοῦ Χατζιλάρ, εἶχε τὰ χωρία α') Τζουρμακλῆ, πρωτεύουσα, β') Χατζιλάρ, γ') Χασάνταταρ, δ') Χατζήχαλαρ, ε') Τουρκουμουσλῆ, στ') Σουλέτς, ζ') Ψυχικό, η') Δοξαρά, θ') Μέγα Χαλίτσι, ι') Σούμπασι, ια') Καρλίγκα, ιβ') Μπουχλάρ, ιγ') Ἀμαρλάρ, ιδ') Καρατζόλ, ιε') Λουτρό καὶ ιστ') Ταουσάν. Κατέχει δὲ τὸ ΝΔ. μέρος τῆς ἐπαρχίας Λαρίσης, τὰ λεγόμενα Ρεβένια.

Ὅταν δὲ τὸ 1912 διὰ τοῦ νόμου ΔΝΖ' καταργήθηκαν οἱ δήμοι εἰς τοὺς συνοκισμοὺς ποὺ εἶχαν κάτω τῶν 10.000 κατοίκων, στὴν ἐπαρχία Λαρίσης διητηρήθη μόνον ὁ δήμος Λαρίσης με πρωτεύουσα τὴ Λάρισα (κατ. 23.899)¹ καὶ τὰ προάσειά της 1) Ν. Φιλιππούπολιν (κ. 1124), 2) Ν. Σμύρνη (κ. 430), 3) Καλύβια (κ. 140), 4) Κουλουρί (κ. 224) καὶ 5) Κιόσκι ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Πηνειοῦ (κ. 44), σύνολον δηλ. δημοτῶν 25.861. Ἀπετελέσθησαν δὲ καὶ αἱ ἐξῆς κοινότητες: 1) Ἀμπελακίων (κ. 1451), 2) Εὐαγγελισμοῦ (πρῶην Χατζόμπασι), (κ. 255), 3) Τεμπῶν (Μπαμπᾶ), (κ. 197), 4) Ὁμολίου (κ. 954), (π. Λασποχωρίου), 5) Σπηλιᾶς (κ. 1009), 6) Συκουρίου, (Μεγ. Κεσερλί), (1957 κ.), 7) Ἐλατείας, (Μ. Κεσερλί), (κ. 528), 8) Μακρυχωρίου, (κ. 1045) με τὰ χωριά Γυρτώνην, (Μπάκραιναν), (κ. 187) καὶ Καραμάτι, (κ. 40), σύνολο κατ. 1272, 9) Νέσωνος, (Τζαμιοῦ), (κ. 220), 10) Τόιθασι, (δύο συνοικισμῶν Τόιθασι καὶ Σουφλάρ), (594 κ.), 11) Ὁσσης, (Ἀσαρλίκ), (κ. 637), 12) Μπαλτζί, (κ. 167), 13) Πουρνάρι, (κ. 580), 14) Παραποτάμου (Μπαξιλάρ), κ. 390, 15) Πλατουκάμπου (Τοπουσλάρ), (κ. 2.023), 16) Μελισσοχωρίου (Μετεσιλῆ), (κ. 459) με τὸν συνοικισμὸν τῆς Χασάμπαλης (κ. 78), πλησίον τῆς ὁποίας εἶναι τὰ περίφημα λατομεῖα τοῦ Ἀτρακηνοῦ μαρμάρου. Τὰ μάρμαρα ταῦτα, πράσινα λευκόςτικτα, ἦσαν περίφημα κατὰ τοὺς Ρωμαϊκοὺς καὶ Βυζαντινοὺς χρόνους, ἐχρησιμοποίηθησαν δὲ καὶ εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἁγ. Σοφίας. Ἡ γνώμη ὅτι ταῦτα ἐξήγοντο ἀπὸ τὴν κοντὰ στὸν Ἀτραγα πεδιάδα φαίνεται ἐσφαλμένη, καὶ τὸ ἀληθές εἶναι ὅτι ταῦτα ἐξήγοντο ἀπὸ τὰ λατομεῖα τοῦ Μοψίου ὄρους, ὠνομάζοντο δὲ Ἀτρακηνά, διότι κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἢ πόλις Ἀτραξ ἦτο τόσον σπουδαία, ὥστε οἱ Ρωμαῖοι ἐκάλουσαν Ἀτρακηνούς ἢ Ἀτρακίους ὄλους τοὺς Θεσσαλοὺς, ὅπως καὶ κάθε

¹ Κατὰ τὴν ἀπογραφήν τοῦ 1928.

ΘΕΣΣΑΛΙΚΑΙ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΙ
ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΑΡΙΣΗΣ

Θεσσαλικόν. Ἄλλαι κοινότητες εἶναι : 17) Νιαμάτων (κ. 182), 18) Γλαύκης (Σαρτζιλάρ) με τὸν συνοικισμὸν Σαρμίσι (κάτ. 81), σύνολο κατ. 678, 19) Ἐλευθερίου (Καραλάρ), (κ. 276), 20) Ὀμορφοχωρίου (Νέχαλης) (κ. 606) 21) Χατζόμπασι (κ. 507) με τὸν συνοικισμὸν Ἀχιλλεῖον (κάτ. 244, πρ. Μπουραζάν), 22) Ἀρμενίου (Γκερλῆ), (κ. 642), 23) Νέου Περιβολίου (Ἀθδουλάρ), (κ. 501), 24) Σωτηρίου (Γιαχαλάρ) (κ. 238) με τὸν συνοικισμὸν Πέτρας (κ. 42), 25) Ἀγναντερῆς (Δεδέργιαννης) με τὸ Ἀγροκήπιον (Τελτεξί) (κ. 269 + 120 = 389), 26) Κυψέλης (Κιλελέρ) (κ. 494) με τὸν συνοικισμὸν Κοκκίνες (Ἄλιτσι) κ. 123 ἐν ὄλῳ 617 κατοίκους, 27) Στεφανοθικεῖου (Χατζήμισι κ. 1107), 28) Ριζομύλου (κ. 1044), 29) Μεγάλου Μοναστηρίου (Σαρασλάρ κ. 777), 30) Μελίσσης (Σακαλάρ κ. 382) με τὸν συνοικισμὸν Λοφίσκου (Σαράχατι κ. 113) σύνολο 495 κατοίκους, 31) Χάλκης (Μαϊμουλλίου) 1268 κ., 32) Μοσχχωρίου (Μπεχτσιλέρ) 221 κ. με τὸν συνοικισμὸν Κυπαρισίων (Σουφλάρ) 134 κατ., 33) Μελίας (Τσουλάρ) κ. 397 ποὺ ἔχει με τοὺς συνοικισμοὺς Σάρκολον (κ. 163), Μόδεστον (Σαρχανλάρ) 217 καὶ Σιδ. Σταθμὸν κ. 6 ἐν ὄλῳ 783 κατοίκους, 34) Νικαίας (Νεμπεγλέρ) (κ. 1434) με τὸν συνοικισμὸν Καπτζιλάρ (κ. 5), 35) Νέας Λεύκης (Γκότζμπασαν) (κ. 307), 36) Νέων Καρυῶν (κ. 814) με τοὺς συνοικισμοὺς Χατζημουσταφᾶ (105 κατ.) καὶ Παληοκκλήσι (Ἰσαρλικ) 94 κατ., 37) Μύρων (Χατζῆ Μπαϊράκ (κ. 430) με τοὺς συνοικισμοὺς Καλὸ νερὸ (Σουλεμέζ) 408 κάτ., Πουρναριάν (Κριτσιλάρ) 50 κατ. καὶ Σοφὸ (Σοφόμπασι (κ. 83) με 971 κατοίκους ὄλα μαζί, 38) Ζαπτείου (Μπακράτσι) κ. 429 με τὸν συνοικισμὸ Σουϊκλή 182 κατ. σύνολον 611 κατ., 39) Μεγ. Χαλιτσίου (κ. 509), 40) Ἀγ. Ἀναργύρων (κ. 669) πρώην Τζορμπακλή με τοὺς συνοικισμοὺς Μεσορράχης 216 κ. (Χασάν Τατάρ) καὶ Σιδ. Σταθμὸν Μεσορράχης (κ. 30) 915 ἐν ὄλῳ κατοίκους. 41) Κοιλιάδος (Ἄμαρλάρ) 777 κατ., 42) Κυπαρίσσου (Σουλέτσι) 543 κατ. με τοὺς συνοικισμοὺς Ἀγριοσυκιές (Σούμπασι) κ. 300, Τρύπαν (Καρατζόλ) 187 καὶ Φιλίκια (Τουρκομουσλή) 213 κ. με σύνολον 1243 κατ., 43) Δοξαρά (κ. 462), 44) Κρανῶνος (Χατζηλάρ) 329 κατ., 45) Μαυροβουνίου (Ταουσάν) 318 κατ., 46) Ψυχικοῦ (κ. 242), 47) Ἀγίου Γεωργίου (Μπουχλάρ) 384 κατ., 48) Ἐλευθερῶν (Χατζῆ Χαλάρ) 344 κατ. 49) Τερψιθέας (Μπαϊσλάρ) με 831 κατ. 50) Θωμαΐ (Τουρσουνλάρ) 812 κατ. καὶ με τὸν συνοικισμὸν Ἀλήφακα (151 κατ.) ἐν ὄλῳ 963 κατ., 51) Γουνίτης (κ. 542) 52) Κουτσοχείρου (κ. 343) καὶ 53) Λουτροῦ (κ. 213) με τὸν συνοικισμὸν Ἀργυρόμυλον (Καρλίγκα) 69 κατ., σύνολον κατ. 282.

Οὕτω πῶς ἡ ὄλη ἐπαρχία Λαρίσης ἔχει μίαν πόλιν, τὴ Λάρισα, καὶ (80) ὀγδόντα μικροὺς καὶ μεγάλους συνοικισμοὺς, σπαρμένους στῆ πεδιάδα τοὺς πλείστους καὶ μερικοὺς στὶς ὑπώρειες τῆς Ὀσσης καὶ τὶς Ράχες, ποὺ χύνονται κάτω ἀπὸ τὶς Κυνὸς Κεφαλές πρὸς τὴ Λάρισα.

3. ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ

Ἡ συγκοινωνία τῆς ἐπαρχίας Λαρίσης κατὰ τὴν προσάρτησι αὐτῆς εἰς τὴ μητέρα Ἑλλάδα εἶναι σχεδὸν πρωτόγονος. Δρόμοι ἀμαξιτοὶ δὲν ὑπάρχουν, εἶναι δὲ μόνον καρρόδρομοι καὶ δρόμοι ἡμιονικοὶ συνδέοντες τὴν πρωτεύουσαν με τὰ χωριά καὶ τὶς ἄλλες πόλεις τῆς Θεσσαλίας, καὶ μόνον ὁ δρόμος Λαρίσης Τρικκάλων

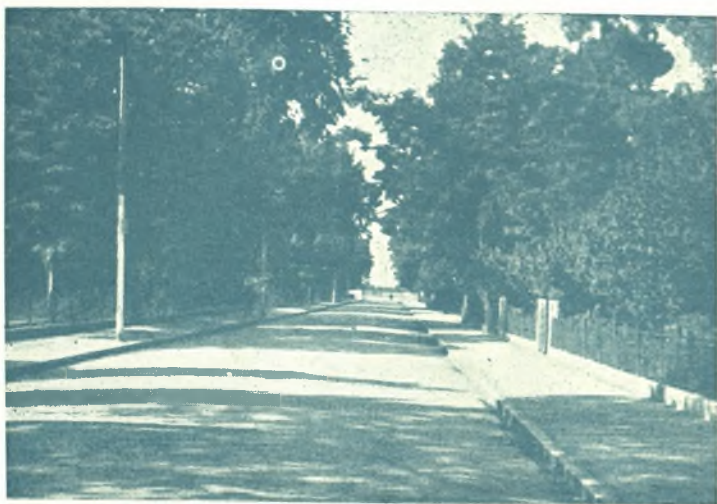

Λάρισα : Κάτοψις τῆς ὠραίας καὶ γραφικῆς πλατείας τῆς πόλεως

ΑΠΟΨΕΙΣ - ΚΟΙΝΩΦΕΛΗ ΙΔΡΥΜΑΤΑ

Λάρισα : Τὸ μέγαρον τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος

Λάρισα : Ένας μαγευτικός δρόμος προς τὸ ἄλσος τοῦ Ἄλκαζάρ

ΑΠΟ ΤΑ ΔΡΟΣΟΛΟΥΣΤΑ ΕΞΟΧ. ΚΕΝΤΡΑ

Λάρισα : Τὸ καζίνο τῶν Λαρισσαίων εἰς τὸ ἄλσος Ἄλκαζάρ

εἶναι ἀμαξιτός. Οἱ μεταφορὲς τῶν προϊόντων γίνονται κυρίως μὲ τὰ κάρρα τῶν χωρικῶν καὶ ἰδίᾳ τῶν Μαϊμουλιωτῶν καὶ Νεμπεγλεριωτῶν, τῶν καραγωγέων τῶν σημερινῶν χωριῶν Χάλκης καὶ Νικαίας. Αὐτοὶ μεταφέρουν τὰ ἐμπορεύματα ἀπὸ τὸ Βόλο στὴ Λάρισα καὶ ἀπ' αὐτὲς εἰς τὰ χωριά καὶ τὰ Τρίκκαλα, τὴν Καρδίτσα καὶ μέχρι Κοζάνης ἀκόμα πρὸς Βορρᾶ. Ἐπομένως καὶ τὸ ἐμπόριο καὶ ἡ βιομηχανία καὶ ἡ γεωργία ὑποφέρουν πολὺ ἀπὸ τὴν ἔλλειψι μέσων συγκοινωνίας. Γι' αὐτοὺς δὲ τοὺς λόγους καὶ τὸ Ἑλλήν. Κράτος εὐθὺς ἀπὸ τις πρῶτες ἡμέρες τῆς καταλήψεως τῆς Θεσσαλίας ἀποφασίζει τὴν κατασκευὴ σιδηροδρομικῶν γραμμῶν καὶ τὸ Δεκέμβριον τοῦ 1881 γίνονται εἰς τὴ Λάρισα τὰ ἐγκαίνια τῆς ἐνάρξεως κατασκευῆς τοῦ Θεσσαλικοῦ σιδηροδρόμου, ποὺ συνέδεσε τὴν Λάρισα μὲ τὸν Βόλον καὶ τοῦτον μὲ τὴν Καρδίτσα καὶ τὰ Τρίκκαλα. Ὁ σιδηροδρόμος ἐξυπηρέτησε μεγάλως τὴν ἐπαρχία Λαρίσης καθ' ὅλη τὴν πεντηκονταετία ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως διὰ γραμμῆς πλάτους 1 μέτρου καὶ μήκους 61 χιλιομέτρων. Ταῦτοχρόνως ἤρχισε ἡ κατασκευὴ ὁδῶν ἀμαξιτῶν. Οἱ δρόμοι αὐτοὶ, ποὺ συνδέουν τὴ Λάρισα μὲ τις κυριώτερες πόλεις τῆς Θεσσαλίας καὶ διὰ τῶν ὁποίων γίνεται πυκνὴ πλέον ἡ συγκοινωνία τῆς πρωτευούσης μὲ τὰ χωριά τῆς ἐπαρχίας, εἶναι ἔργα νεώτερα. Ἔγινε λοιπὸν 1) ἡ ἀμαξιτὴ ὁδὸς Λαρίσης—Τρικκάλων ἐξυπηρετοῦσα τὴν ἐπαρχία κατὰ μῆκος 30 περίπου χιλιομέτρων κατὰ τὸ ΒΔ. αὐτῆς τμῆμα, μὲ σπουδαῖα τεχνικὰ ἔργα τις παρὰ τὴν Νεσσωνίδα ἐπιχώσεις καὶ τοὺς τοίχους στηρίξεως τῆς γραμμῆς καὶ τὴν πρὸ τῆς ἀπὸ Δ. εἰσόδου εἰς τὰ στενά τῶν Τεμπῶν σιδηρᾶν γέφυραν, 2) ἡ ἀμαξιτὴ ὁδὸς Λαρίσης-Τεμπῶν μὲ σπουδαῖο τεχνικὸ ἔργο τὴ γέφυρα Κουτσοχείρου ἐσχάτως κατασκευασθεῖσαν ὕστερα ἀπὸ τὴν ὑπὸ τοῦ Πηνιεύου καταστροφὴ τῆς πρώτης, ἐξυπηρετοῦσαν τὴν συγκοινωνίαν τοῦ ΒΑ. διαμερίσματος τῆς ἐπαρχίας καὶ διακλαδιζομένην πρὸς τὸ Συκούριον (Μ. Κεσερλί) ἀφ' ἑνός, καὶ ἐξ ἄλλου πρὸς τ' Ἀμπελάκκια, 3) ὁ ἀμαξιτός δρόμος Λαρίσης-Ἀγιάς, ἐξυπηρετῶν τὸ Ἀνατολικὸ διαμέρισμα τῆς Ἐπαρχίας, 5) ἡ ὁδὸς Λαρίσης-Φαρσάλων-Ἀθηνῶν ἐξυπηρετοῦσα τὸ Νότιον διαμέρισμα τῆς Ἐπαρχίας καὶ 6) ἐχαράχθη καὶ ἐπεχωματώθη ἡ ὁδὸς Λαρίσης-Καρδίτσης, ἐξυπηρετοῦσα τὸ ΝΔ. διαμέρισμα τῆς Ἐπαρχίας. Τοὺς ἀμαξιτούς αὐτοὺς δρόμους διατέμνουσι πλεῖστοι ἄλλοι καρρὸδρομοὶ κυρίως, καὶ δρόμοι ἡμιονικοὶ ἀκόμα πολλοί, ποὺ ἐξυπηρετοῦν πρὸς ὅλες τις διευθύνσεις τὴν συγκοινωνία τῆς ἐπαρχίας. Καὶ γιὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῆς συγκοινωνίας μὲ τὴν μεθόριον κατ' ἀρχάς, ὕστερα δὲ καὶ μὲ τὴ ΒΔ. Μακεδονία, συνεπληρώθη ὁ μόνος σχεδὸν πρὸς τὰ ἐκεῖ πρὸ τῆς προσαρτήσεως δρόμος, ὁ Λαρίσης-Τυρνάθου-Κοζάνης κλπ., δρόμος κυρίως στρατιωτικῆς φύσεως, μὲ σπουδαῖο τεχνικὸ ἔργο τὴ γέφυρα Λαρίσης, ἔργο τῶν βυζαντινῶν χρόνων, ποὺ ἀνεκαινίσθη μὲν ἐπὶ τουρκοκρατίας ἀπὸ τὸ Χασάν Βέη, ἔγγονο τοῦ κατακτητοῦ Τουραχάν, ἠϋρύνθη δὲ κατὰ τὸ 1886 ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Μηχανικοῦ. Βραδύτερα ἀπὸ τὸ 1900—1911 κατασκευάσθη ὁ σιδηρόδρομος Ε. Κ. ἀπ' Ἀθηνῶν μέχρι Λαρίσης καὶ συνόρων καὶ ὕστερα μέχρι Θεσσαλονίκης, γιὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν γενικῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους συγκοινωνιακῶν ἀναγκῶν, ἐμπορικῶν καὶ στρατιωτικῶν. Ἡ ἐντὸς τῆς ἐπαρχίας γραμμὴ τοῦ σιδηροδρόμου τούτου, πλάτους 1.44 μ., εἶναι χιλιόμετρα 63.

Εἰς τὸ ὁδικὸ δὴμῶς σύστημα πρέπει νὰ προστεθῆ καὶ τὸ τηλεγραφικὸ καὶ τὸ τηλεφωνικόν. Συνδέεται λοιπὸν ἡ Λάρισα τηλεγραφικῶς μὲν μὲ ὄλες τὶς γύρω τῆς Θεσσαλικῆς πόλεις, καὶ μὲ πολλὰς κωμοπόλεις τηλεφωνικῶς, ἔχει ἐντὸς τῆς δίκτυο τηλεφωνικῆς συγκοινωνίας, ποῦ ἐσχάτως ἐγκατεστάθη καὶ ὑπεραστικὸ ἀκόμα. "Ἐχει Δ)σιν Τ. Τ. Τ., καὶ εἶναι ἕδρα τοῦ Ἐπιθεωρητοῦ Τ. Τ. Τ. Θεσσαλίας. Κατ' αὐτὸν δὲ τὸν τρόπο, ἂν ληφθῆ ὑπ' ὄψιν καὶ ὅτι ταυτοκίνητα ἐσχάτως διασχίζουσι καθ' ὄλες τὶς διευθύνσεις τὴν ἐπαρχίαν, ἡμποροῦμε νὰ εἴπωμε ὅτι ἡ πρόοδος, ποῦ ἐσημείωσε ἡ ἐπαρχία ἀπὸ τῆς συγκοινωνιακῆς ἀπόψεως κατὰ τὸ διάστημα τῆς πεντηκονταετίας, ὑπῆρξε τεραστία.

Οἰκονομικὴ ζωὴ.

"Ἦδη ἐρχόμεθα εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τῆς ἐπαρχίας, ποῦ πρέπει νὰ τὴν διαιρέσωμε σὲ τέσσαρα κεφάλαια : 1) τῆς Γεωργίας, 2) τῆς Κτηνοτροφίας, 3) τῆς Βιομηχανίας καὶ 4) τοῦ Ἐμπορίου.

Ἡ πρό τῆς ἀπελευθερώσεως οἰκονομικὴ ζωὴ τῆς ἐπαρχίας Λαρίσης, ὅπως καὶ ὅλης τῆς Θεσσαλίας, ἦταν γενικῶς ἀθλία. Διότι ἡ γεωργία τῆς, ποῦ τὴν ἀσκούσαν κατὰ τὸν Ἡσιόδειον τρόπο, ἀρκοῦνταν μόνον εἰς τὴν ἐξ ὑψους ἀντίληψιν καὶ εἰς αὐτὴν ἐστηρίζονταν, καὶ ἡ κτηνοτροφία, ἀφειμένη εἰς τὴν διάθεσιν, τὴν ὄχι πάντοτε εὐνοϊκὴν τοῦ κολλήγου, καὶ ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον στερημένα τῶν μέσων τῆς προαγωγῆς, ποῦ εἶναι κυρίως τὰ μέσα συγκοινωνίας, ἦσαν εἰς τὰ σπάργανα, καὶ μόλις ἐκινουῦντο. Ἡ ὑφαντουργία κάπως ἀσκεῖται, καὶ ἡ καρροποιία μόνον κατὰ τρόπο σχεδὸν στοιχειώδη. Καὶ εἶναι παρὰ ταῦτα ἡ Λάρισα τὸ κέντρο τῆς κινήσεως ὅλης τῆς Θεσσαλίας!

Οἱ σπουδαιότεροι δὲ ἔμποροι εἰς τὴν Λάρισσαν εἶναι οἱ Γερογιόκας, Πασχονίδης, Καρακίτσος, Καλπάκας, Λασκαρίδης, Πατσουρίδης, Χατζημέμος καὶ παντοπῶλαι οἱ Βλησσαρίδης, Κοντογεώργος, Παπαγιάννης, Μουζᾶς καὶ Νταμπασούλης.

Παραθέτομεν ἐδῶ καὶ τὴν τιμὴν προϊόντων τῆς ἐποχῆς αὐτῆς :

Τοῦ σταριοῦ 25—28 λεπτά τὴν ὄκᾶ, κριθαριοῦ καὶ ρόθης 15 λεπτά, καλαμποκιοῦ 15—18 λεπτά, σταφυλιῶν 7—8 λεπτά καὶ ὀλιγώτερον πολλάκις, τῶν καρπουζιῶν 2 δραχμ. τὸ σακκί! Τὸ γάλα ἔχει 20 λεπτά καὶ τὸ κρέας 40—60 λεπτά! Τὰ αὐγά 5 λεπτά καὶ τὰ κοτόπουλα 50—60 λεπτά τὸ ἓνα. Ὁ καφῆς ἔχει 2.40—3.20, τὸ ρύζι 0.80—1 δραχμῆ, ἡ ζάχαρη 1—1.05, τὰ φασόλια 20—40 λεπτά, οἱ φακιεῖς 20—30 κλπ. 1.

Ἄλλ' ἡ κατάστασις αὐτὴ μετεβλήθηκε ἄρδην μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν καὶ εἰς ὅλα τὰ ἐπίπεδα τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς, τὴν ἐξέτασιν τῶν ὁποίων προβαίνομε ἤδη.

Ἀ'. Ἡ Γ ε ω ρ γ ί α ἀπὸ τοὺς πρώτους μῆνες, δυνάμεθα νὰ εἴπωμε, τῆς ἀπελευθερώσεως ἔδωκεν ἀφορμὰς ὄχι μόνον στοὺς ἀπελευθερωθέντας γεωργούς, ἀλλὰ καὶ στὸ Κράτος τὸ Ἑλληνικὸν νὰ πασχοληθῶν καὶ ζητήσῃ τὴν βελτιώσιν τῆς. Γιατὶ εὐθὺς ἀμέσως ἐγεννήθηκα ἐστὶ Θεσσαλία τὸ ἀγροτικὸ ζήτημα, λόγῳ τῆς ἐπικρατήσεως σ' αὐτὴ τοῦ συστήματος τῆς μεγάλης ἰδιοκτησίας, καὶ ἐπαυελιμμένες ἔγιναν προσπάθειες ἀπὸ τοὺς ἀγρότες, γιὰ

¹ Τὰς πληροφορίας ἐπήραμε ἀπὸ τὸν παντοπῶλη Δ. Νταμπασούλην.

Λάρισα : Τὸ ὑφαντουργικὸν ἐργοστάσιον Ἀδελφ. Κουκουτάρου

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ - ΑΡΤΗΡΙΑΙ ΚΙΝΗΣΕΩΣ

Λάρισα : Ὁ μεγάλος σιδηροδρομικὸς σταθμὸς τῶν Σ. Ε. Κ.

Λάρισα: Λαρισσπούλες με την γραφική στολή στο χορό

ΕΟΡΤΑΙ ΤΗΣ ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΟΣ

Λάρισα: Μετά τον χορό πρό του φωτογραφικού φακού

νά επιτύχουν βελτίωσι τῶν ὄρων τῆς ζωῆς των. Γιαυτό τὸ 1886 ἡ Κυβέρνησις Θ. Δεληγιάννη παρασκεύασε τὰ πρῶτα ἀγροτικά νομοσχέδια, μετὰ τὰ ὁποῖα προεβλέπετο α) παραχώρησις γαιῶν εἰς τῖς γεωργικὰς οἰκογένειαι, β) σύστασις ἐιδικοῦ γεωργικοῦ ταμείου καὶ γ) κανονισμὸς τῶν σχέσεων τῶν ὑφισταμένων μεταξὺ ἰδιοκτητῶν καὶ καλλιεργητῶν. Ἄλλ' αὐτὰ ἔμειναν μόνον νομοσχέδια.

Ἀρχὴ ἀποκαταστάσεως ἀκτημόνων καλλιεργητῶν ἔγινε τὸ 1907 ἐπὶ Κυβερνήσεως Γ. Θεοτόκη διὰ τῆς διανομῆς τῶν Στεφανοβικειῶν κτημάτων, πού ἐντὶ εὐτελοῦς τιμῆς ἐπώλησαν οἱ κληρονόμοι Στεφανοβικ στὸ Κράτος, 26 ἐν ὄλφ, μεταξὺ τῶν κατοίκων τῶν χωριῶν αὐτῶν καὶ τῶν προσφύγων τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλλίας. Τότε ἰδρύθηκε τὸ Θεσσαλικὸ Γεωργικὸ Ταμεῖο, πού προσέφερε ἀρκετὰς ὑπηρεσίας εἰς τοὺς Θεσσαλοὺς καὶ πού βραδύτερον συνεχωνεύθη μετὰ τὸ «Ἐιδικὸν Ταμεῖον Ἐποικισμοῦ». Βραδύτερα δὲ ἔγιναν διανομαὶ μερικῶν ἀκόμη κτημάτων, πού ὑπῆρξαν ἀφορμὴ, ὥστε ὁ ἀγροτικὸς κόσμος τῆς Θεσσαλίας νὰ ἐξεγερθῆ καὶ νὰ ζητήσῃ τὴ διανομὴ τῶν γαιῶν τῶν μεγάλων ἰδιοκτησιῶν. Οἱ χωρικοὶ ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς τοὺς μορφωμένους νέους τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ τοὺς ἀρχόντους τῶν τοῦς δημοτικῶν, πού ἐξαναγκάσθησαν οἱ περισσότεροι ἀπὸ τὴν πίεσι τῶν μαζῶν τῶν χωρικῶν, συνήλθαν εἰς Κιλιλέρμ τὸ 1909 καὶ ἐζήτησαν τὴ διανομὴ τῶν χωρῶν. Ἄλλ' ἡ Κυβέρνησις Σ. Δραγοῦμη τότε (1909) ἔπνιξε στὸ αἷμα τὴν ἐξέγερσι ἐκείνη. Πολλοὶ δὲ τότε ἐκ τῶν ἐπὶ κεφαλῆς συνελήφθησαν καὶ φυλακισθέντες ἐδικάσθησαν βραδύτερα εἰς τὴ Λαμία, ἀλλ' ἀθώωθηκαν. Ἀναφέρονται ἐδῶ τὰ ὀνόματα μερικῶν ἐκ τῶν πρωτοστατησάντων. Αὐτοὶ ἦσαν εἰς τὴν Ἐπαρχίαν Λαρίσης οἱ Δ. Χατζηγιάννης, Ι. Περιφάνης, Ν. Μπλιάτσος, Α. Σιτρᾶς, Δ. Οἰκονόμου ἢ Μήκας, Ἄδ. Νικολαΐδης, Ι. Οἰκονομίδης κλπ.

Καὶ ναὶ μὲν ἡ ἐξέγερσις αὐτὴ δὲν ἐπέφερε τὸ ἐπιδικώμενο ἀποτέλεσμα, ὑπῆρξεν ὅμως ἡ αἰτία, διὰ τὴν ὁποῖαν κατὰ τὴν ἐπακολουθήσασαν στρατιωτικὴν ἐπανάστασι, οἱ ἀγρότες ἐτάχθησαν σύσσωμοι παρὰ τὸ πλευρό της καὶ ἀνέτρεψαν τὰ παλαιὰ κόμματα. Ταχθέντες δὲ κατὰ τὴν μεγαλυτέρα πλειοψηφία ὑπὲρ τοῦ κόμματος τῶν φιλελευθέρων βραδύτερα, ἐπέτυχαν δι' αὐτοῦ τὸ 1917 ὅ,τι δὲν εἶχαν κατορθώσει ἕως τότε, ἀφ' οὗ πρῶτον εἰς τὴν ἐθνοσυνέλευσι τοῦ 1909 ἐπέτυχαν τὴν τροποποίησι τοῦ «περὶ ἰδιοκτησίας» 17ου ἀρθροῦ τοῦ Συντάγματος. Ἀπὸ τοῦ 1917 δὲ ἕως τὸ 1925 μετὰ σειρά νομοθετημάτων ἔγινε ἡ ἀπαλλοτριώσις τῶν μεγάλων τσιφλικίων καὶ διενεμήθησαν εἰς τοὺς καλλιεργητὰς χωρικοὺς καὶ πρόσφυγας ἢ καὶ τοὺς περιοίκους τῶν χωριῶν. Καὶ πρῶτον βέβαια εἶχεν ἀρχίσει ἡ βελτίωσις τῆς καλλιεργίας, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀποκατάστασι τῶν ἀκτημόνων κάθε προσπάθεια καταβάλλεται γιὰ τὴν καλυτέρευσι τῆς καλλιεργίας, ὥστε νὰ γίνεταί ἐπιστημονικώτερα καὶ ἐντατικώτερα. Καὶ εἶναι ἴσως ἀνεπαρκῆς ὁ κλῆρος τῶν 120 στρεμμάτων, γιὰ τὴν Ἐπαρχία Λαρίσης, γιὰτὶ οἱ κληρονόμοι τῶν κλήρων αὐτῶν γίνονται πολλοί, ἀλλὰ ἡ ἀνάγκη τῶν πραγμάτων θὰ καταστήσῃ, ἐλπίζομεν, φιλοπονωτέρους τοὺς χωρικοὺς. Θὰ εἶναι ὅμως ἀνάγκη νὰ μὴ ἀρκοῦνται μόνον εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν δημητριακῶν. Εἰς τὴν ἐπαρχίαν Λαρίσης κατὰ τοὺς παλαιούς καιροὺς, ὡς τὸν 18ον

ἀκόμα αἰῶνα μ. Χ., ἐκαλλιιεργεῖτο καὶ ἡ ἐλιά¹. Δὲν θὰ ἦτο ἄραγε σκόπιμο νὰ γίνῃ προσπάθεια νὰ φυτευθοῦν καὶ νὰ δημιουργηθοῦν καὶ πάλιν ἐλαιῶνες;

Ὅπως δὴποτε ὅμως ἡ κατάστασις ἐβελτιώθηκε κατὰ τοὺς τελευταίους ἰδίᾳ χρόνους παρά πολὺ. Πλὴν τοῦ ὅτι ἀπὸ πολὺν καιρὸ τὸ ἡσιόδειο ξυλάρωτρο ἀντικατέστησε ὁ Γερμανός², καὶ τώρα τελευταία τὰ χωράφια διαυλακῶνει τὸ βενζινάρωτρο, τὴ δοκάνη ἀντικατέστησαν οἱ ἀλωνιστικὲς μηχανές, μὲ τὶς ὁποῖες ἀλωνίζονται τὰ σιτηρὰ ὅλης τῆς ἐπαρχίας, καὶ τὰ λιπάσματα ἀκόμα χρησιμοποιοῦνται καὶ θὰ χρησιμοποιηθοῦν, ἐλπίζομε, εὐρύτερα ἀκόμα. Τοὺς θεριστάς, ποὺ κατέκλυζαν ἄλλοτε τὴν ἐπαρχία προερχόμενοι ἐκ πάσης γῆς, ἀναπληρῶνουν οἱ θεριστικὲς μηχανές, ποὺ ἔχει σχεδὸν κάθε χωρικός πλέον.

Δὲν ὑπάρχουν πλέον ἐκτάσεις ἀκαλλιέργητοι, γιατί ἡ ἀνάγκη βιάζει καὶ αὐτὴ ἐπιβάλλει στοὺς ἀγρότες νὰ ἐντείνουν τὶς προσπάθειές των. Θὰ ἰκανοποιηθοῦν ὅμως ὅλοι οἱ πονοῦντες τὸν τόπον αὐτόν, ὅταν ἴδουν ἐντατικὴ καλλιέργεια, κάθε σπιθαμῆς γῆς καλλιιεργησίμου ἐκμετάλλευσι. Τοῦτο δὲ θὰ γίνῃ, ὅταν οἱ γεωπόνοι τῶν γραφείων τῶν γεωργικῶν γίνουν ὄχι μόνον οἱ κήρυκες, ἀλλὰ καὶ οἱ καθημερινοὶ ὁδηγοί, ζῶντες καὶ κινούμενοι ἀνάμεσα στοὺς χωρικούς καὶ ὄχι ἀπὸ τὴν πόλι μὲ ἐγκυκλίους φωτίζοντες τοὺς ἀδαεῖς.

Στὸ σημεῖο τοῦτο ὀφείλομε ν' ἀναφέρωμε τὸ σπουδαιότατο ρόλο, ποὺ ἔπαιξε στὴν πρόοδο τῆς γεωργίας ἡ Ἀθερώφειος Γεωργικὴ Σχολὴ Λαρίσης. Ἰδρύθη 3 χιλιόμετρα Δ. τῆς Λαρίσης καὶ στὴν ὁδὸ Λαρίσης Τρικκάλων ἀπὸ κληροδότημα τοῦ ἔθνικοῦ εὐεργέτου Γ. Ἀθερώφ. Τὸ δὲ ἀγρόκτημα, ὅπου ἰδρύθηκε καὶ χρησιμοποιεῖ γιὰ τὴν πρακτικὴ διδασκαλία τῶν μαθητῶν, εἶναι κρατικό, τὸ πρῶν τιφλίκι Ἀκ Σεράϊ. Συντηρεῖται ἀπὸ τοὺς πόρους τοῦ εἰδικοῦ κληροδοτήματος τοῦ Γ. Ἀθερώφ καὶ ἐτησίᾳ ἐπιχορήγησι τοῦ Κράτους, ἤρχισε δὲ νὰ λειτουργῇ ἀπὸ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1911, οἱ δὲ μαθηταὶ τῆς μετὰ τριετῆς σπουδῆς λαμβάνουν τὸ πτυχίον τοῦ γεωπόνου. Οἱ ἐγκαταστάσεις τῆς οἱ γεωργικῆς καὶ κτηνοτροφικῆς εἶναι σπουδαῖες καὶ ἐφαρμόζονται ἐκεῖ ὅλες οἱ μέθοδοι, ποὺ ἡ γεωργικὴ ἐπιστήμη εὐρῆκε καὶ ἔθεσε σ' ἐφαρμογὴ ὡς τώρα. Εἶναι δὲ γιὰ τοὺς χωρικούς τῆς ἐπαρχίας Λαρίσης τὸ ὑπόδειγμα γεωργικῆς καλλιιεργείας καὶ ἐφαρμογῆς τῶν κτηνοτροφικῶν κλπ. γνώσεων.

Εἰς τὴν περιφέρειαν Λαρίσης καλλιιεργοῦνται ὄλα τὰ εἶδη τῶν δημητριακῶν καρπῶν, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους προέχουν τὸ σιτάρι, τὸ κριθάρι, ἡ βρώμη, ἡ σίκαλις, τὰ κουκιά, οἱ φακιές καὶ τὰ ρεβίθια. Ἐπίσης σπουδαία ἔκτασι εἰς τὴν καλλιιεργεῖαν κατέχει ὁ καπνὸς μὲ καλλιιεργούμενες ἰκανὲς χιλιάδες στρεμμάτων κατ' ἔτος, 20—25 χιλ. στρεμ. καὶ ἀπόδοσι 2 περίπου ἑκατομμ. ὀκάδων. Τελευταία πάλιν ἄρχισε ἡ καλλιιεργεῖα τοῦ βαμβακιοῦ, ποὺ φθάνει ὡς 4.000 στρέμματα μὲ ἀπόδοσι 50 — 60 χιλιάδες ὀκάδες.

Ὁ παρατιθέμενος πίναξ δεικνύει τὴν ἔκτασι καὶ τὴν ἔντασι τῆς καλλιιεργείας τῆς τελευταίας τριετίας.

¹ Ὁ Θεόφραστος κλπ.

² Ἐτσι ὠνόμασαν τὰ σιδηρὰ ἄρωτρα, ὡς ἐκ Γερμανίας προελθόντα.

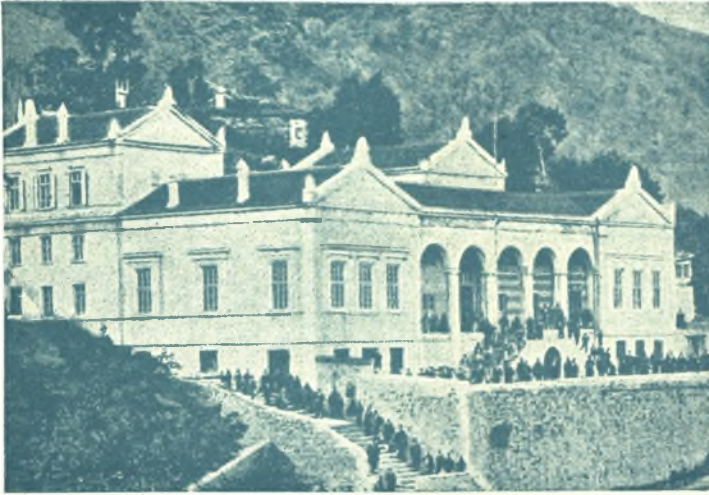
Λάρια: Κοπέλλες εἰς τὸ φόρτε τοῦ Θεσσαλικοῦ χοροῦ

ΕΟΡΤΑΙ ΤΗΣ ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΟΣ

Λάρια: Καμάρωμα μετὰ τὸ ξεθέωμα τοῦ γραφικοῦ χοροῦ

Ἀμπελάκια : Ἡ περίφημος Μανιάρειος Σχολή τῆς κωμοπόλεως

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ - ΣΧΟΛΕΙΑ

Στεφανοβίκεια : Τὸ σχολεῖον τοῦ χωρίου ἐν ὥρᾳ ἐορτῆς

Ἐπιπλέον, ὡστόσο ἀπὸ τὴν ἴδρυσιν τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν, ἀπαλλοτριώσεως καὶ πιστωτικῶν ἀνεμένετο νὰ γίνῃ ἐπιστημονικώτερη ἢ ὀργάνωσις τῆς γεωργικῆς ἐκμεταλλεύσεως. Εἶναι γνωστὸ πὺς ἡ Ἐπαρχία Λαρίσης πρώτη ἐγέννησε τὴν ἰδέαν τοῦ συνεταιρισμοῦ στὸν κόσμον ὅλο, τὸ θαυμάσιον ἐκεῖνο συνεταιρισμὸν, βιομηχανικὸν καὶ καταναλώσεως, τῶν Ἀμπελακίων, ποῦ ἐξῆσε καὶ ἐθαυματούργησε τὸ 18ο αἰῶνα καὶ ἔσθησε στὶς ἀρχὰς τοῦ 19ου, τὸ 1811, γιὰ τὸν παρέσυρε στὴν καταστροφή ἢ αὐστριακὴ χρεωκοπία ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος καὶ οἱ ἐπιδρομὲς τῶν Ἀλβανῶν τοῦ Ἀλῆ ἀπὸ τὸ ἄλλο. Θὰ ἦταν λοιπὸν λυπηρὸ ὕστερ' ἀπὸ τόσα χρόνια σήμερον οἱ πολυάριθμοι, ἄνω τῶν ἑκατῶ, συνεταιρισμοὶ τῆς ἐπαρχίας νὰ μὴ μποροῦν νὰ προσφέρουν τίποτε ἀπὸ τὴν ἀποψὶ τῆς καλύτερεύσεως τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῆς γεωργίας καὶ τῆς καταναλώσεως ἀκόμα τῶν γεωργικῶν προϊόντων.

Μία ἐπίμονη ὁμοῦ καὶ ἐπίπονη προσπάθεια τῶν γεωπόνων, τῶν δασκάλων καὶ ὄλων τῶν μορφωμένων στοιχείων τῶν ἀγροτῶν δίνει τὴν ἐλπίδα πὺς θὰ κατορθώσουν νὰ γίνουν καὶ οἱ συνεταιρισμοὶ αὐτοὶ στοιχεῖα σοβαρώτερα τῆς προόδου τῆς γεωργίας καὶ τῆς βελτιώσεως τῆς ἐθνικῆς καὶ ἀτομικῆς οἰκονομίας.

Β'. Ἡ δὲ Κτηνοτροφία στὴν ἐπαρχία Λαρίσης καὶ σήμερον, ὅπως καὶ παλαιότερα, ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους χρόνους καὶ σ' αὐτὴν καὶ σ' ὅλη τὴ Θεσσαλία, δὲν παραμελεῖται. Ὑπάρχουν εὐτυχῶς καὶ λιθάδια ἀρκετὰ στὰ βαλτώδη κυρίως μέρη καὶ τὶς ὑπώρειες τῆς Ὀσσης καὶ τῶν Κυνὸς κεφαλῶν, ὅπως καὶ τ' ἀγραναπαυόμενα¹ χωράφια, ὅπου ἀγέλες ζῶων τρέφονται ἀφθόνως.

Τρέφει δὲ ἡ πεδιάς πολλὰ καὶ διάφορα ζῶα, ἵππους, ἡμίονους, ὄνους, βώδια, πρόβατα, γίδια καὶ βουβάλια ἀκόμα. Τάλογα δὲ τῆς Λαρίσης, ὅπως γενικῶς ὅλα τὰ Θεσσαλικά, δὲν εἶναι εὐσωμα, εἶναι ὁμοῦ ζωηρὰ καὶ εὐκίνητα, ὅπως καὶ τὰ ἄλογα ἐκεῖνα, ποῦ ἔδιδαν στὴν ἀρχαιότητα τὸ καλύτερον ἵππικόν, «τὴν Θεσσαλὴν ἵππον», ποῦ ἐχρησιμοποίησαν οἱ Ἀθηναῖοι πολλάκις καὶ οἱ Μακεδόνες βασιλεῖς καὶ μάλιστα ὁ Μ. Ἀλέξανδρος. Θεσσαλὸς ἦτο ὁ Βουκεφάλας, τοῦ μεγάλου αὐτοῦ βασιλέως τὸ περίφημον ἄλογο, πρὸς τιμὴν τοῦ ὁποῦ ἐκτίσθη τὴ Βουκεφάλεια ἢ Βουκέφαλα, ὅταν αὐτὸ πέθανε ἀπὸ τὸ γῆρας κοντὰ στὸν Ὑδάσπη ποταμὸ, στὴν Ἰνδική. Γιὰ τὴν ἐνίσχυσιν δὲ τῆς ἵπποτροφίας, ποῦ δίνει ἄλλωστε καὶ μεγάλα κέρδη καὶ πολλαπλὴ τὴν ὠφέλεια, ὁ Δήμαρχος Λαρίσης Κων. Ἀναστασιάδης συνέλαβε τὴν ἰδέαν τῆς τελείσεως ἵππικῶν ἀγῶνων στὴ Θεσσαλικὴ Μητρόπολιν. Καὶ ἐγέναν οἱ πρῶτοι ἵππικοὶ ἀγῶνες στὴ Λάρισα τὸ Σεπτέμβριον τοῦ 1896 κατὰ τὴ διάρκειαν τῆς μεγάλης ἐμποροπανηγύρεως καὶ ζωοπανηγύρεως, ποῦ γίνεται κάθε χρόνο στὸ Ἀλκαζάρ, τὴν πέρα τοῦ Πηνειοῦ καὶ εὐθύς μετὰ τὸ ὠραῖον ἄλλος μικρὰ πεδιάδα, τὸν Μεριάν. Ἀπὸ τὴν μικροσκοπικὴν ἡμερησίαν τότε «Μικρὰν» τοῦ κ. Θρασ. Μακρῆ παραλαμβάνομεν μίαν παράγραφον ἀπὸ τῆς σχετικῆς περιγραφῆς: «Ὁ οὐρανὸς αἴθριος ἢ μικρὰ καὶ πρόχειρος ἐξέδρα ἐγκαίρως εἶχεν ἀσφυκτικῶς πληρωθῆ θεατῶν. Σημαῖαι ἀρκεταὶ ἐκυμάτιζον καὶ αἱ ἐξῆς δύο ἐπιγραφαὶ διεκρίνοντο εἰς τὸ μέσον δύο μεγάλων ἐκ δάφνης ἀψίδων: «Ὡκυπόδων ἵππων θρασυκάρδιοι

¹ Ἀφήνουν ἓνα μέρος χωραφίων ἀκαλλιέργητο κατ' ἔτος πρὸς ἀνάπαυσιν καὶ σήμερον ἀκόμη.

ἐλατῆρες, δεῦρο ποδῶν ἀρετῆς, οἱ μέγας Ἴδρυτ' ἀγῶν» καὶ «Ὀλον Ἴππον, τὸν Βουκέφαλον ἀπολλύουσι, δι' ἀπειρίαν καὶ μαλθακότητα χρήσασθαι μὴ δυνάμενοι».

Οἱ ἀγῶνες αὐτοὶ γίνονται σχεδὸν συνεχῶς κατ' ἔτος καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν, ὅπως προείπαμε, ἐποχὴ. Προσέρχονται δὲ νὰ ἀγωνισθοῦν σ' αὐτὴν Θεσσαλοὶ ἵππεις τὸ πατροπαράδοτον ἀσκοῦντες ἔργο. Βραδύτερα οἱ καθαρὰ ἵππικοὶ ἀγῶνες, «Πανελλήνιοι» μάλιστα, «ἵππικοὶ ἀγῶνες» ὀνομασθέντες, γιὰτὶ ἐλάμβανον μέρος ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος, κυρίως στρατιωτικοὶ ἵππεις, ἀξιωματικοὶ καὶ ὑπαξιωματικοὶ, χωρὶς ὅμως νὰ χάσουν καὶ τὸν καθαρὸ τοπικὸν χαρακτήρα, ἔγιναν ἀγῶνες γενικωτέρας μορφῆς. Προσετέθησαν δηλαδὴ καὶ ἀθλητικοὶ ἀγῶνες, κυρίως ἀπὸ τοῦ 1900—1912, ὅτε, ὅπως θὰ εἴπωμε εἰς ἄλλο κεφάλαιο τῶν περὶ Λαρίσης εἰδικῶς, ὁ ἀθλητισμὸς εἶχε μεγάλη ἐπίδοσι. Ἐσχάτως ὅμως ξαναύρηκαν οἱ ἀγῶνες τὸν παλαιὸν τοῦ ρυθμὸ, ἔγιναν καὶ πάλι ἵππικοὶ μόνο.

Ἐκ τῶν ἄλλων ζῶων κυρίως ἤδη τρέφει ἡ πεδιάς προβάτων ἀγέλες, ὥστε καὶ σήμερα νὰ ἡμπορῆ νὰ δικαιολογήσῃ τὰ ἐπίθετα πολυμηλοτάτη καὶ εὐρηνοσ, πού εἶχε στὴν ἀρχαιότητα.

Γιὰ τὴν τέλεσι τῶν ἀγῶνων αὐτῶν ὁ Δήμος Λαρίσης ὑποβάλλεται σὲ μεγάλες δαπάνες, γιὰ τὴν κατασκευὴ ἐξέδρας, πού νὰ περιλαμβάνῃ χιλιάδες θεατῶν, καὶ γιὰ τὴν ἀθλοθέτησι σοβαρῶν βραβείων τῶν νικητῶν¹.

Προκειμένου δὲ νὰ ἐξετάσωμε τὰ δύο ἄλλα κεφάλαια τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τῆς ἐπαρχίας, τὴ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριο, ἐπειδὴ αὐτὰ εἶναι κυρίως στὰ χέρια τῶν Λαρισσίων συγκεντρωμένα, θὰ περιλάβωμε αὐτὰ σὲ ὅσα περὶ Λαρίσης θὰ εἴπωμε.

4. ΛΑΡΙΣΑ

α'. Ὄνομασία. Θέσις. Ἱστορία.

Ἡ Λάρισα ἢ Πελασγική, δὲν εἶναι ἡ μόνη πόλις, πού ἔφερε τὸ ὄνομα τοῦτο, γιὰτὶ δωδεκάς ὅλη ἀπὸ πόλεις ἢ πολίχνες εἶχαν στὴν ἀρχαιότητα τὸ ὄνομα αὐτό. Γι' αὐτὸ νομίζομε πῶς τὸ πιθανώτερον εἶναι ὅτι ἡ λέξις Λάρισα, πού ἐσήμαινε ἀκρόπολι στὴν Πελασγικὴ γλῶσσα, ἐδόθηκε σὲ πολλὰς ἀκροπόλεις πού ἔχτισαν οἱ Πελασγοί, καὶ ὕστερα ἔγινε ὄνομα δηλωτικὸ ὀρισμένης πόλεως, τοπωνυμία. Βραδύτερα δὲ γιὰ νὰ συμμιθασθοῦν οἱ ἀπαιτήσεις τῆς καταγωγῆς κλπ. τῶν κατοίκων τῆς πόλεως καὶ μάλιστα τῶν ἀρχηγῶν τῆς, ἐδημιουργήθηκαν οἱ διάφορες ἐκδοχῆς περὶ τῶν ἱδρυτῶν τῆς πόλεως, τοῦ Λαρίσου, τοῦ υἱοῦ τοῦ Πελασγοῦ ἢ τοῦ Ἀκρισίου, πατρὸς τοῦ Τευτάμου, τοῦ πρώτου βασιλέως αὐτῆς καὶ ἄλλες.

Κτισθεῖσα λοιπὸν ἡ Λάρισα ὑπὸ τῶν Πελασγῶν εἰς τὸν ὑψηλότερον λόφον κοντὰ στὸν Πηνειὸν καὶ στὸ σημεῖον, ὅπου αὐτὸς στρέφει πρὸς Βορρᾶν γιὰ νὰ κάμψῃ ὕστερα τελειωτικὰ πρὸς ἀνατολάς, σὲ ὕψος 75 μ. ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης, ἔμεινε ἔκτοτε στὸ ἴδιον μέρος καθ' ὅλο τὸ μακρὸ πέρασμα περισσότερον ἀπὸ τρεῖς χιλιάδες χρόνων μὲ πολλὰς βέβαια διακυμάνσεις, πού θὰ μποροῦσαν νὰ παρασταθοῦν μὲ μιὰ κλίμακα μὲ πολλὰς βαθμίδες. Καὶ δὲν τὴν μνημονεῖ μὲν ὁ Ὀμηρὸς στὸν κατάλογόν του (Ἰλ. Β.), μολονότι δὲν εἶναι ἀπίθανη ἡ ἀποφίσις² πῶς ἡ Λάρισα, πού μνημονεῖται στὶς συμμαχικὰς

¹ Τὸ 1901 μαζί μὲ τοὺς ἀγῶνες ὀργανώθηκε καὶ Πανελλήνιος Γεωργικὴ καὶ Κτηνοτροφικὴ Ἐκθεσις.

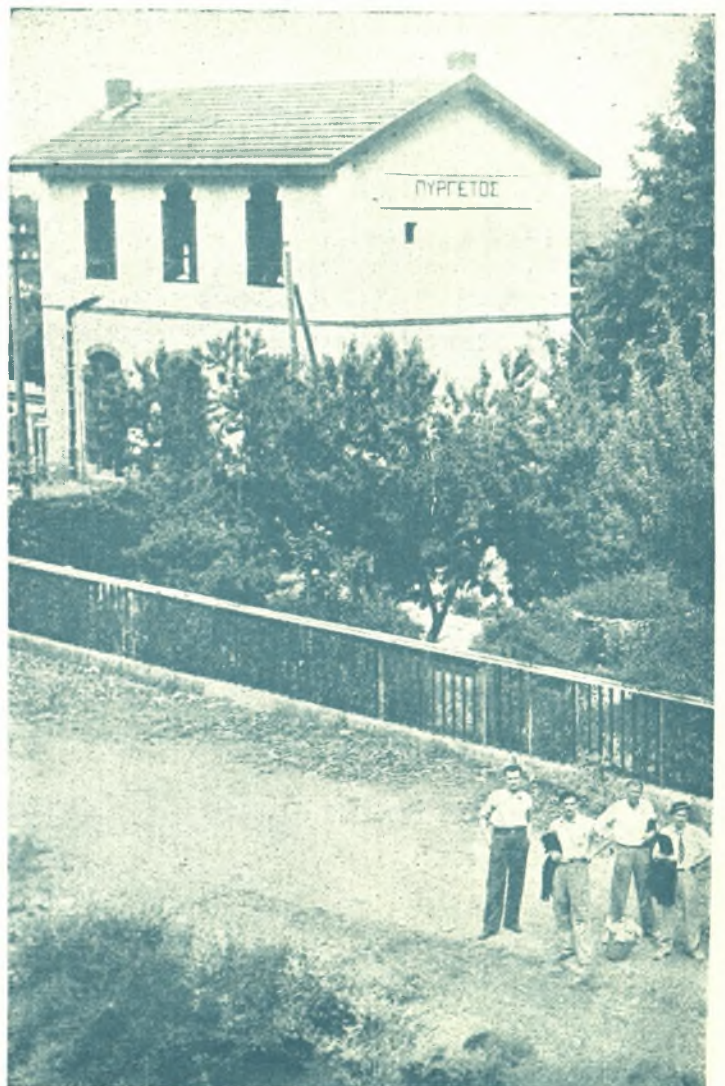
² Τὴν ἀποφίν αὐτὴν ὑπεστήριξε ὁ κ. Δ. Χατζηγιάνης.

Λάρισα : Ἡ μεγάλη γέφυρα τοῦ Πηνειοῦ κοντὰ στὸ Ἄλκαζάρ

ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΕΡΓΑ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Πυργετός : Ἐν ἀγωνιώδει ἀναμονῇ τῆς ἀφίξεως τοῦ συρμοῦ

Άμπελάκια: Ἡ ὠραία συνοικία τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου

ΓΡΑΦΙΚΑΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΑΠΟ ΤΑ ΧΩΡΙΑ

Άμπελάκια: Ἐνα ὄμορφο δρομάκι με φόντο τὸ κωδονοστάσιο

τῶν Τρώων πόλεις, εἶναι ἡ Θεσσαλική, θὰ ἐτέθη δὲ ἴσως ἐκεῖ, ὅπως καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ Ἄξειου Παῖνες, βραδύτερα μετὰ τὸ μῆδισμό τῶν Θεσσαλῶν, πού τοὺς ἀντιπροσώπευαν κυρίως οἱ Λαρισαῖοι, ὅμως τὸνομά της δείχνει, πῶς ἦταν ἀρχαιότερα ἀπὸ τὴν ἐποχή, πού ἔζησε ὁ Ὀμηρος.

Εὐρίσκεται σὲ θέση ἐξαιρετική, ἀπ' ὅπου μπορεῖ κανεὶς πρῶτ', πρῶτ', ὅταν ἡ ἀτμόσφαιρα εἶναι ὀλοκάθαρη, νὰ ἰδῇ γύρω του ὅλο τὸν κάμπο τὸ Θεσσαλικὸ σὰν ἓνα πίνακα, πού ὁ μέγας Ζωγράφος ἐφιλοτέχνησε θαυμάσιο. Γιατὶ τὴν περιβάλλει εὐφορωτάτη πεδιάδα, τὴν δροσίζει τοῦ Ὀλύμπου ἡ αὔρα, τὴν σκιαζοῦν τῆς Ὀσσης οἱ κορυφές καὶ τὴν θωπεύουν τὰ νερά τοῦ Πηνειοῦ, πού φαίνεται σὰν νὰ τὴν ἀγκαλιάζῃ χαϊδευτικά μὰ καὶ κυριαρχικά. Ἔπαιξε δὲ στὴν ἱστορία τὴν ἑλληνικὴ ρόλο πολλές φορές σπουδαῖο καὶ ἄρχισε ν' ἀκμάζῃ κυρίως ἀπὸ τὴν ἐποχή, πού Ἄλεῦας ὁ Πυρρὸς ἔγινε βασιλιάς της καὶ ἰδρυτῆς τῆς ἰσχυρᾶς καὶ μεγάλης οἰκογενείας τῶν Ἄλευαδῶν, πού ἐπὶ αἰῶνες πολλοὺς ὑπῆρξαν οἱ ἄρχοντες ὄχι μόνον τῆς Λαρίσης, ἀλλὰ καὶ τῆς Θεσσαλίας ὅλης. Τὸν Ε' π. Χ. αἰῶνα ἔχει τὴ μεγαλύτερή της ἀκμή, πού διατηρεῖται ὥσπου ὁ Φίλιππος ὁ Μακεδὼν τὴν ὑπότασσει 344 π. Χ. Στὸ 197 π. Χ. τὴν ὑπέταξαν οἱ Ρωμαῖοι διὰ τοῦ Φλαμίνιου. Ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου ἔγινε ἔδρα Μητροπολίτου ὑπὸ τὸν Ἅγιον Ἀχιλλεῖον, ἐπὶ τοῦ Ἰουστινιανοῦ δὲ ἔγινε ἔδρα τῆς ἐπαρχίας περιτειχισθεῖσα.

Πολλῶν ἐπιδρομῶν ἐδοκίμασε τὶς εἰσβολές. Οἱ Βούλγαροι ὑπὸ τὸν Σαμουήλ, πού ἐπῆρε καὶ τὸ ἱερὸ λείψανον τοῦ Ἁγ. Ἀχιλλεῖου καὶ τὸ ἔφερε στὴν Πρέσπα, τὸν ΙΑ' αἰῶνα μ. Χ, οἱ Βλάχοι τὸν ΙΒ', οἱ Φράγκοι τὸν ΙΓ', ὅτε ἐγκατεστάθη καὶ Λατίνος ἐπίσκοπος¹ στὴν Λάρισα, οἱ Σέρβοι ὑπὸ τὸν Στέφανον Δουσάν τὸν ΙΔ' αἰῶνα καὶ ὕστερα ὑπὸ τὸν ἀδελφόν του Συμεῶνα Οὐρῶς γίνονται κύριοι τῆς Λαρίσης, ὥσπου οἱ Τοῦρκοι τὸν ΙΕ' αἰῶνα, γίνονται ὀριστικῶς κύριοι τῆς Θεσσαλίας διὰ τοῦ Μπεηλέρμπεη Τουραχάν τὸ 1446.

Οἱ κάτοικοι τῆς Λαρίσης μετὰ τὴν ἄλωσί της κατέφυγαν στὰ γύρω ὄρη καὶ μόνον ὀλίγοι ἀπέμειναν στὸ λεγόμενον Τρανὸ μαχαλᾶ, περὶ τὸν ναὸ τοῦ Ἁγίου Ἀχιλλεῖου. Βραδύτερα ἄρχισαν νὰ κατέρχωνται καὶ πάλιν εἰς τὴν πόλι ἀπὸ τὰ ὄρη καὶ νὰ ἐγκαθιστῶνται σ' αὐτὴν Ἕλληνες, ἀλλὰ ἡ ζωὴ των εἶναι μαρτυρική. Ζοῦν τὴ σκληρὰ ζωὴ τῆς μαύρης δουλείας χωρὶς νὰ παύσουν νὰ ἐλπίζουν εἰς τὴν ἀνάστασι τοῦ Γένους, ἀλλὰ καὶ πληρώνοντες ἀκριθὰ τὶς ἐλπίδες των αὐτέες². Ἀπὸ δὲ τοῦ 1770 γίνεται ἔδρα τοῦ Διοικητοῦ Θεσσαλίας.

Πόσον ἄθλια ὅμως εἶναι ἡ κατάστασί της. Πλιθόκτιστα καὶ πτωχικὰ σπίτια με στενοὺς καὶ σκολιοὺς δρόμους ἀντικατέστησαν τὶς καλοκτισμένους οἰκίας, τὶς δεινὰ δρόφους πλατεῖες, καὶ τὰ γυμναστήρια καὶ τὰ ἵπποδρόμια δὲν ὑπάρχουν πλέον εἰς τὴν πενιχρὰ καὶ ρυπαρὰ Τουρκοκρατουμένη Λάρισα. Ἡ ἔκτασί της, 4 χιλ. μῆκος καὶ πλέον βάθος εὐρίσκεται σὲ τραγικὴ ἀντίθεση μετὰ τὴ γενικὴ ἐσωτερικὴ πενιχρότητά της!

Οἱ χριστιανοὶ τῶν τελευταίων χρόνων ἀνέρχονται εἰς 8 χιλ., κατοικοῦν δὲ εἰς τὶς πέντε κυρίως συνοικίας, πού εἶναι στὰ ἄκρα γύρω τῆς πόλεως, ὀλίγοι δὲ εἶναι εἰς τὸν τρανὸ μαχαλᾶ. Ζοῦν ζωὴ τρόμου καὶ περιορισμοῦ καθ' ὅλα, ζωὴ στοιχειώδη. Γιατὶ οἱ πολλοὶ γεωργοὶ καὶ τε-

¹ Κ. Κούμα, Ἱστορ. ἀνθρωπίνων πράξεων.

² 1770, σφαγαὶ στὴ Λάρισα καὶ πυρπόλησις τοῦ μόνο ναοῦ τοῦ Ἁγ. Ἀχιλλεῖου, πού ἀνοικοδομήθηκε μετὰ 24 ἔτη ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Διονυσίου τοῦ Καλλιάρχου.

χνίτες χωρίς ιδιοκτησία και χωρίς τη δυνατότητα και αυτής της έπαρκειας, φυτοζωούν, οί δλίγοι ύστερα από τις άλλεπάλληλες αναστατώσεις, τούς άπαγχονισμούς, τούς σκοτωμούς και τις διώξεις, πού είχαν γίνει την τελευταία έκατονταετία, όσοι έμειναν δέν έτολμούσαν νά δείξουν καμμιά πρωτοβουλία και έτσι έκυλιόντο και αύτοί στον ίδιον βοϋρκο της Τουρκοπόλεως χωρίς νά ήμποροϋν νά προσφέρουν στην ιδιαίτερη πατρίδα τους τίποτε, χωρίς κέν νά τολμοϋν νά φαίνωνται πώς κάπως εϋημεροϋν.!

Σ' αύτή την κατάσταση βρίσκεται ή Λάρισα, όταν την 31ην Αϋγούστου 1881 ό έλληνηκός στρατός εισήρχετο σ' αύτή έλευθέρα πιά.

β'. "Υδρευσις, φωτισμός.

Γενικά λοιπόν ή κατάσταση της Λαρίσης είναι αξιοθρήνητη και θα είναι ανάγκη νά καταβληθοϋν μεγάλες προσπάθειες για ν' αλλάξει.

Πρέπει οί άρχοντές της νά διορθώσουν πολλά ή καλύτερα όλα. Θα έπρεπε από την άρχή, αν ήταν δυνατό, νάρχιζαν. Μιά φωτιά άπ' άκρη σ' άκρη στις γύρω τουλάχιστο συνοικίες έπρεπε νά μπη για νά άρχιση τó νέο δημιούργημα. Άλλ' αύτό δέν είναι δυνατό. "Ωστε ήταν ανάγκη σιγά - σιγά νά προχωροϋν στη βελτίωση και ανάλογα με τά μέσα και την νοοτροπία της έποχής.

Γι' αύτό σε μία αρκετά μακρυνά περίοδο χρόνου ή Λάρισα είναι άκόμα Τουρκόπολη. Τά σπίτια πλιθόκτιστα, χαμόσπιτα τά περισσότερα, και οί δρόμοι της στενοί και άθλιοι. Λάσπη παντοϋ και υγρασία, θανάσιμες πληγές, πού με τη βοήθεια της έλνοσίας δημιουργοϋν θανατηφόρες έστιες, ζαρώνουν τά κορμιά, νεκρώνουν κάθε διάθεση προς δράση. Και μαζί μ' αύτά νερό άθλιο. Πιλούσιος σε νερά κυλάει δίπλα της ό Πηνειός. Ποιός όμως νά χαρή τά θαυμάσια αύτά νερά; Στην άρχή έξακολουθεί ό ίδιος τρόπος της μεταφοράς του στα σπίτια, όπως και επί τουρκοκρατίας. Οί περίφημοι σακατζήδες με τούς σακάδες (μεγάλα δερμάτινα άσκιά) φορτωμένους στάλογά τους μεταφέρουν τó νερό από τó ποτάμι, για νά τάδειάσουν στα κιοϋπια, τά μεγάλα πιθάρια, κατακόκκινο, γεμάτο λάσπη. Κι' εκεί τó καθαρίζουν με την στύψη πού ρίχνουν μέσα οί νοικοκυρές. Αυτό ως τó 1905 περίπου. "Υστερα ή μεταφορά γίνεται με βαρέλια φορτωμένα σε άμάξια έπίτηδες. Τό διϋλισμα όμως γίνεται άκόμα κατά τόν ίδιο τρόπο.

Ός τó 1897 από την δομική άποψη τά πράγματα είναι σχεδόν τά ίδια και μόνο στη ρυμοτομία έπήλθε κάποια βελτίωση από την Δημαρχία του πρώτου αίρετοϋ δημάρχου Χρ. Γεωργιάδη, και περισσότερο άκόμα στη δημαρχία του Διον. Γαλάτη. "Υστερα από τó 1897 ή πρόοδος άρχίζει με γοργότερο ρυθμό. Σπίτια χτίζονται νέα και δρόμοι ανοίγονται, άφίνονται πλατείες, πού θα είναι οί πνεύμονες της πόλεως, και ή όψη της τουρκοπόλεως άρχίζει νά σθήνη.

Πότε όμως ή πόλη αύτή, πού κατά τόν Πουκεβίλ μπορούσε νά γίνη, λόγω της θέσεως πού έχει, πόλη Εϋρωπαϊκή, θα πάρη τη θέση πού της πρέπει; Οί άρχοντές της κατέβαλαν αρκετές προσπάθειες για νά δώσουν τó ρυθμό, πού της ταιριάζει. Σε μία δημαρχία του 'Αχ. Άστεριάδη, τó 1911, είχε αποφασισθή νά γίνη ή ύδρευση της από τόν Πηνειό και είχαν τοποθετηθή και οί κεντρικοί σωλήνες. Άλλά οί πόλεμοι από τού 1912 κι' έδωθε άφικαν άτέλειωτο τó έργο, ώσπου ύστερα από έπιτυχημένο

Άμπελάκια : Η είσοδος προς τó όμορφο χωριό του Σφάρτες

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑΙ ΤΟΠΟΘΕΣΙΑΙ

Άμπελάκια : Έκκλησούλα με τó έπιβλητικό κωδωνοστάσιο

Ἀμπελάκια : Βορεία εἰσοδος τῆς περιφήμου οἰκίας τοῦ Σφάρτς

ΑΠΟ ΤΑ ΩΡΑΙΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ

Ἀμπελάκια : Ἀποψις τῆς μεγαλοπρεποῦς οἰκίας τοῦ Σφάρτς

συνδυασμὸ μὲ τὴν ἴδρυση τῆς ἐταιρίας ἠλεκτροφωτισμοῦ καὶ ὑδρεύσεως, προτοῦ ἢ πενητηκονταετία τελειώσῃ, τὸ θαῦμα συνετελέσθη!

Ἴδου δὲ πῶς ἐκθέτει τὰ σχετικὰ μὲ τὴν ὑδρευση καὶ ἠλεκτροφωτισμὸ τῆς Λαρίσης ὁ διευθυντῆς τῆς Ἑταιρίας κ. Α. Φασούλας λεπτομερέστατα:

«Τὸ ζήτημα τῆς ὑδρεύσεως καὶ ἠλεκτροφωτισμοῦ Λαρίσης ἀποτελοῦν παλαιόθεν πρόβλημα ζωτικὸν διὰ τὴν πόλιν, κατέληξεν κατόπιν μακροχρονίων συζητήσεων νὰ ἀνατεθῇ τὸ 1911 ἐπὶ δημαρχίας Ἀχ. Ἀστεριάδη εἰς τὴν Γαλλικὴν Ἑταιρείαν Ἑλληνικὸν Ὀμνίουμ, ἥτις ἀνέλαβεν διὰ προνομιακῆς συμβάσεως τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων ἠλεκτροφωτισμοῦ καὶ ὑδρεύσεως καὶ τὴν ἐκμετάλλευσιν αὐτῶν διὰ 50 ἔτη. Ἡ Ἑταιρεία αὕτη ἐξετέλεσεν ἀρχικῶς τὰς ἐγκαταστάσεις ἠλεκτροφωτισμοῦ, τοῦ ὁποῦ ἤρχισεν ἢ λειτουργία, ἤρχισε δὲ καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων ὑδρεύσεως, ἀλλὰ λόγῳ τῆς ἐπακολουθησάσης πολεμικῆς περιόδου διέκοψεν τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν λήξιν τῆς πολεμικῆς περιόδου μέχρι τοῦ 1925 παρημέλησεν αὕτη τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ὑποχρεώσεων τῆς διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων ὑδρεύσεως, διὰ παντελοῦς δὲ ἀδιαφορίας κατήτησεν ὁ ὑπάρχων ἀπ' ἀρχῆς ἠλεκτροφωτισμὸς ἀνεπαρκέστατος καὶ ἐλεινός.

Τὸ τοιοῦτον ἐξήγειρεν ὀλόκληρον τὴν πόλιν Λαρίσης, πρωτοβουλία δὲ πολλῶν ἐγκρίτων μελῶν τῆς κοινωνίας αὐτῆς ἀπετελέσθη ἐπιτροπὴ μὲ τὸν σκοπὸν τὴν σύστασιν ἐταιρείας ἐκ πολιτῶν Λαρίσης, ἥτις θὰ ἀνελάμβανε νὰ ζητήσῃ τὴν ἔκπτωσιν τῆς Γαλλικῆς Ἑταιρείας καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ὑποχρεώσεων αὐτῆς. Συνεστήθη κατόπιν δραστηρίων ἐνεργειῶν τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης ἢ Ἀνώνυμος Ἑταιρεία ἠλεκτροφωτισμοῦ καὶ ὑδρεύσεως, εἰς ἣν παρεχωρήθη τὸ προνόμιον ἠλεκτροφωτισμοῦ καὶ ὑδρεύσεως διὰ 50 ἔτη, ἀφοῦ πρῶτον ἐξηγόρασεν τὰς ἐγκαταστάσεις τῆς Ἑταιρείας Ὀμνίουμ. Ἡ Ἑταιρεία αὕτη ἐπελήφθη ἀμέσως τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀπαιτουμένων ἐγκαταστάσεων διὰ τὴν χορήγησιν ἠλεκτροφωτισμοῦ εἰς ὅλην τὴν πόλιν, προμηθευθεῖσα δύο νέας πετρελαιομηχανάς, συγχρόνως δὲ ἀνέθεσε τὴν μελέτην τῆς ὑδρεύσεως εἰς εἰδικοὺς ἐπιστήμονας. Πρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἑταιρείας ταύτης ὑπῆρξεν ὁ κ. Σιάπκας ἀρχικῶς, καὶ μετὰ ταῦτα ὁ κ. Ν. Φίλιος, μέλη δὲ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου οἱ κ. κ. Ἡλ. Κολέσκας, Φ. Παππᾶς, Μ. Μπούρας, Δ. Χατζηγιάννης, Ἀν. Κουτσίνας, Ν. Μανωλάκης, Θ. Μπλιάτσος, Κ. Οἰκονομίδης, Ι. Μαρκατᾶς, Ι. Δημητρίου, Δ. Λογιώτατος, Στ. Δημητρακόπουλος καὶ ἄλλοι. Τὰ συγκεντρωθέντα ὅμως κεφάλαια τῆς ἐταιρείας ταύτης δὲν ἐπῆρκουν διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων ὑδρεύσεως, πρὸς τοῦτο δὲ ἀπεφασίσθη ἢ σύστασις συνεταιρισμοῦ καταναλωτῶν διὰ συμμετοχῆς τοῦ Δήμου κατὰ τὰ 51% καὶ τῶν λοιπῶν καταναλωτῶν κατοικῶν κατὰ τὰ 49%. Διὰ τοῦ νόμου 3585 συνεστήθη ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου 1927 ὁ ὀργανισμὸς οὗτος διὰ συμμετοχῆς τοῦ Δήμου συνάψαντος δάνειον παρὰ τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς, τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ ὁποῦ καθωρίσθη ἐξ 9 μελῶν, ἐκ τῶν ὁποῦ οἱ τρεῖς ἐκλέγονται παρὰ τῶν μετόχων, 2 ἐκλέγονται παρὰ τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου, 1 ὀρίζεται παρὰ τοῦ Ἐμπορικοῦ Συλλόγου, καὶ οἱ 3 ἄλλοι εἶναι εἰς ἐφέτης, ὁ ἐκάστοτε ἐπιθεωρητῆς Δημοσίων ἔργων καὶ ὁ διευθυντῆς τοῦ ὑποκαταστήματος τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς.

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ νέου ὀργανισμοῦ μὲ πρόεδρον τὸν κ. Νικ. Φίλιον, καὶ μέλη τοὺς κ.κ. Μ. Μπού-

ραν, Δ. Χατζηγιάννην, Μ. Ζαρίμπαν, Ι. Μαρκατᾶν, Μ. Παππᾶν, Π. Κερασιώτην, Κ. Λούην καὶ Χρ. Μαυρομμάτην, ἐσυνέχισε μετὰ δραστηριότητος τὴν ἐκτέλεσιν τῶν παρὰ τῆς πρώτης Ἑταιρείας ἀρξαμένων ἔργων Ὑδρεύσεως καὶ ἠλεκτροφωτισμοῦ ἐπιδιώξαν τὴν ἐκτέλεσιν τελειοτάτων ἐγκαταστάσεων καθαρισμοῦ καὶ ἀποστειρώσεως τοῦ ὕδατος καὶ συμπληρῶσαν τὰς ἐγκαταστάσεις ἠλεκτροφωτισμοῦ διὰ 2 νέων μηχανῶν 600 ἵππων, ὡς καὶ τὴν μετατροπὴν τοῦ συνεχοῦς ρεύματος εἰς ἐναλλασσόμενον τριφασικὸν τοιοῦτον. Ἰδιαιτέρας ὑπηρεσίας προσέφεραν ἐπίσης οἱ ἀνώτεροι ὑπάλληλοι τοῦ Ὑπουργείου Συγκοινωνίας κ. κ. Κ. Λούης καὶ Ν. Βλαχόπουλος, οἵτινες συμφώνως τῷ ἰδρυτικῷ νόμῳ, ἀπετέλουν μετὰ τοῦ Προέδρου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἑταιρείας τὴν ἐκτελεστικὴν ἐπιτροπὴν τῶν ἔργων, ἐνεργοῦντες καὶ διαφόρους δημοπρασίας καὶ διευθύνοντες γενικῶς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων, βοηθούμενοι εἰς τοῦτο παρὰ τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Ἑταιρείας κ. Ἄντ. Φασούλα.

Μετὰ τρία ἔτη ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ νέου ὀργανισμοῦ ἐτελέσθησαν τὰ ἐγκαίνια τῆς ὑδρεύσεως καὶ τῶν νέων ἐγκαταστάσεων ἠλεκτροφωτισμοῦ, τὰ ὁποῖα ἐτίμησε διὰ τῆς παρουσίας του ὁ τότε Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ἐκτιμήσας ἰδιαιτέρως τὴν τελειότητα τῶν ἐγκαταστάσεων καὶ συγχαρεῖς τὸν Δήμαρχον κ. Μιχ. Σιάπκαν καὶ τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς Ἑταιρείας διὰ τὰ λαμπρὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐργασίας αὐτῶν. Κατὰ τὰ μετὰ ταῦτα ἔτη ἡ Ἑταιρεία συνεπλήρωσε τὰς ἐγκαταστάσεις ὑδρεύσεως καὶ ἠλεκτροφωτισμοῦ δι' ἐπεκτάσεως αὐτῶν εἰς ὄλα τὰ τμήματα καὶ τοὺς συνοικισμοὺς τῆς πόλεως. Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς Ἑταιρείας κατὰ τὸ 1931, μὲ πρόεδρον τὸν κ. Μ. Μπούραν ἀπετελείτο ἀπὸ τοὺς κ. κ. Ἦλ. Κολέσκον, Μ. Παππᾶν, Ἄνδ. Κουτσίναν, Ι. Μαρκατᾶν, Χρ. Οἰκονομίδη, Κ. Λούην, Ἐλ. Παπακωνσταντόπουλον καὶ Εὐάγ. Φαρμακίδην».

Λοιπὸν ἐπὶ δημαρχίας Μ. Σιάπκα, ἀνδρὸς δραστηρίου καὶ μὲ εὐφυῖαν ἐξαιρετικὴν, ὁ Πηνεῖδς εἰσήρχετο εἰς τὰ σπίτια τῆς Λαρίσης ὀλοκάθαρος, θεραπευτικὸς τῶν πάντων. Ἔτσι ἡ Λάρισα ἐσώθη! Μὲ θαυμαίας ἐγκαταστάσεις, πού ἀποτελοῦν τὴν τελευταίαν λέξιν τῆς τέχνης καὶ τῆς ἐπιστήμης, τὰ ἀκάθαρτα νερά τοῦ Πηνεῖοῦ διυλισμένα, ὀλοκάθαρα, δίνουν ζωὴ πλέον σὲ ὄλα! Οἱ πολῖτες εὐρήκαν τὴν ὑγείαν τῶν καὶ ἡ πόλις τὴν ὀμορφιά τῆς, γιὰ τὴν ἔγινε ἕνας κῆπος ἀπέραντος, κι' οἱ πλατεῖες καὶ τὰ σπίτια τῆς.

Καὶ μαζὶ μὲ τὸ νερὸ ἡ πόλις ἀπέκτησε καὶ κατὰ τρόπον πλέον ὀριστικὸ καὶ τὸν καλῦτερον καὶ τὸ ἠλεκτρικὸ τῆς φῶς. Γιὰ τὴν ὕστερα ἀπὸ πολλὰς ἀπόπειρας ἠλεκτροφωτισμοῦ οἱ ἴδιοι συνδυασμοί, πού ἔλυσαν τὸ πρόβλημα τοῦ νεροῦ, ἔκαμαν τοὺς καταναλωτὰς καὶ μετόχους τῆς ἠλεκτρικῆς Ἑταιρείας καὶ ἔλυσαν καὶ τὸ πρόβλημα τοῦ φωτός. Ἔτσι λοιπὸν ἡ Λάρισα σήμερον πλέει εἰς τὰ φῶτα καὶ τὰ καθαρὰ νερά! Καὶ ὕστερα ἀπ' αὐτὰ ὁ ἴδιος ὁ δήμαρχος ὑπῆρξε καὶ ὁ Ἡρακλῆς, πού ἔκαμε σύγχρονα τὸν διπλὸ ἄθλο, καθάρισε τὴν πόλι ἀπὸ τῆ λάσπη, τὸ φοβερὸ δεινὸ τῆς, καὶ ἀπὸ τὴν ἐλονοσία, ἄλλη μάστιγιά τῆς, μὲ τὴν ἀσφαλτόστρωση τῶν δρόμων σχεδὸν ὄλων. Καὶ σήμερον πλέον ἡ Λάρισα μὲ τὴν διαμόρφωση τῶν πλατειῶν τῆς καὶ τῆς νέας δομικῆς, πού μετὰ τοὺς πολέμους ἐφαρμόσθη, μὲ τὰ πολλὰ νέα σπίτια, πού ἡμέρα μὲ τὴν ἡμέρα ξεφυτρώνουν παντοῦ, ἔγινε πόλις συγχρονισμένη, ὅπου ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ ζῆσιν ἄνετα ἀνάμεσα στὴν πάντοτε ἐκλεκτὴ κοινωνία τῆς.

Ἄμπελάκια : Βιτρίν τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς οἰκίας τοῦ Σφάρτς

ΕΡΓΑ ΔΙΑΚΟΣΜΗΤΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Ἄμπελάκια : ● Καλλιτεχνικὴ διακόσμησης τοῦ καφέ-τζάκι

Λάρισα: Ίππικαί επιδείξεις κατά την πενηκονταετηρίδα

ΕΠΙΔΕΙΞΕΙΣ - ΙΔΙΟΡΡΥΘΜΑ ΣΠΙΤΙΑ

Άμπελάκια: "Ένας ωραίος τύπος παλαιού άρχοντικού σπιτιού"

γ'. Δημόσια καταστήματα.

Ἐπρεπε δὲ νὰ γίνουιν οἱ βελτιώσεις αὐτὲς τῶν ὄρων τῆς ζωῆς, γιὰτὶ ἡ Λάρισα, ὡς ἐκ τῆς θέσεώς της καὶ τῆς ἱστορίας της, εἶναι ἕδρα τῶν κυριωτέρων ἀρχῶν τῆς Θεσσαλίας. Στρατιωτικὲς ἀρχὲς εἶναι τοῦ Ἐπιτελείου τοῦ Β' Σώματος Στρατοῦ, τῆς Ι Μεραρχίας πεζικοῦ, Ταξιαρχίας ἱππικοῦ καὶ συνταγμάτων καὶ ἄλλων μικροτέρων σχηματισμῶν, βάσεως ἀεροπορικῆς, φρουραρχείου καὶ διευθύνσεως στρατολογικῆς. Εἰς τοὺς εὐρυχώρους στρατώνας της, τοὺς κτισθέντας ἀμέσως μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Θεσσαλίας, δύνανται νὰ στρατωνισθοῦν 20.000 περίπου ἄνδρες. Ἐσχάτως δὲ πρὸς Νότον καὶ Ἀνατολὰς τῆς πόλεως ἔχουν κτισθῆ διάφορα κτίρια στρατιωτικὰ γιὰ συμπλήρωσιν τῶν στρατιωτικῶν ἐγκαταστάσεων.

Πολιτικὰ ἀρχαὶ ἐκτὸς τοῦ νομάρχου, τοῦ νομιάρχου, νομοκτηνιάρχου, νομομηχανικοῦ, προϊσταμένου τῆς περιφερειακῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργείου Κρατικῆς Ὑγιεινῆς καὶ Ἀντιλήψεως, ἔδρευουσιν ἐπίσης δικαστικαί, ἐφετεῖον¹ δηλαδή, πρωτοδικεῖον, εἰρηνοδικεῖον, πταιματοδικεῖον καὶ ὑποθηκοφυλακεῖον, ἀστυνομικαί, ἀνωτέρα διοικήσεις Θεσσαλίας, διοικήσεις καὶ ὑποδιοικήσεις Λαρίσης, ταχυδρομικαί, τηλεφωνικαί καὶ τηλεγραφικαί, διευθύνσεις καὶ ἐπιθεώρησις Τ.Τ. Θεσσαλίας, καὶ ὑπηρεσία κατασκευῆς καὶ συντηρήσεως Τ.Τ. γραμμῶν, Οἰκονομικαί, ταμεῖον α' τάξεως, ἐφορεία α' τάξεως καὶ καπνεργοστάσιον α' τάξεως, δασικαὶ καὶ γεωργικαί, δασάρχης, προϊστάμενος γεωργ. ὑπηρεσίας Λαρίσης, ἐκπαιδευτικαί, γυμνασιάρχαι ἀρρένων καὶ θηλέων, ἐπιθεωρητὴς Δημοτ. Ἐκπαιδεύσεως, καὶ ἐκκλησιαστικαί, Ἱερά Μητρόπολις Λαρίσης καὶ Πλαταμῶνος.

δ'. Βιομηχανία.

Ἡ προνομιούχος θέση, πὺν κατέχει ἡ Λάρισα ὡς μοναδικὴ μεγάλη πόλις τῆς Ἀνατολικῆς Πεδινῆς Θεσσαλίας καὶ ὡς κέντρο συγκοινωνιακὸ συνετέλεσε ὥστε αὕτη νὰ καταστῆ ἀξιόλογο βιομηχανικὸ κέντρο, γεωργικῶν προϊόντων καὶ γεωργικῶν ἐργαλείων, εἰδῶν ὕφαντουργίας, ὑποδηματοποιίας κλπ.

Τοὺς ἀπὸ Τουρκοκρατίας καὶ εὐθὺς μετὰ τὴν προσάρτησιν ἀτμομύλους 1) Ντερβίσημπε, Χρ. Γεωργιάδου, 2) Δημητριάδου, Σκαλιώρα καὶ Κ. Παπᾶ, 3) Ι. Τιμπούκη καὶ Δ. Ἰωάννου, ἀντικατέστησεν ἡδη ὁ μέγας Κυλινδρόμυλος συστήματος Μιαγ καὶ παραγωγῆς 40—50 τόνων ἀλεύρου ἡμερησίως τῶν κ. Φώτη καὶ Μιχ. Παπᾶ. Οὗτος παράγει τὰ περίφημα σιμιγδάλια Λαρίσης, γνωστὰ εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα, εἰδικῶς δὲ εἰς τὴ Μακαρονοποιία, διότι ἀπ' αὐτὰ παράγονται τὰ ζυμαρικὰ πολυτελείας.

Λειτουργοῦν ἐπίσης ἐργοστάσια ὕφαντουργίας, α') Θεοδ. Πατσάλη, ἀνακαινισμένο καὶ αὐτό, διότι ὑπῆρχε καὶ παλαιότερα. Μὲ τὰ νέα φινιριστήριά του παράγει ἀνωτέρας ποιότητος ὕφασματα καὶ ἰδίως γυναικεῖα, γνωστὰ εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Τὸ ἐργοστάσιον τοῦτο ἀπασχολεῖ 200 ἐργάτας καὶ ἐργάτιδας. β') Ὑφαντουργικὴ Ἐταιρεία ἀδελφῶν Στ. Κουκουτάρρα, ἰδρυθεῖσα τὸ 1930, καὶ ἀπασχολοῦσα 80 ἐργάτας, παράγει ὕφασματα πολυτελείας διὰ γυναικεῖα ἐνδύματα καὶ ἀλατζάδες,

¹ Τὸν Ὀκτώβριον 1881 ἔγιναν τὰ ἐγκαίνια τοῦ Πρωτοδικείου καὶ τὸν Ἰανουάριον 1882 τοῦ Ἐφετείου.

πού τὰ ἐξάγει εἰς τὰς ἀγορὰς Ἀθηνῶν, Πειραιῶς, Θεσσαλονίκης, Πατρῶν καὶ Κερκύρας. Ἐκτὸς δὲ τούτων ὑπάρχουν καὶ ἄλλα ἔξ ἐργοστάσια ὑφαντουργίας, πού ἀπασχολοῦν ἄνω τῶν 800 ἐργατῶν καὶ παράγουν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐγχώρια ὑφάσματα 1) Μαντζανῆ, Δημοπούλου, 2) Ἀθ. Μαντζανῆ, 3) Ἀθ. Τσιρούκη, 4) ἀδελφῶν Ζουναλῆ, 5) Ν. Καζαντζῆ καὶ 6) Ἀστερίου καὶ Χαλκιᾶ.

Ἐπὶ τῶν ἐπίσης δύο ψυγεῖα καὶ παγοποιεῖα 1) Γεωργιάδου—Κάλλιου καὶ 2) Δημητρίου Ἰωάννου. Ἐργοστάσια φανοποιίας καὶ ὑδραυλικῶν ἐγκαταστάσεων πολλά, ἔξ ὧν τὰ σπουδαιότερα τῶν 1) Χαμαδᾶ καὶ 2) Δελνίκα. Ἐργοστάσια ὑποδηματοποιίας 1) Βρυᾶζη καὶ 2) Ἰωαννίδου, πού ἐξάγουν ὑποδήματα εἰς ὅλην τὴν Δυτικὴν Μακεδονίαν, καὶ ἐργοστάσια ζαχαροπλαστικῆς, ἔξ ὧν τὸ σπουδαιότερον τοῦ Δ. Βρετοπούλου.

Σπουδαῖος βιομηχανικὸς κλάδος εἶναι καὶ ὁ τῆς ποτοποιίας, διότι λειτουργοῦν τέσσαρα ἐργοστάσια κατασκευάζοντα οὔζο, ρακὶ καὶ κρασιά, ὅλα ἐκλεκτὰ ἦτοι 1) Κατσάρου, πού κατασκευάζει οὔζο, 2) Λαγαρία, 3) Κουβάρου καὶ 4) Γαζέτα κατασκευάζοντα ρακὶ καὶ κρασιά.

Τέλος λόγῳ τῆς γεωργικότητος τῆς περιφέρειας εἰς τὴν Λάρισα λειτουργοῦν πλεῖστα σιδηρουργεῖα καὶ καρποποιεῖα, πού τροφοδοτοῦν ὄχι μόνον τὴν ἐπαρχίαν Λαρίσης, ἀλλὰ καὶ τὶς ἄλλες ἐπαρχίες τῆς Θεσσαλίας.

ε'. Ἐμπόριον.

Εὐρισκομένη εἰς τὸ κέντρον τῶν συγκοινωνιῶν, κόμβος καθ'αυτὸ συγκοινωνιακὸς ἡ Λάρισα καὶ ἀφετηρία τοῦ μεγάλου δικτύου τῶν ἀμαξιτῶν δρόμων, πού διευθύνονται πρὸς ὅλες τὶς μεγάλες πόλεις τῶν πέριξ νομῶν καὶ ἐξυπηρετοῦνται ἤδη ἀπὸ τακτικὰς γραμμὰς αὐτοκινήτων, εἶναι σπουδαιότατο ἐμπορικὸν κέντρο, ὅπου συγκεντρῶνται τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν θεσσαλικῶν προϊόντων, δημητριακοὶ καρποί, ἵπποι, ἀγελάδες, κτηνοτροφικὰ προϊόντα κλπ.

Τὰ προϊόντα αὐτά, καθὼς καὶ ἐκεῖνα, πού ἐπεξεργάζεται καὶ παράγει αὐτὴ ἡ Λάρισα, ἐξάγει ἢ διὰ μέσου τοῦ Βόλου, ἢ σιδηροδρομικῶς εἰς Ἀθήνας καὶ Θεσσαλονίκην, ἢ διὰ τῶν αὐτοκινήτων εἰς τὶς ἄλλες Θεσσαλικὰς πόλεις καὶ τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας. Καθ' ἑκάστη Τετάρτη ἡ μεγάλη ἀγορὰ ἐπάνω εἰς τὸ φρούριον γεμίζει ἀπὸ ἐμπορεύματα, πού μεταφέρονται ἀπὸ τὶς γύρω ἐπαρχίες καὶ τὰ χωριά τῆς ἐπαρχίας Λαρίσης ὡς καὶ ἀπὸ τὴν πόλιν πρὸς πώλησιν, ἐνῶ δύο μεγάλες ἐτήσιες ἐμποροπανηγύρεις, ἡ μιὰ τὸ Μάϊο καὶ ἡ ἄλλη, ἡ καὶ σπουδαιότερα, τὸ Σεπτέμβριον (ἀνοίγει τὴν 24ῃ καὶ διαρκεῖ ἐπὶ ὀκταήμερον τοῦλάχιστον) συγκεντρῶνουν μεγάλον ἀριθμὸν ἐμπόρων ἀπὸ ὅλην τὴν Ἑλλάδα.

Κατὰ τὴν τελευταία αὐτὴ ἐμποροπανήγυρη καὶ ζωποπανήγυρη γίνονται, ὡς ἀναφέραμεν ἤδη, καὶ ἀγῶνες ἵππικοί, πολλάκις δὲ καὶ ἐκθέσεις καὶ ἄλλων μὲν προϊόντων, μάλιστα δὲ γεωργικῶν.

Διὰ τὴν σπουδαιότητα δὲ τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας τῆς Λαρίσης τὸ μὲν κράτος ὥρισε νὰ ἐδρεύῃ εἰς αὐτὴν τὸ Γεωργικὸν Ἐπιμελητήριον καὶ συνέστησε ὑποκαταστήματα τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς (Δ) τῆς Κ. Οἰκονομίδης), ὅλα δὲ τὰ Πιστωτικὰ Ἰδρύματα ἔχουν εἰς αὐτὴν ὑποκαταστήματα, ἦτοι 1) Ἐθνικὴ Τράπεζα (Δ) τῆς Κ. Μανουῦσος), 2) Λαϊκὴ (Ν. Φίλιος), 3) Ἀθηνῶν (Α. Ἰσχυριδῆς), 4) Ἐμπορικὴ (Ν. Γιαννακόπουλος), 5) Ἐκδοτικὴ (Ν. Τσοῦφης) καὶ 6) Λαρισαϊκὴ (Χρ. Οἰκονομίδης), ἰδρυθεῖσα διὰ κεφαλαίων Λαρισαίων πολιτῶν.

Λάρισα : Κατάθεσις στεφάνου ὑπὸ τοῦ Γ. Γραμμ. Σ. Βαμβάκου

ΕΟΡΤΑΙ - ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΠΙΤΙΑ

Ἄμπελάκια : Ἐνα πολὺ παλαιὸ σπίτι μὲ τὴν ιδιόρρυθμη πόρτα

Τάμπη : Μία πολύ παλαιά ξυλογραφία τῶν μαγευτικῶν τεμπῶν

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑΙ ΕΙΚΟΝΕΣ

Μπαμπᾶ : Μία ὁμορφή κάτοψις πλησίον τοῦ παλαιοῦ τζαμιοῦ

στ'. Κοινωνική ζωή.

Ἀπόρροια τῆς σπουδαίας ἐμπορικῆς καὶ βιομηχανικῆς κινήσεως ἀφ' ἑνός, καὶ τῆς συγκεντρώσεως ἀφ' ἑτέρου πολλῶν ξένων στοιχείων λόγῳ τῶν πολλῶν εἰς τὴν Λάρισαν ἀρχῶν, ὑπῆρξε ἡ δημιουργία εἰς αὐτὴν, εὐθύς ἀπὸ τὰ πρῶτα χρόνια τῆς ἀπελευθερώσεως, κοινωνίας ἀρκετὰ προηγμένης, ἡ ὁποία προώδευσε μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου σοβαρῶς καὶ ἐδημιούργησε κοινωνικὴ ζωὴ ἀξία προσοχῆς.

Ἀπὸ μελέτην τοῦ κ. Βάσ. Στ. Κυλικᾶ, φαρμακοποιοῦ καὶ θεράπωντος τῶν Μουσῶν συγχρόνως, ποῦ λυπούμεθα γιατί δὲν ἤμποροῦμε νὰ τὴ δημοσιεύσωμε ὀλόκληρο, παραλαμβάνομε μέρη σχετικὰ μὲ τὴ μουσικὴ καὶ θεατρικὴ κίνησι καὶ πρόοδο τῆς Λαρίσης κατὰ τὴν πεντηκονταετία ἀπὸ τὴν ἀπελευθέρωσίν της καὶ ἀντλοῦμε ὅ,τι περὶ ταύτης γράφομε :

«Εἰς τὴν Λάρισαν ἦτο πολὺ φυσικὸν ἡ μουσικὴ κίνησις νὰ μὴ παρουσίαζε τίποτε ποῦ νὰ δικαιολογῇ ἰδιαίτεραν μνεῖαν αὐτῆς κατὰ τοὺς πρώτους τοῦλάχιστον χρόνους ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως. Ὅπως καὶ εἰς τὰς λοιπὰς πόλεις τῆς πρὸ ὀλίγου τουρκοκρατουμένης πατρίδος μας, ἔτσι καὶ εἰς τὴν Λάρισαν τὰ κλέφτικα τραγούδια καὶ ὁ πλήρης μονοτονίας ἔρρινος ἀμανές, ὁ ὁποῖος ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν διέφθειρε τὴν ἑλληνικότητα τῆς μουσικῆς, ἀπετέλουν τὰς μόνας ἐκδηλώσεις τῆς παραπηνείου πόλεως μας. Οἱ παλαιοὶ τούρκοικοι καφενέδες, τὰ κοσμικὰ κέντρα τῆς παλαιᾶς ἐποχῆς, προξενούσαν τὴν μελαγχολικωτέραν ἐντύπωσιν, ποῦ ἐπήγαζε ἀπὸ τὸν ἰδιαιτέρο μουσικὸ χαρακτήρα τοῦ τούρκικο ἀμανέ, ὁ ὁποῖος τόσο ἐλατρεύετο ἀπὸ τοὺς σαρικοφοροῦντας θαμῶνας αὐτῶν. Εὐρωπαϊκὴν μουσικὴν, μουσικὴν τῆς γλυκείας μελωδίας καὶ πλουσίας ἁρμονίας οὐδαμοῦ ἤκουε κανεὶς. Γενικῶς δὲ οὐδὲν σημεῖον μουσικῆς χαρᾶς παρείχεν ἡ Λάρισα, ἐνῶ ἀντιθέτως ἡ μουσικὴ τῆς μονοτονίας, τῆς θλίψεως καὶ ἀνατολικῆς νωχελείας ἐνέκρωνον κάθε ἐκδήλωσιν αὐτῆς».

«Τὰ πρῶτα κέντρα τῆς πόλεως, τὰ ὁποῖα συνεκέντρωσαν μίαν μεικτὴν μουσικὴν καὶ θεατρικὴν κίνησιν ἦσαν ἀπὸ ἀπόψεως ἐμφανίσεως ἄθλια καὶ ἀληθῶς πρωτογόνου μορφῆς». Τέτοια κέντρα παρουσιάζονται ἀπὸ τοῦ 1881—1885 εἰς τὴ δεξιὰ ὄχθη τοῦ Πηνειοῦ καὶ κάτω ἀκριβῶς ἀπὸ τὴ Μητρόπολι, μὴ ὀλόκληρος σειρὰ καφωδείων καὶ ὀλίγο παρέκει κοντὰ εἰς τοὺς δύο ἀτμομύλους, εἰς τὴ συνοικίαν Ταμπάκια, ἄλλη σειρὰ καφωδείων, ὡσποῦ τὰ διεδέχθη ὀλίγο βραδύτερα τὸ ἐξοχικὸ κέντρο Πλάτανος, στὴν ἴδια συνοικίαν, «ὅπου ὁ μοναδικὸς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀνδρικοκελλοπαϊκῆς Σαριδάκης συνεκέντρωνε τὸ πλεῖστον τῶν Λαρισαίων». Ἰδρῦθη βραδύτερα τὸ πρῶτο Ζυθοπωλεῖο, 1885—1888, ἐπὶ τῆς σημερινῆς ὁδοῦ Μελετίου, τὸ 1887—1890 ἐγκατεστάθη ἐπὶ τῆς σημερινῆς ὁδοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου, ὁ πρῶτος ἀκίνητων κινηματογράφος, ποῦ ἦταν μιὰ προβολὴ εἰκόνων ἐπάνω εἰς τὸ παννί, ἐνῶ συγχρόνως ὁ ἰδιοκτῆτης κατέβαλλε κάθε προσπάθεια νὰ τὴς συμπληρῶνῃ, ὅπως ἤμποροῦμε καλύτερα μὲ ἕνα δαυλὸ ἀναμμένον π.χ. πίσω ἀπὸ τὸ παννί, γιὰ νὰ κἀνῃ ζωηρότερη καὶ παραστατικώτερη τὴν εἰκόνα τῆς πυρπολήσεως τῆς ναυαρχίδος !!

Ἀπὸ τοῦ 1888—1898 τὰ κέντρα Γιαννοπούλου, στὴν πλατεῖα τῶν Ἀνακτόρων, καὶ Λιανοπούλου, ὅπου σήμερα τὸ καφενεῖο «Νέος Κόσμος», συγκεντρώνουν τοὺς σοβαρωτέρους θαμῶνες, ἐνῶ τὸ «Ἀλκαζάρ» καὶ τὸ «Φά-

ληρο», με τὰ μουσικά συγκροτήματά τους συγκεντρώνουν τους ρομαντικότερους και νεαρωτέρους Λαρισαίους.

«Τὸ πρῶτον θέατρον τῶν ἀδελφῶν Περρῆ, ἐκ Χίου, (1886—1887) εὐρίσκετο παραπλεύρως τῆς νῦν Στρατιωτικῆς Λέσχης». «Ἐξω στοῦ «Ἀλκαζάρ» ἀριστερὰ μόλις ἐξέλθωμε ἀπὸ τὴν γέφυρα τοῦ Πηνειοῦ ἀπὸ τὸ 1889 εἶναι τὸ θέατρο Γκουλιάμα καὶ Νωλέσσα. Τὸ 1899 κτίζεται τὸ θέατρο Γαζέτα, στοῦ τέρμα τῆς σημερινῆς ὁδοῦ τῶν «Ἐξ, ὅπου πολλοὶ κατὰ καιροὺς θίασοι ἐπαιξαν καὶ ἔτερψαν τοὺς θεατὰς τῶν. Τέλος δὲ τὸ 1900 ἰδρύθηκε τὸ θέατρο Μανεισίου «ἐκεῖ, ὅπου τὸ χειμερινὸν θέατρον «Τιτάνια». Στερεῖται ὅμως σήμερα ἡ Λάρισα τὴν κυριώτερα πνευματικὴ τροφή, τὸ θέατρο, τοῦ ὁποῖου τὴν ἴδρυσιν καὶ συντήρησιν πρέπει ὁ Δήμος Λαρίσης σύντομα ν' ἀναλάβῃ.

Μουσικὴ κίνησι ὠργανωμένη δὲν παρουσιάζει ἡ Λάρισα ὡς τὰ 1900. Τότε δὲ μόλις, ὕστερα ἀπὸ ἀγῶνες τῶν ἐφημερίδων «Ὀλύμπου» τοῦ Ρουσοπούλου, καὶ τῆς «Μικρᾶς» τοῦ Θ. Μακρῆ, ἰδρύεται ὁ Μουσικὸς καὶ Γυμναστικὸς Σύλλογος με πρωτοστατοῦντας τοὺς κ. κ. Δ. Γαλανίδην, Α. Τζάρτζανον, Β. Ἀρσενίδην, Ν. Μανωλάκην καὶ Κ. Καρακίτην. Ὡς τότε ὁ στρατὸς καταλήψεως, στὴν ἀρχή, διατηροῦσε μουσικὴ στρατιωτικὴ, πού ἐπαιάνιζε τίς Κυριακὰς καὶ ἑορτὲς πότε στὴν πλατεία Δικαστηρίων, πότε τῶν Ἀνακτόρων καὶ πότε στοῦ Ἀλκαζάρ, ὅταν δὲ ἡ στρατιωτικὴ μουσικὴ διελύθηκε, ὁ Δήμος Λαρίσης, ἀπὸ τὸ 1896, διέθεσε κατὰ καιροὺς χρηματικὰ ποσὰ διὰ νὰ συντηρῇ μίαν παρουσιάσιμο μουσικὴ ἀπὸ στρατιωτικοὺς κυρίως μουσικοὺς, με ἀρχιμουσικὸ τὸν Καπελμάγερ καὶ ἔπειτα τὸν Ι. Σαρρέαν, πού προσέφερε καὶ αὐτὴ κάτι γιὰ τὴ μουσικὴ διαπαιδαγώγησιν τῶν Λαρισαίων.

Ἄλλὰ ὁ ἰδρυθεὶς Μουσικὸς Σύλλογος ὑπῆρξε ὁ κυριώτερος δημιουργὸς τοῦ μουσικοῦ πνεύματος, γιατί ἀμέσως ἀρχίσε τὴν ὀργάνωσιν τῶν μουσικῶν σχολῶν γιὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν μαθητῶν, πού προωρίζοντο γιὰ τὴ φιλαρμονικὴ ἀφ' ἑνός, καὶ τῶν ἑρασιτεχνῶν ἀφ' ἑτέρου, καὶ τὸ σπουδαιότερο, γιατί οὗτος μετεκάλεσε τὸν Γερμανὸ ἀρχιμουσικὸ Μπέμ, διδάσκαλο μεγάλης μορφώσεως, πού βραδύτερα διωρίσθη καθηγητὴς καὶ εἰς τὸ Ἀρσάκειο τὸ 1906, καὶ ἴδρυσε ἰδικὸ του ὠδεῖον, ὅπου ἐδίδασκετο βιολὶ καὶ πιάνο.

Ἔτσι δὲ ἐδημιουργήθη ἡ Φιλαρμονικὴ τῆς Λαρίσης, πού με ἀρχιμουσικοὺς τὸν Καπελμάγερ πρῶτα καὶ ὕστερα τοὺς Ροτζέρο, Οὐρμπῆ, Ἀθ. Ζαχαρόπουλο καὶ Μ. Μάστοραν καὶ τελευταῖα τὸν Ν. Σαρρέαν καὶ Σταυρόπουλον ἔζησεν ἡμέρας καλὰς καὶ μὴ, ἄλλοτε διαλυομένη καὶ ἄλλοτε ἀνασυγκροτουμένη ἕως ὅτου τὸ 1922 ὑπέκυψε στοῦ μοιραίου!

Στὴν πρόοδο τῆς μουσικῆς ἀγωγῆς τῶν Λαρισαίων συνετέλεσαν πολὺ καὶ τὰ ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματά της, τὸ Διδασκαλεῖο, τὸ Γυμνάσιο καὶ τὸ Ἀρσάκειο, τὸ μὲν πρῶτο τὴν ἐποχὴ κυρίως, πού καθηγητὴς του τῆς ὠδικῆς ἦτο ὁ Εὐάγ. Μπαμιέρος, μουσικὸς διακεκριμένος καὶ διδάσκαλος ἐμπνευσμένος, ἀπὸ τοῦ 1896—1900, τὰ δὲ δύο ἄλλα κυρίως κατὰ τὴν περίοδο 1919—1926, δίδοντα ἰδίως ἀπὸ τὸ 1923 ἐτήσιες συναυλίαι, πού διηύθυναν οἱ καθηγηταὶ κ. κ. Γ. Βαφέας, Χ. Κουρσοῦμης καὶ Σ. Τσαντήλας.

Τὴν σπουδαιότερα ὅμως ὑπηρεσία προσέφεραν εἰς τὴν πόλιν τὸ ὠδεῖον Λαρίσης, πού ἴδρυσεν ὁ Σύλλογος Φιλομούσων, κατ' ἐμπνευσιν τῆς ἀειμνήστου Ἰουλίας Μ.

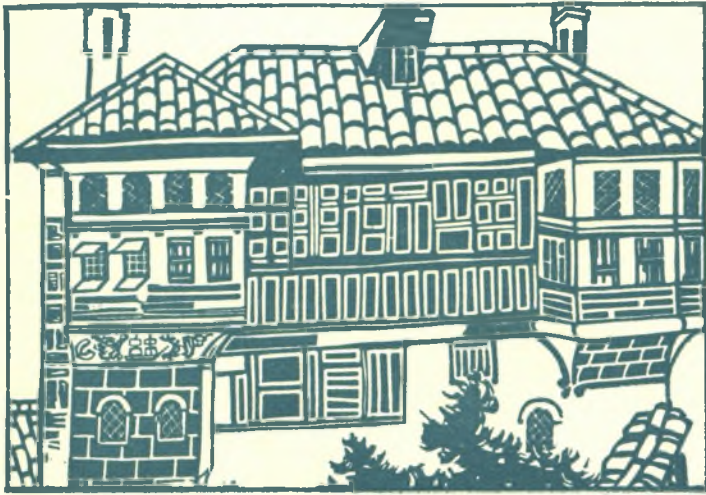

Μπαμπᾶ : Τὸ περίφημον τζαμί, τὸ ὁποῖον δὲν ὑπάρχει σήμερον

ΜΝΗΜΕΙΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ - ΑΠΟΨΕΙΣ

Μπαμπᾶ : "Ἐνα ὁμορφο κομμάτι δίπλα στοῦ τούρκικο τζαμί

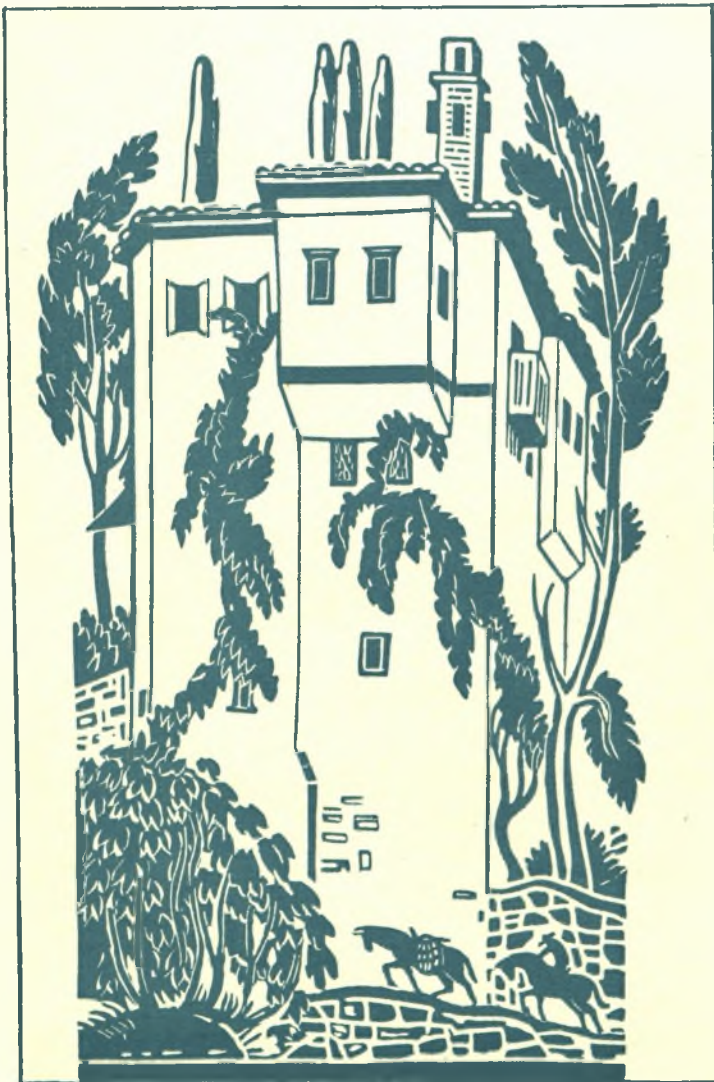

Ἀγήνορος Ἀστεριάδη : Τὸ σπίτι τοῦ Σφάρτς στὰ Ἀμπελάκια

ΕΡΓΑ ΘΕΣΣΑΛΩΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ

Ἀγὴν. Ἀστεριάδη : Ἄλλη ἀποψὶς τοῦ σπιτιοῦ τοῦ Σφάρτς

Σάπκα, ὡς παράρτημα τοῦ Ἐθνικοῦ Ὀδείου Ἀθηνῶν. Τὸ σωματεῖο τοῦτο ἐξησφάλισε τὴ συντήρηση τοῦ ὠδείου, ὅτε κατ' εἰσήγησιν τοῦ τότε Δημάρχου κ. Σάπκα, δι' ἀποφάσεως τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου μετατράπηκε σὲ ἴδιο νομικὸ πρόσωπο ὑπὸ τὴν ἄμεσὸν του ἐξάρτησιν ἀπὸ τὸν Δήμον Λαρίσης καὶ μετὰ τὴν ἐπωνυμίαν «Δημοτικὸν Ὀδεῖον Λαρίσης», διοικούμενον δὲ ὑπὸ ἑπταμελοῦς ἐπιτροπῆς ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἐκάστοτε δημάρχου.

Ἐκτοτε ἡ μουσικὴ ἀγωγή παρέχεται ἐπιστημονικὰ ἀπὸ τοὺς διδάσκοντας στὸ Ὀδεῖο καθηγητὰς, δημιουργημὰ δὲ τοῦ Ὀδείου τούτου εἶναι καὶ ἡ Συμφωνικὴ Ὀρχήστρα τῆς πόλεως, γιὰτὶ ἡ δλότης σχεδὸν τῶν ἐκτελεστῶν τῆς ὑπῆρξαν μαθηταὶ του.

Τέλος ὁ κατὰ Φεβρουάριον 1931 ἰδρυθεὶς Μουσικὸς Σύλλογος ἐργάζεται μετ' ἐνθουσιασμὸν «διὰ τὴν διάδοσιν τοῦ καλλιτεχνικοῦ αἰσθήματος εἰς πάσας τὰς κοινωνικὰς τάξεις».

Ὁ πρῶτος σύλλογος, ὅπως εἶπαμε, ὠνομαζόταν Μουσικὸς καὶ Γυμναστικὸς, γιὰτὶ σκοπὸν του ἐπίσης εἶχε καὶ τῆς σωματικῆς ἀγωγῆς τὴν ἐνίσχυσιν. Καὶ πραγματικὰ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, τὸ 1900, ἄρχισε νὰ παρουσιάζεται ζωνρὰ ἡ ἀθλητικὴ κίνησις στὴ Λάρισα.

Ὁ Μουσικὸς καὶ Γυμναστικὸς Σύλλογος ἴδρυσε τότε στὴ συνοικίαν Φάληρο μεγαλοπρεπέστατον γιὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ γυμναστήριον, μετ' ὑπόστεγον καὶ αἴθουσας ἀποδυτηρίων καὶ διδασκαλίας. Ἐκεῖ συνεκεντρῶνεντο τότε ὅλη ἡ λαρισαϊκὴ νεολαία, ἡμεῖς οἱ γυμνασιόπαιδες τότε καὶ ἡ ἐξωσχολικὴ νεολαία, καὶ κάθε ἀπόγευμα τὸ γυμναστήριον ἐγέμιζε ἀπὸ ζῶν, ἔσφυζε ἀπὸ τὴν ἀθλοῦσαν νεότηταν.

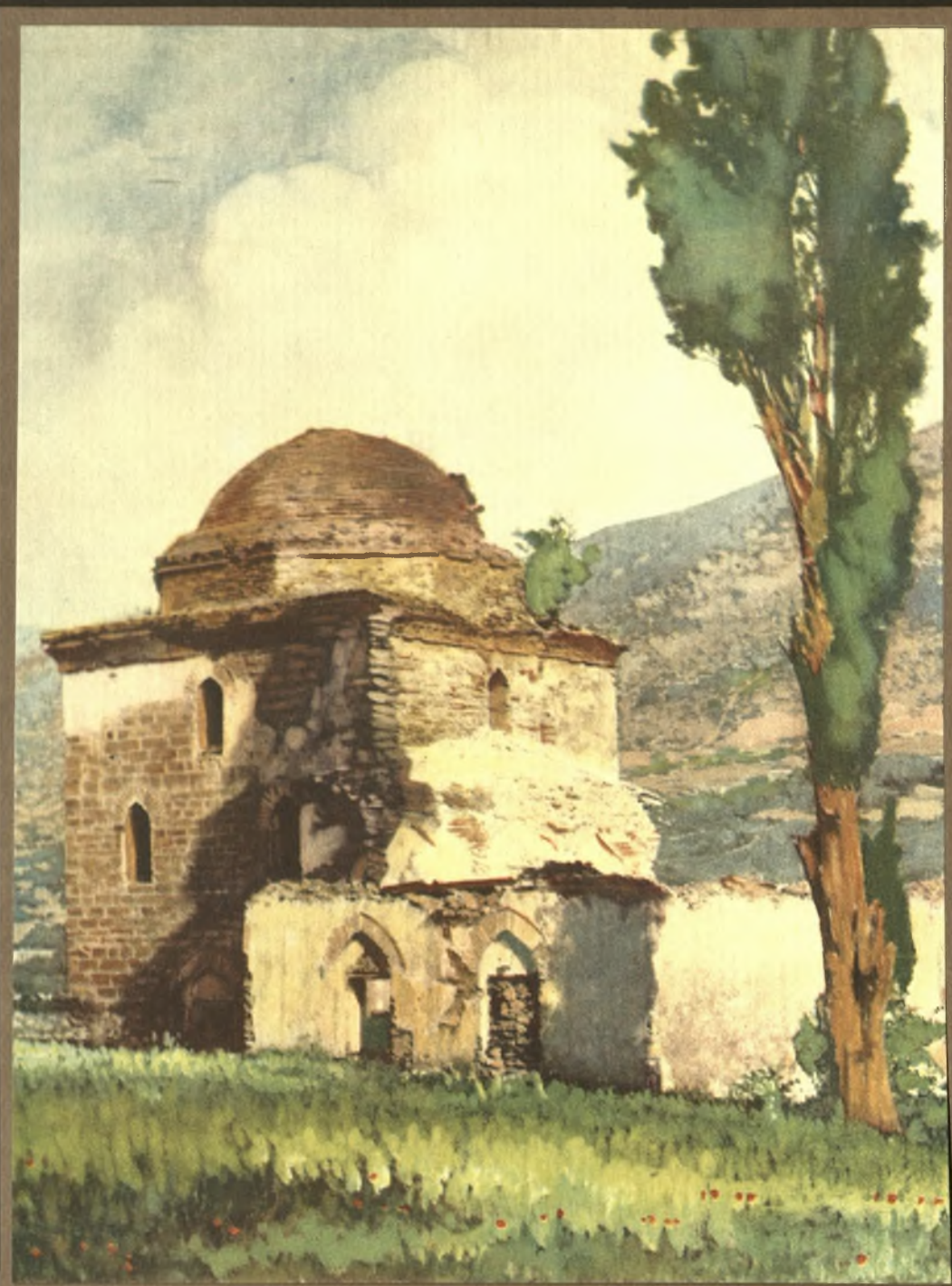
Ἐκτοτε δὲ ἐθεσπίσθησαν καὶ οἱ ἐτήσιοι ἀθλητικοὶ ἀγῶνες, ποὺ ἐγίνοντο μαζὶ μετὰ τοὺς Πανελληνίους ἱππικὸς ἀγῶνες, μετατραπέντες καὶ αὐτοὶ σὲ Πανελληνίους. Διατηρήθηκε δὲ ἡ ζωνρὰ αὐτῆς ἀθλητικῆς κίνησις ἕως τὸ 1912, ἀφ' ὅτου οἱ πόλεμοι ἀνέκοψαν αὐτήν, γιὰ νὰ ἐπανέλθῃ καὶ πάλιν ἀπὸ τὸ 1923 διὰ τῆς τοποθετήσεως γυμναστοῦ (τοῦ καὶ σήμερον τοιοῦτον κ. Γ. Φυλακτοῦ) εἰς τὸ γυμνάσιον, ὅτε τὴ διεύθυνσίν του εἶχαμε ἡμεῖς ἀναλάβει, καὶ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ ποδοσφαίρου στὸ Λαρισαϊκὸ ἀθλητισμὸν.

Ἐκτοτε δὲ ἀθλητισμὸς ἔλαβε μεγάλη ἐπίδοσιν καὶ ἰδρύθησαν δέκα ἕξ σωματεῖα φυσικῆς ἀγωγῆς, ἐκ τῶν ὁποίων ἀναφέρομε τὰ σπουδαιότερα, ποὺ εἶναι 1) ὁ Γυμναστικὸς Σύλλογος Λαρίσης, τὸ 1924, 2) ὁ Ἀθλητικὸς Ὀμιλος Πελασγιῶτις (1928), 3) Ἀθλητικὸς Ὀμιλος Λαρίσης «Ἄρης», 4) Ἀθλητικὸς Ὀμιλος «Ἡρακλῆς», 5) «Ἀπόλλων», 6) Ἀθλητικὸς Ὀμιλος «Δήμητρα», 7) Ἐνωσις Ποδοσφαιρικῶν σωματείων Λαρίσης, ὅλοι στὸ 1930 κλπ.

Παράλληλα καὶ ἐξ ἴσου ἀνεπτύχθη καὶ ἡ κοινωνικὴ πρόνοια. Ἀπὸ τὰ πρῶτα χρόνια, ἀλλὰ κυρίως ἀπὸ τὸ 1900 καὶ ἔδωθε, ἡ Λαρισαϊκὴ κοινωνία, οἱ ἀνώτερες τάξεις τῆς δείχνουν στοὺς πάσχοντες καὶ δεινοπαθοῦντας ὅλην τὴν συμπάθειαν.

Οἱ κυρίως φροντίζουν γιὰ τὴν καλυτέρευσιν τῆς ζωῆς τῶν φυλακισμένων, ἰδίως ἀπὸ τὴν ἀποψὶ τῆς τροφῆς καὶ τοῦ ρουχισμοῦ, ἰδρύνουν δὲ βραδύτερα μετὰ τὴν ἐμπνευσίν του ἀειμνήστου Μητροπολίτου Ἀρσενίου Ἀφεντούλη φιλανθρωπικὰ σωματεῖα σ' ὅλες τῆς ἐνορίας τῆς Λαρίσης.

Ἡ φιλανθρωπικὴ δράσις τῶν κυριῶν ἔντονη ἄρχισε ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῶν πολέμων καὶ ἐκορυφώθηκε ὕστερα ἀπὸ τὴ Μικρασιατικὴν συμφορὰν στὴν περίθαλψιν τῶν προσ-

ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ ΤΟΠΙΑ
ΜΠΑΜΠΑ:
Ο ΠΑΛΗΟΣ ΤΕΚΕΣ

φύγων. Ἐξακολουθεῖ ὁμως καὶ σήμερα ἔντονη, γιατί λειτουργοῦν εἴκοσι ἕνα φιλανθρωπικά σωματεία, ὅπως εἶναι οἱ ἔξι Φιλοπτώχες Ἀδελφότητες Κυριῶν τῶν ἔξι ἐνοριῶν, ὁ Φιλανθρωπικός Σύλλογος «Ὁ Καλὸς Σαμαρεῖτης», ὁ Σύλλογος Δεσποινίδων «Ἡ Ἀδελφὴ τῶν Ὀρφανῶν», καὶ οἱ ἄλλοι σύλλογοι προστασίας τῆς νεολαίας κλπ.

Καὶ ἡ ἐπίσημη ὁμως φιλανθρωπία δὲν ἐθράδυνε πολὺ νὰ ἐκδηλωθῇ στὴ Λάρισα. Καὶ εἶναι περίεργη καὶ ἀξίζει νὰ μνημονευθῇ ἐδῶ ἡ ἀπαρχὴ τῆς! Κάποιος δικαστικός κλητῆρας μικρόσωμος, ἀλλὰ καὶ μεγαλόκαρδος, ὄνοματι Παπαϊωάννου, ἔδωκε τὸ σύνθημα στοὺς ἐπισήμους ἄρχοντας καὶ τοὺς ὑπέδειξε τὰ καθήκοντά τους. Αὐτὸς πρῶτος συνέλαβε τὴν ἰδέαν τῆς ἰδρύσεως νοσοκομείου! Συνέλεγε ἐράνους καὶ μὲ τὸ προϊόν τους σ' ἕνα δωμάτιο στὴ συνοικία τοῦ Ἀγ. Κωνσταντίνου ἔκαμε τὴν πρώτη πρόχειρη ἐγκατάσταση 4—5 κλινῶν. Ἡ πράξη αὐτὴ τοῦ πτωχοῦ φιλοπτώχου ἔδωσε γλίγωρα τοὺς καρπούς τῆς. Γιατί ἔτσι ἐφάνηκε ἡ ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη τῆς ἰδρύσεως Νοσοκομείου στὴ Λάρισα. Ἀπὸ μελέτη τοῦ ἱατροῦ κ. Ἀχ. Τζήμα μανθάνουμε πὼς ἡ κοινὴ αὐτὴ πιά ἐπιθυμία ἐπραγματοποιήθηκε. «Κατόπιν, γράφει, Δημαρχοῦντος τοῦ Διονυσίου Γαλάτη, ἦλθεν εἰς Λάρισαν ἐκ Ρουμανίας ὁ ἐκ Ζάρκου τῆς Θεσσαλίας Ἰωάννης Κουτλιμπανᾶς, ἀγράμματος μὲν, ἀλλ' ἀλτρουϊστῆς, πλουτήσας εἰς τὴν Παραδουνάβιον ἐκείνην χώραν. Ἡ ἀφίξις του εἰς τὴν πατρίδα ἐσχετίζετο μὲ τὴν ἀπόφασιν νὰ διαθέσῃ ἀρκετὸν μέρος τῆς περιουσίας του εἰς φιλανθρωπικοὺς σκοπούς. Τῆς εὐκαιρίας αὐτῆς ἐπωφελήθη ὁ τότε Δήμαρχος Διον. Γαλάτης, ὅστις ἐν τῇ ἰδιότητί του ὡς δημάρχου διέθεσε τὸ εἰς τὸν Δήμον Λαρίσης ἀνήκον οἰκόπεδον μετὰ προηγουμένην ὁμόθυμον ἔγκρισιν τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου, τὸ ὁποῖον ἀνεκήρυξε τὸ πολῦτιμον αὐτὸ τέκνον τῆς Θεσσαλίας ὡς μέγαν εὐεργέτην, ὠνόμασε δὲ ἐπίτιμον πολίτην Λαρίσης.

Τοιοτοτρόπως ἐκτίσθη τὸ ἤδη ὑπάρχον Νοσοκομεῖον, ὅπερ φέρει τὸ ὄνομα Κουτλιμπάνειον. Τὰ δὲ ἐγκαίνια τῆς ἐνάρξεως τῆς λειτουργίας τοῦ ἰδρύματος αὐτοῦ ἐγένοντο μεγαλοπρεπῆ κατὰ τὸ 1892. Βραδύτερον πολὺ ὁ Δήμος Λαρίσης, δημαρχοῦντος τοῦ ἱατροῦ Ἀχιλ. Ἀστεριάδου, ἔστησε μαρμάρινον προτομὴν τοῦ μεγάλου δωρητοῦ πρὸ τῆς ἐκ μαρμάρου κλίμακος τοῦ ἰδρύματος. Οἱ δὲ πρῶτοι ὑπηρετήσαντες εἰς αὐτὸ ὡς ἱατροὶ ἦσαν οἱ Βάιος Στεφανόπουλος, Παναγ. Ἀσλάνης, Κ. Ἡλιόπουλος. Θὰ ἦτο ἀσύγνωστος παράλειψις, ἂν δὲν ἀνεφέραιμεν τὰ ὀνόματα τοῦ τότε διευθυντοῦ τοῦ ἐδῶ ὑποκαταστήματος τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς Γεωργίου Δεσῦπρη καὶ τοῦ Ὀθωμανοῦ πλουσίου Χαβοῦζ ἐφένδη. Διότι ὁ μὲν πρῶτος ἔκτισε δι' ἐράνων τὸ περίπτερον ἔνθα καὶ τὸ χειρουργεῖον, τέλειον ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν, ὁ δὲ δεῦτερος ἐκκληροδότησε σπουδαῖον κτῆμα του ἐν Κιλιτέρ, τῇ σημερινῇ Κυψέλῃ, εἰς τὸ ἴδρυμα, ἀξιοθέτων οὕτω τῶν πόρων αὐτοῦ».

Βραδύτερα ἐπὶ τῆς δημαρχίας τοῦ ἱατροῦ κ. Μ. Σάπκα, ἐκτίσθη καὶ τὸ ἄλλο νοσοκομεῖο τῶν λοιμωδῶν νοσημάτων, κατὰ τὸ ἡμισὺ ἀτελειώτο. Αὐτὸ εἶναι ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν, κοντὰ στίς ὄχθες τοῦ Πηνειοῦ κατὰ τὸ Βοριᾶ, μὲ 15 περίπου κλίνες καὶ προσφέρει κι' ἔτσι ἀκόμα, ὅπως εἶναι, σημαντικὰς ὑπηρεσίας, πού ἀσφαλῶς πολὺ γλίγωρα θὰ γίνουσι σπουδαιότερες.

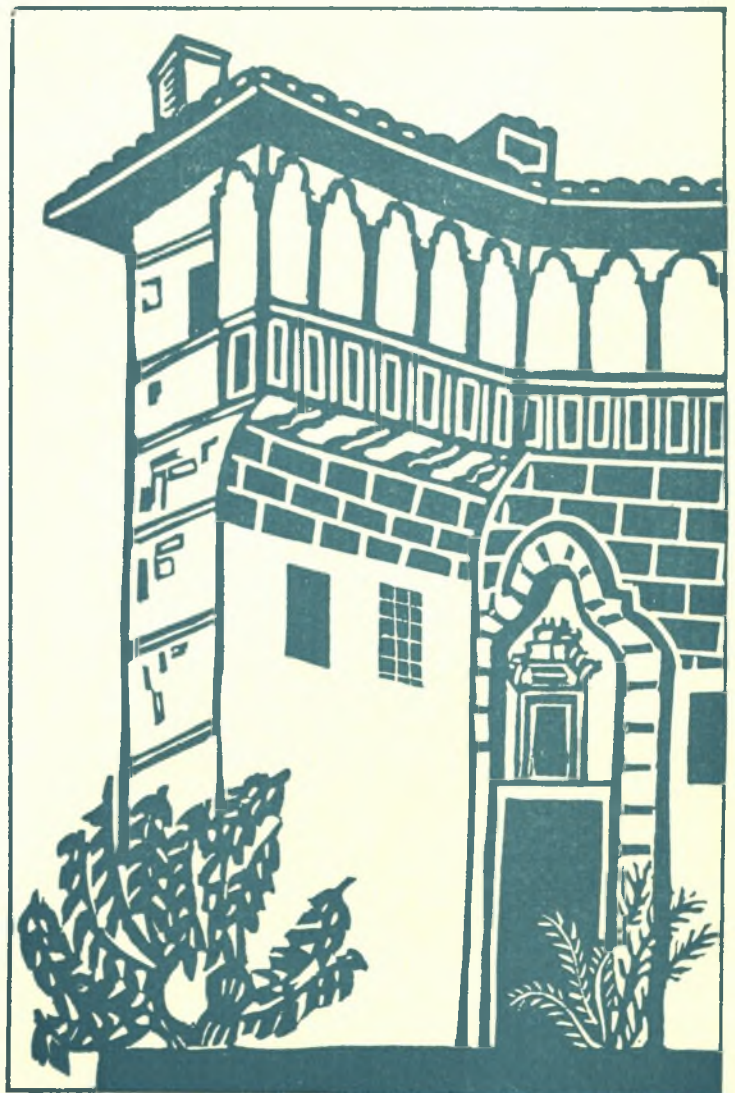
Τελευταία δὲ ἐκτίσθη εἰς τὰ ΝΔ. τῆς πόλεως, ἐδῶθε ἀπὸ τοὺς στρατῶνες, θαυμάσιον στρατιωτικὸ Νο-

Ἀγ. Ἀστεριάδης : Ἀπὸ τὸ λεύκωμα του, τὸ σπίτι τοῦ Σφάρτς

ΑΠΟ ΤΗ ΘΕΣΣΑΛΙΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

Ἀγῆν. Ἀστεριάδης : Καὶ ἄλλη ἀποψὶς τοῦ σπιτιοῦ τοῦ Σφάρτς

Λάρισα: Μεγαλοπρεπής άποψις τής χιονισμένης πλατείας

ΑΠΟΨΕΙΣ - ΜΑΘΗΤΙΚΑΙ ΕΠΙΔΕΙΞΕΙΣ

Λάρισα: Όμάς μαθητριών του Β΄ Δημ. Σχολείου γυμναζόμενη

σοκομείο, για τις ανάγκες τῶν τόσων στρατιωτικῶν τμημάτων τῆς Λαρίσης.

Διὰ λόγους κοινωνικοῦς καὶ ἐπαγγελματικοῦς ἰδρύθηκαν καὶ λειτουργοῦν στὴ Λάρισσα καὶ τὴν ἄλλη ἐπαρχία πολλὰ σωματεῖα καὶ σύλλογοι, ποὺ θὰ ἦτο ὀχληρὸνὰ τοὺς μνημονεύσωμε τὸν καθένα ὀνομαστικά. Ἐμετρήσαμεν ἑκατὸν ἐξήντα ἑξ (166), ἀπὸ τοὺς ὁποίους (43) σαράντα τρεῖς ἐπαγγελματικούς, (41) σαράντα ἕνα βιοτεχνικούς, εἴκοσι ἕνα (21) ἠθικοκοινωνικούς, δέκα ἑξ (16) φυσικῆς ἀγωγῆς καὶ (45) σαράντα πέντε πολιτικούς κλπ., ποὺ δείχνουν τὸ σπουδαῖο σωματειακὸ ὄργανο, ἀπὸ τὸν ὅποιον ἐπέρασε καὶ ἡ Λάρισα.

Ἄλλὰ σὲ ὄλες αὐτὲς τὶς ἐκδηλώσεις τῆς κοινωνικῆς καὶ τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τῆς ἐπαρχίας μεγάλη συμβολὴ ὡς καὶ σπουδαία ἐνίσχυσι ἔδωκαν οἱ κατὰ καιροὺς ἐφημερίδες, ποὺ οἱ περισσότερες ἔσθθησαν μὲ τοῦ χρόνου τὸ πέρασμα, μὰ ἄφησαν βαθεῖα τὰ σημάδια τῆς ἐπιδράσεώς των στὴ συνολικὴ ζωὴ τοῦ τόπου.

Ἀπὸ μελέτη τοῦ παλαιμάχου δημοσιογράφου, ποὺ ἔζησε τὰ πενήντα χρόνια τῆς ἐλευθέρης Λαρίσης σκυμμένος στὰ τυπογραφικὰ ψηφία τοῦ πρωτογόνου τυπογραφείου τῆς μικρᾶς τοῦ ἐφημερίδος τῆς «Μικρᾶς» κ. Θρασ. Μακρῆ, ἀντλοῦμε τὶς πληροφορίες μας γιὰ τὶς ἐφημερίδες, σοβαρὲς καὶ μὴ, ποὺ εἶδαν τὸ φῶς στὴ Λάρισα κατὰ τὰ 50 πρῶτα χρόνια τῆς ἐλευθερίας της. Μὲ τὴν αὐγὴ λοιπὸν τῆς πρώτης ἐλευθέρης ἡμέρας ἐξετυπώνετο εἰς τὸ τυπογραφεῖο τοῦ Λαρισαίου Βασ. Ἀργυροπούλου μὲ διευθυντὴ τὸ δικηγόρο καὶ ὕστερα πολιτευτὴ Ἁγιάς Ἄνδρ. Πεταλᾶ ἡ πρώτη ἐφημερίδα «Ἄσπρη τῆς Θεσσαλίας», 31 Αὐγούστου 1882' μ' ὅλη ὁμῶς τὴν ἐνίσχυσι τοῦ πρώτου δημάρχου Λαρίσης Χασάν Ἐτέμ ὁ πρῶτος δημοσιογραφικὸς ἀστὴρ ἔσθθησε κ' ἐχάθη ἀπὸ τὸ δημοσιογραφικὸ στερέωμα. Ἐνα μῆνα μετὰ τὴν ἐξαφάνισι τοῦ «Ἀστέρος» ἐνεφανίσθη ἡ «Ἀνεξαρτησία», 3 Μαρτίου 1882, μὲ διευθυντὴ τὸν νεαρὸ δικηγόρο Φωκ. Τσαπαλίδη, ἐκλείψασα καὶ αὐτὴ μετὰ ὀκτάμηνο ζωῆ, ἐνῶ ἡ σύγχρονη πολιτικοσατυρικὴ «Κόρακας» ἐπέζησε ὀλίγο χρόνο ἀκόμη. Τὸ 1886 ἐξεδόθη ἡ «Ὀμόνοια» τοῦ Λαρισαίου τυπογράφου Στεφ. Σουχάρα μὲ συντάκτη τὸ δικηγόρο Κων. Κομίτσα, ἕως τὸ 1894. Πρωτοῦ διακόψῃ τὴν ἔκδοσί της ἡ «Ὀμόνοια» ὁ Μιχ. Τσόγκας, ταχυδρομικός, ἱδρυσεν τυπογραφεῖο καὶ ἐξέδωκε τὴ «Σάλπιγγα» μὲ ἀρχισυντάκτη τὸν ἐπιφανῆ δικηγόρο Κων. Πολύχρονο καὶ συντάκτη τὸ διακεκριμένο σήμερα πρόεδρο τοῦ Δικηγορικοῦ Συλλόγου κ. Δημ. Γαλανίδη. Ταῦτο χρόνως δὲ σχεδὸν ἐξεδόθη τὸ 1889 ἡ «Πίνδος» τοῦ Πέτρου Κανᾶ, ποὺ ὕστερ' ἀπὸ διετία μετωνομάσθηκε «Κίσαθος» καὶ ἦταν κυρίως ἐφημερίδα τῶν πλειστηριασμῶν. Ἀπὸ τοὺς δυὸ συνδιευθυντὰς τοῦ «Κισσάθου», Κανᾶν καὶ Γ. Ραζῆ, ἐξεδόθηκε τὸ 1890 ἡ ἐφημερίδα «Τέμπη» μὲ ἀρθρογράφον τὸν σήμερα πρόεδρο τῆς Ἱστορικῆς καὶ Λαογραφικῆς Ἑταιρείας κ. Γ. Ροδόπουλο.

Τὸ 1891 ἐπανεξεδόθηκε ἡ «Ἀνεξαρτησία» ἀπὸ τὸν Γιερ. Νικολαΐδη, μὲ συντάκτη τὸν ὕστερ' ἀπὸ τρεῖς μῆνες ἐκδότῃ τῆς πολιτικοσατυρικῆς ἐφημερίδος μὲ τίτλο στὴν ἀρχὴ «Διάβολος» καὶ ὕστερα «Σάτυρος» Σ. Γκολφινόπουλο. Ἡ «Ἀνεξαρτησία» τότε μετονομασθεῖσα «Βῆμα» συνέχισε τὴν ἔκδοσί της ὡς τὸ 1903. Σύγχρονοι μὲ τὸ «Βῆμα» ὑπῆρξαν ἡ «Συνταγματικὴ Πυξίς» τοῦ Ἀθ. Χριστίδου, καὶ οἱ σατυρικὲς «Ἀηδῶν» τοῦ τυπογράφου Κων. Παπαθεοδώρου, καὶ τὸ «Κουνούπι» τοῦ χαρτοπώλου Θεοδ. Πισιμῆση.

Τότε δὲ πρώτη φορά παρουσιάσθηκαν καὶ μαθητικὲς ἔφημερίδες, πού ἐξέδωκαν ὁ Στ. Ἀναστασιάδης τὴν «Πύλην», ὁ Θρ. Μακρῆς τὴν «Ἰσότητα» καὶ ὁ Εὐ. Γκίκας τὴν «Γλαῦκα», σὲ λίγα φύλλα, γιατί ὁ τότε γυμνασιαρχῶν καθηγητῆς καὶ ὕστερα Γυμνασιάρχης Ι. Μιχαήλ, ἐνόμιζε πὼς οἱ μαθηταὶ ἔκαμαν ἔγκλημα, ἂν ἀσχολοῦνταν μὲ μίαν ἑλαφρὰν δημοσιογραφία.

Τὸ 1892 ὁ τυπογράφος Βασ. Ρουσόπουλος ἐκδίδει τὸν «Ὀλυμπον», πού ἐξετυπῶντο μὲ πρωτόγονο Γουτεμβέργειο πιεστήριο, αὐτὸ ἀκριβῶς πού ἐξετύπωνε κατὰ τὸν κ. Θρ. Μακρῆ τὰ «Ἑλληνικά Χρονικά», τὴν ἐπίσημη ἔφημερίδα τῆς ὑπὸ τὸν Ἀλέξ. Μαυροκορδατὸν Προσωρινῆς Διοικήσεως τῆς Ἑλλάδος, πού ἐγκαταστήθηκε τὸ 1824 εἰς τὸ Μεσολόγγι.

Τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1893 ὁ βιβλιοχαρτοπώλης Βασ. Ρακόπουλος ἐξέδιδε τὴν ἔφημερίδα «Μέλλον», στὸ τέλος δὲ τοῦ ἴδιου χρόνου ὁ Σπ. Γκολφινόπουλος ἐπανεξέδιδε τὸν «Σάτυρο» μετωνομασμένον σὲ «Σατυρική», πού ἔσθθησε μαζί μὲ τὸν διευθυντῆ τῆς τὸ Δεκέμβριον τοῦ 1928.

Τακτικὰ ὅμως κάθε Κυριακὴν ἐξεδίδοντο οἱ δυὸ ἔφημερίδες «Σάλπιγγα» καὶ «Ὀλυμπος», ὥσπου τὴν 23ην Ἀπριλίου 1896 προσετέθη καὶ ἡ «Μικρά», ὄνομα καὶ πρῶμα, γιατί εἶχε τὴν ἔκτασι κοινῶν ἐπιστολικῶν χαρτιῶν, τοῦ κ. Θρ. Μακρῆ. Ἡ μικροσκοπικὴ αὐτὴ ἔφημερίδα τῆς Λαρίσης εἶχε ζωὴ πολυκύμαντη καὶ συνεισέφερε πολὺ εἰς τὴν πρόοδο τῆς πόλεως. Ὑστερ' ἀπὸ διακοπὴ μικρὰ μεταξὺ τοῦ 1897 καὶ 1898, τὴν ἐποχὴ τῆς Τουρκοκρατίας, ἐπανέλαθε τὴν ἔκδοσίν της στὸ ἴδιο σχῆμα τὸ Σεπτέμβριον τοῦ 1898 καὶ ἀπὸ τὸ 1905 ἐκδίδεται τρίς τὴν ἑβδομάδα καὶ σὲ μεγάλο σχῆμα ὡς τὸ 1917 τὸ Σεπτέμβριον, πού ἔγινε καθημερινὴ καὶ ἔδωκε νέα κατεύθυνσι στὴν ἐπαρχιακὴ δημοσιογραφία. Ἀλλὰ τὴν 16ην Ὀκτωβρίου 1922 διέκοψε τὴν ἔκδοσίν της.

Στις ἀρχὰς τοῦ 1904 ἐκδίδεται ὁ «Ἐλεγχος» τοῦ δικηγόρου Κ. Γρυπάρη μὲ δεκάμηνο ζωὴ, ὥσπου ὁ χαρτοπώλης Γ. Πασχοῦνης ἀγοράζει τὸ τυπογραφεῖο του καὶ ἐκδίδει τὸν «Πηνεῖον» μέχρι τοῦ Μαΐου 1908. Τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1906 ἤρχισε νὰ ἐκδίδεται ἀπὸ τὸν ἔγκριτο σήμερα δικηγόρο τῆς Θεσσαλονίκης κ. Γ. Σερεμέτη καὶ τὸν κ. Ι. Φαρμάκη ὁ «Κήρυξ» ἡμερησίαν ἔφημερίδα, μὲ ζωὴ μόνον ἐνὸς μηνός. Τὸ 1908 ὁ Δημ. Τσιμπούκης ἐκδίδει γιὰ λίγους μῆνας τὴν «Πρωτὰ» καὶ ὁ Δημοσθένης Κούρτοβικ τὸν «Τηλέγραφον», καθημερινές. Ὑστερ' ἀπὸ ἑπταετία ὁ κ. Ἀλκ. Μακρῆς, βιβλιοχαρτοπώλης, ἐκδίδει τὴν «Λάρισαν» ἔφημερίδα τῶν πλειστηριασμῶν, καὶ ὁ κ. Κων. Νταϊφᾶς καθημερινὴ τὴν «Πρόδο». Τὴν 19ην Ὀκτωβρίου 1922 ἐκδίδεται ἡ «Ἐλευθερία» τοῦ κ. Γ. Δημητρακοπούλου, καθημερινὴ ἀρτίαν ἔφημερίδα, πού ζῆ ὡς σήμερα.

Τὸν Νοέμβριον τοῦ 1922 ὁ Βασ. Λιόλιος ἤρχισε νὰ ἐκδίδῃ τὸν πολιτικοσατυρικὸν «Φασαρίαν» του. Τὸ δὲ 1925 ἐξεδόθη γιὰ λίγο τὸ «Νέον Βῆμα» καὶ ἡ καθημερινὴ «Πρόμαχος», πού ἔζησε μόνον ἕνα χρόνο. Τὸ 1927, περὶ τὰ μέσα, ὁ δικηγόρος καὶ πολιτευτῆς κ. Βασ. Ναός ἐκδίδει τὴν «Λαρισαϊκὴν», ἔφημερίδα ἀρτίστη, πού ἔζησε ὡς τὸ Μάρτιον τοῦ 1928.

Τὴν 21ην Μαΐου 1928 ὁ δικηγόρος καὶ πολιτευτῆς κ. Ἀδὰμ. Νικολαΐδης ἤρχισε νὰ ἐκδίδῃ εἰς δευτέραν περίοδον τὸν «Κήρυκα», ἔφημερίδα καθημερινὴ μὲ ἐμφάνισι ἀληθινὰ Ἀθηναϊκῆς ἔφημερίδος, πού μὲ τὴν ἄλλην ἔφημερίδα «Ἐλευθερίαν» ἀποτελοῦν τὸ δημοσιογραφικὸν τῆς Λαρίσης ἄρμα, πού καθοδηγεῖ καὶ φωτίζει τὸ Θεσσαλικόν

Λάρισα: Χειμωνιάτικο πρωῖνὸ στὴν πλατεία τῆς πόλεως

ΑΠΟΨΕΙΣ - ΜΑΘΗΤΙΚΑΙ ΕΠΙΔΕΙΞΕΙΣ

Λάρισα: Μαθήτριά τῶν Β' Δημ. Σχολείου φωτογραφιζόμεναι

Ἀμπελάκια: Σπίτια με τὴν ἰδιόρρυθμη ἀρχιτεκτονικὴ τέχνη

ΑΠΟ ΤΑ ΞΑΚΟΥΣΜΕΝΑ ΩΡΑΙΑ ΧΩΡΙΑ

Ἀμπελάκια: Χαρακτηριστικὸ μέρος τῆς οἰκίας τοῦ Σφάρτη

κοινό, ὅπως καὶ οἱ ἔφημερίδες τοῦ Βόλου, εἰς κάθε ἔργο προόδου καὶ εὐημερίας τῆς Θεσσαλικῆς πατρίδος.

Προτοῦ δὲ κλείσωμεν τὴν περί τῆς δημοσιογραφίας τελευταία σελίδα, θ' ἀναφέρωμε ἐκτὸς τῶν μονοεσπέρων «Φανοῦ» τῆς Ἑνώσεως Συντακτῶν, «Κλαπαδόρας», τοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου, καὶ τοῦ «Τύπου» τῆς Ἑνώσεως Τυπογράφων, καὶ τῆς ἔφημερίδος τοῦ Κ. Πισσῶνη «Ἀγροτικὴ Φωνή» καὶ «Δαίμονα», σατυρικῆς, μεταξὺ 1925 καὶ 1928, τὴν ἐβδομαδιαία μεγάλη πολιτικοσατυρικὴ «Φασαρίας - Παραινέτης» τῶν κ. Θ. Ναοῦ καὶ Π. Βαρθαλίτου, τῆ «Μαθητικὴ Ζωή», ποῦ ἐξέδωκαν οἱ μαθητικὲς κοινότητες τοῦ Γυμνασίου στὸ 1929 καὶ τὸ «Ζιζάνιο» τῶν Γ. Χανῆ καὶ Ν. Μαργαρίτη.

ζ'. Ἐκπαίδευσις.— Διδασκῆρια.— Ἐκκλησία.

Ἐκπαίδευσις.— Κατὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἡ ἐκπαίδευσις στὴν ἐπαρχία Λαρίσης βρίσκεται σὲ κατάστασιν ἀληθινὰ ἀξιοθρήνητο. Στὴν πόλιν λειτουργοῦσαν σὲ κάθε συνοικία ἀπὸ ἓνα ἀλληλοδιδασκτικὸ σχολεῖο με δασκάλους αὐτοδιδάκτους κατὰ τὸ πλεῖστο ἢ ποῦχαν τελειώσει μιὰ ἢ δυὸ τάξεις γυμνασιακῆς, κοινὸ δὲ ὄλων παρθεναγωγεῖο, ὅπου ἐδίδαξε ὡς τὰ 1875 ἢ ὕστερα λογία Ἀμαλία Παπασταύρου, ἀδελφὴ τοῦ τοπογράφου Μιχ. Χρυσοχοῦ, καὶ ἑλληνικὸ σχολεῖο, χωρὶς ὅμως διδασκῆρια. Γιατὶ μιὰ προσπάθεια, ποῦ ἔγινε στὸ 1873 ἀπὸ τὸν τότε Μητροπολίτη Ἰωακεῖμ νὰ κτίσουν οἱ Λαρισαῖοι γυμνάσιον, ἀπέτυχε. Τὸ ἔργο ἔμεινε στὴ μέση γιὰ νὰ τελειώσῃ βραδύτερα στὰ 1883 καὶ νὰ χρησιμεύσῃ στὴν ἀρχὴ γιὰ τὴ στέγασιν τοῦ γυμνασίου καὶ ἑλληνικοῦ σχολεῖου καὶ ὕστερα τοῦ Διδασκαλείου.

Στὰ χωριά ἡ κατάστασις εἶναι πολὺ χειρότερη, ἀν ἐξαιρέσει κανεὶς τὰ Ἀμπελάκια, ποῦ εἶχαν τὴ Μανιάρειο Σχολή, γιατί στὰ περισσότερα δάσκαλος δὲν ὑπῆρχε, σχολεῖα δὲν ὑπῆρχαν, κι' ὁ παπᾶς ἀν εἶχε καιρὸ καὶ ἤξερε λίγα γράμματα περισσότερα, ἀπὸ ὅσα χρειάζονται γιὰ νὰ διαβάσῃ τὸ Εὐαγγέλιον καὶ τὸ ψαλτήρι, μάζεψε τὰ παιδιὰ καὶ τοὺς μάθαινε τὰ ὀλίγα κολλυθογράμματα στὴν ἄμμο.

Τὰ μεγαλύτερα χωριά, ἡ Νίκαια (Νεμπεγλέρι), τὸ χωριὸ μου, ὁ Πλατύκαμπος (τὸ Τοπουσάρι), ἡ Χάλκη (τὸ Μαῖμούλι) κι' ἴσως κι' ἄλλο κανένα κάποτε, κάποτε εἶχαν δάσκαλον, ποῦ ὁ Θεὸς νὰ τὸν κἀνὴ δάσκαλον!

Γι' αὐτὸ ἔπρεπε μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν νὰ γίνου πολλὰ μαζί στὴν Ἐκπαίδευσις. Λοιπὸν στὴ Λάρισα ἀμέσως ἰδρύθηκε γυμνάσιον, ποῦ τὰ ἐγκαίνια του ἔγιναν τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1881. Πρῶτος γυμνασιάρχης του ὑπῆρξε ὁ Παν. Σκαφιδιώτης, καθηγηταὶ δὲ ὁ θεολόγος Παρθένης Παπαγιαννόπουλος, οἱ φιλόλογοι, Ἀλέξ. Λαμπίκης, Δημ. Ζαγγογιάννης, Λητοῖδης, ὁ φυσικομαθηματικὸς Γ. Δημητριάδης καὶ ὁ Ν. Κλεινίας τῆς Γαλλικῆς. Τὸ 1883—1884 γυμνασιάρχης εἶναι ὁ Γ. Φερτάκος καὶ τὸ ἄλλο σχολικὸν ἔτος, καὶ ὕστερα ὁ Γούναρης. Στὰ 1889—90 εἶναι γυμνασιάρχης ὁ Δημ. Γερολάζος, 1890—91 ὁ Ν. Πετρῆς, τὰ ἐπόμενα δύο ἔτη ὁ Ἰω. Κορφιοτάκης, ἀπὸ τοῦ 1895—1896 ὁ Π. Παναγιωτίδης. Τὸ ἐπόμενον ἔτος τὸ γυμνάσιον δὲν ἐλειτούργησε μέχρι τέλους, διότι ἔγινε ὁ πόλεμος τοῦ 1897, ὅπως καὶ τὸ 1897—1898 λόγῳ τῆς Τουρκικῆς κατοχῆς. Τὸ 1898—99 καὶ 1899—1900 γυμνασιάρχης εἶναι ὁ Β. Νικολαΐδης, ὁ βραδύτερον γεν. Ἐπιθεωρητῆς τῆς Ἐκπαιδεύσεως. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1900—1903 γυμνασιάρχης ἦτο ὁ Γεώργ. Ζηκίδης, καὶ τὸ 1903—1904 ὁ Κων. Λάσκαρης, ἐνῶ τὰ ἔτη 1904—1906 ἦτο ὁ Ἰω. Μι-

χαήλ. Ἐπὸ τοῦ 1906—1910 γυμνασιάρχης εἶναι ὁ Βασ. Γκολφινόπουλος, τὰ ἐπόμενα δύο σχολικὰ ἔτη ὁ Κρατ. Ἀποστολίδης καὶ ἀπὸ τοῦ 1912—1916 τέσσαρα ἐπόμενα ὁ Ν. Τριανταφύλλου. Τὸ 1916—1917 γυμνασιάρχης εἶναι ὁ κ. Παῦλος Βαλάκης, καὶ τὰ ἐπόμενα ἕξι σχολικὰ ἔτη μέχρι τοῦ 1923 ὁ Δημ. Παπαστεργίου, πού διεδέχθη ὁ γράφων τὴν μελέτην ταύτην, διατελέσας γυμνασιάρχης τοῦ γυμνασίου, πού ἐφοίτησε, ἐπὶ ἑπτὰ καὶ πλέον ἔτη μέχρι τέλους τοῦ 1930. Τὸ 1931 γυμνασιάρχης διετέλεσε ὁ Ἄν. Παπαθεοδώρου, τὰ ἐπόμενα τρία σχολικὰ ἔτη γυμνασιάρχης ἦτο ὁ κ. Ἄν. Παπαιοκονόμου, καὶ ἀπὸ τοῦ 1935 στὶς γιορτὲς ὁ κ. Γεώργιος Καραμπατέας μὲ καθηγητὰς τοὺς κ. Π. Διαμαντόπουλον, Θεολόγον, Δημ. Τσιγγάνη, Ἀχ. Παπαδοῦλην, Ἰω. Μακρῆν, Ν. Μπαρμπῆν, Φιλολόγους, Γ. Λουῖζον, καὶ Ἄπ. Ἀλεξίου μαθηματικούς, Ἄν. Κατῆρην, φυσικόν, Γ. Κορωνάκην, μουσικόν, Γ. Φυλακτὸν καὶ Δ. Σέμψην, γυμναστάς.

Στὸ γυμνάσιο Λαρίσης, σχολεῖο μὲ μακρὴν ἱστορίαν (σ' αὐτὸ δίδαξε καὶ ὁ μέγας Διδάσκαλος τοῦ Γένους Κων. Κούμας, ὅταν ἦτο ἕλλην. σχολεῖο), ἐδίδαξαν ἐκλεκτοὶ καθηγηταί, πού διεκρίθησαν καὶ κατέλαβαν ἀνώτερες ἐκπαιδευτικὰς θέσεις, ὅπως ὁ Δημ. Ζαγγογιάνης, διευθ. διδασκαλείου καὶ καθηγητὴς τῆς Παιδαγωγικῆς στὸ Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν, ὁ Ι. Βαϊνόπουλος, μαθηματικός, καὶ Ἀχ. Τζάρτζανος καὶ Ἰάκ. Βαχαβιόλος, φιλόλογοι, ὕστερα Ἐκπαιδευτικοὶ Σύμβουλοι τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας.

Στὰ 1934 ἰδρύθηκε καὶ γυμνάσιο θηλέων. Μαζὶ μὲ τὸ γυμνάσιο λειτουργοῦσαν καὶ δυὸ ἑλληνικὰ σχολεῖα στὴ Λάρισα, ἐνῶ ἄλλο στ' Ἀμπελάκια, ἢ γνωστὴ Μανιάρειος, στὸ Συκούριο καὶ στὴ Νίκαια ἐτροφοδοτοῦσαν ἐπίσης τὸ γυμνάσιο Λαρίσης, τὸ μοναδικὸ τῆς ἐπαρχίας μὲ τροφίμους τῶν. Τὸ τελευταῖο ἐλειτούργησε ἀπὸ τοῦ 1900—1910 περίπου, ὁπότε καὶ καταργήθηκε.

Τὰ δὲ διδακτικὰ μέσα, ὄργανα, χάρτες κλπ. ἦταν στὴν ἀρχὴ ἄγνωστα. Καὶ μόνο στὰ 1902, ὅταν τοποθετήθηκε στὸ γυμνάσιο ὁ σεβαστὸς καθηγητὴς μου κ. Τζάρτζανος, ἀπὸ τίς εἰσπράξεις τῶν καλάνδων, πού μὲ τὴν ἐπιμέλεια τοῦ ἰδίου τραγουδοῦσαμε οἱ μαθηταὶ τοῦ γυμνασίου, ἀγοράσθησαν οἱ πρῶτοι χάρτες, μιὰ σφαῖρα καὶ μερικὰ ὄργανα. Βραδύτερα δὲ μὲ τὴν ἴδρυσιν τῶν σχολικῶν ταμείων ἢ κατάστασις ἐβελτιώθη. Γιατὶ καὶ ὁ γυμνασιάρχης Δ. Παπαστεργίου ἔκαμε προμήθεια καλῆ ὀργάνων καὶ ἔτσι ἔγινε τὸ ἐργαστήριον τοῦ γυμνασίου, καὶ ὁ διάδοχός του ἔκαμε ἐπανεπιλημμένες παραγγελίας στὸ γερμανικὸ οἶκο Max Khol, ἔγινε δὲ τὸ ἐργαστήριον φυσικῆς καὶ χημείας τοῦ γυμνασίου Λαρίσης ἕνα ἀπὸ τὰ πλουσιώτερα τοῦ εἴδους του. Ἐπὶ πλέον χάρτες ἱστορικοί, κοσμογραφίαι καὶ γεωγραφίαι καὶ πίνακες τοῦ βίου τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ τῶν Ῥωμαίων μὲ ὄργανα γυμναστικῆς συνεπλήρωσαν τὰ διδακτικὰ μέσα τοῦ γυμνασίου, ἀξίας πολλῶν δεκάδων χιλιάδων δραχμῶν.

Ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις, πού ἦταν στὰ χέρια τῶν δῆμων ὡς τὸ 1920, πού ἀνέλαβε τίς δαπάνες τῆς τὸ Κράτος μὲ τὸ νόμον 2125, τὰ πρῶτα ἀπὸ τὴν ἀπελευθέρωσιν καὶ ἐδῶθε εἴκοσι περίπου χρόνια εὐρίσκειται σὲ κατάστασιν ὄχι εὐχάριστον. Διδάσκαλοι, ὅπως εἶδαμε, μορφωμένοι εἶναι πολὺ ὀλίγοι, ὥσπου ἐβγήκαν οἱ δημοδιδάσκαλοι ἀπὸ τὸ Διδασκαλεῖον Λαρίσης καὶ τὴν πρώτην περίοδον τῆς λειτουργίας του 1882—1886 καὶ τὴν δευτέραν. Γιατὶ στὰ 1892 ἐπανιδρύθηκε καὶ ἔδωκε σ' ὅλην τὴν Θεσσαλίαν καὶ τὴν Φθιωτιδοφωκίδα, τοὺς δημοδιδασκάλους,

Ἀμπελάκια : Μερικὴ ἀποφῆς τοῦ ὠραίου χωρίου τοῦ Σφάρτες

ὨΡΑΙΑΙ ΑΠΟΨΕΙΣ - ΣΠΙΤΙΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ

Ἀμπελάκια : Μία ἀποφῆς τῆς ἱστορικῆς οἰκίας τοῦ Σφάρτες

Λάρισα : Ποζάρισμα κοριτσιῶν πρὸ τοῦ φακοῦ μετὰ τὸ χορὸ

ΕΟΡΤΑΙ ΤΗΣ ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΟΣ

Λάρισα : Λαρισποῦλες μὲ τὴ θεσσαλικὴ στολὴ στὸ χορὸ

ποῦ ὑπῆρξαν φωτεινοὶ καὶ ἐμπνευσμένοι καὶ εἰργάσθη-
καν μὲ ἀφοσίωσι καὶ πίστιν στὸ ἔργον τους! Ἐνῶ τὸ ὑπο-
διδασκαλεῖον τοῦ Βελεστίνου ἔδινε τοὺς ὑποδιδασκάλους
ὡς τὸ 1900 νομίζω. Διωρίσθησαν στὴ Λάρισα, στὰ σπου-
δαιότερα χωριά τοῦ κάμπου. Ἀπ' αὐτοὺς βραδύτερα προ-
ῆλθαν οἱ πρῶτοι ἐπιθεωρηταὶ δημοδιδάσκαλοι, ὅπως ὁ Κ.
Λεοντάρης, ὁ Κ. Χριστοδουλόπουλος, ὁ Β. Πατίστας καὶ
τῶν μεγάλων χωριῶν, ὁ Γ. Παπαδημητρίου, ὁ Ι. Πρωτο-
σύγκελλος, ὁ Κ. Μπασδαβάνος, ὁ Δ. Παπαγιαννόπουλος
στὴ Νίκαια, ὁ Περ. Ἀποστολίδης στὸ Συκούριο, ὁ Σ.
Σολωμὸς στ' Ἀμπελάκια, ὁ Γ. Γκόλαντας στὴ Χάλκη,
καὶ ἄλλοι πολλοί. Τὸ Διδασκαλεῖο διετηρήθηκε ὡς τὸ
1910, διηύθυναν δὲ αὐτὸ ἄνδρες σοφοί, ὅπως ὁ Α. Παπα-
σωτηρίου, ὁ Δ. Ζαγγογιάννης, ὁ Ἄν. Σακελλάριος καὶ
ὁ τῶρα πρόεδρος τοῦ Ἐκ. Συμβουλίου Δημ. Λάμπας.

Μ' ὅλα ὁμως αὐτὰ δὲν θὰ ἦταν δυνατὸ νὰ ἐπαρκέση
τὸ διδασκαλεῖο Λαρίσης γιὰ νὰ τροφοδοτηθῇ ὅλη ἡ Θεσ-
σαλία μὲ διδασκάλους, ἂν δὲν ἰδρύετο τὸ 1902 τὸ
Ἄρσάκειο στὴ Λάρισα, ποῦ ἔδωκε καὶ δίνει ἀκόμη τίς
διδασκάλισσες σ' ὅλη τὴ Θεσσαλία. Τὸ Ἄρσάκειο,
ἴδρυμα τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἐταιρείας, ἐστεγάσθηκε
εἰς οἶκημα ποῦ ἐμίσθωσε καὶ ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς του πλη-
ρώνει ὁ Δήμος Λαρίσης δαπανῶν ἀφειδῶς διὰ τὴν συν-
τήρησίν του.

Ἔτσι κατωρθώθηκε ν' ἀποκτήσουν τὰ χωριά ὅλα δη-
μοτικά σχολεῖα, νὰ φύγουν ἀπὸ τὴ μέση οἱ ὑποδιδάσκα-
λοι καὶ οἱ γραμματοδιδάσκαλοι, καὶ δημοδιδάσκαλοι ἔμ-
πειροι καὶ φωτισμένοι ν' ἀναλάβουν τὴ διαπαιδαγώγησι
τῶν παιδιῶν τῆς ἐπαρχίας γιὰ νὰ ἐπέλθῃ ἡ μείωσι τῶν
ἀγραμμάτων, ποῦ ἐπῆλθε τὰ τελευταῖα χρόνια.

Πρῶτὴ διευθύντρια αὐτοῦ ὑπῆρξε ἡ Καρακούση, μετ'
αὐτὴν ἡ Ἐλένη Βαρουξάκη, ἡ Ἄννα Γιαννοπούλου, καὶ
διευθύνται ὁ Χρ. Οἰκονόμου, ὁ Δημ. Γαρδίκας καὶ ὁ Στρ.
Χρυσόχου.

Στὴ βελτίωσι τῶν ἐκπαιδευτικῶν πραγμάτων συνε-
τέλεσε πολὺ καὶ ὁ θεσμὸς τῶν ἐπιθεωρητῶν. Στὴν ἀρχὴ
καὶ ὡς τὸ 1900, ὅλος ὁ νομὸς Λαρίσης ἀποτελοῦσε μίαν
περιφέρειαν, ὕστερα ὁμως ἡ Μαγνησία μὲ τὸν Ἄλμυρὸ
ἀπετέλεσαν ἄλλην περιφέρειαν. Ἐπιθεωρηταὶ τῆς περιφε-
ρείας ὑπῆρξαν ὁ Ἰω. Μεγαρεύς, ὁ Σ. Προφαντόπουλος,
ὁ Δημ. Κουβελάς (ἀπὸ τοῦ 1900—1910), ὁ Ν. Παπαντω-
νίου, ὁ Γ. Χατζηγυριακοῦ, ὁ Α. Ἀνδρίτσος, ὁ Ἰω. Ἀνα-
στασόπουλος καὶ ὁ Ἰω. Καλλιγιᾶς.

Ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως μέχρι τοῦ 1900 ἡ ὅλη ἐκ-
παιδευτικὴ περιφέρεια, κατὰ τοὺς ἀσφαλεστέρους ὑπο-
λογισμοὺς εἶχε 230 Σχολεῖα μὲ 325 περίπου διδασκά-
λους. Κατὰ δὲ τὴν δεκαετίαν 1900—1910 λειτουργοῦν 51
σχολεῖα ἀρρένων, 21 θηλέων καὶ 61 κοινά, ἐν ὅλῳ 133 μὲ
83 δημοδιδασκάλους, 38 δημοδιδασκάλισσες καὶ 61 ὑπο-
διδασκάλους, ἐν ὅλῳ 182 καὶ 10.000 μαθητάς. Κατὰ τὴν
ἐπομένη δεκαετία τὰ δημοτικά σχολεῖα ἀνέρχονται εἰς
140, οἱ μαθηταὶ εἰς 12.000 καὶ οἱ δημοδιδάσκαλοι ἐν ὅλῳ
εἰς 207, καὶ τέλος τὴν τελευταῖαν δεκαετίαν 1920—1930 οἱ
δημοδιδάσκαλοι γίνονται 240, τὰ δημοτικά σχολεῖα 150
καὶ οἱ μαθηταὶ 14.000. Σήμερα δὲ εἶναι δημοδιδάσκαλοι
138, διδασκάλισσαι 164, σύνολον 302.

Διδασκῆρια. — Διδασκῆρια ὁμως ἡ ἐπαρχία δὲν
ἔχει ἐπὶ πολὺν καιρὸν ἄξια τοῦ ὀνόματός των. Εἶναι ὡς-
επιτοπλεῖστον ἰδιωτικὰ οἰκήματα. Βραδύτερα, μετὰ τὸ
1900, ἀπὸ τὸ κληροδότημα τοῦ ἐθνικοῦ εὐεργέτου Ἄν-
δρέα Συγγοῦ, ἐκτίσθησαν στὰ μεγάλα χωριά, Νίκαια,

Χάλη, Πλατύκαμπο, Ἄγ. Ἀναργύρους, Συκούριο κι ἕνα-δύο ἀκόμα, δημοτικά σχολεῖα σύμφωνα με τοὺς κανόνες τῆς ὑγιεινῆς κλπ. Ἀλλὰ τὴν τελευταία δεκαετία ἕνας διδακτηριακὸς ὄργανισμὸς ἐκδηλώνεται. Οἱ σχολικὲς ἐφορεῖες τῆς Λαρίσης καὶ τῶν χωριῶν παρακινούμενες ἀπὸ τοὺς ἐπιθεωρητὰς καὶ διευθυντὰς καὶ διδασκάλους ἀναπτύσσουν ἐξαιρετικὴ δραστηριότητα καὶ ἂν δὲν κατορθώνουν μετὰ τὴν συνδρομὴ τοῦ Κράτους νὰ κτίσουν διδασκτήρια, πλουτίζουν τὰ ὑπάρχοντα μετὰ ὄργανα διδακτικά, θρανία ἀνθρωπινὰ καὶ μετὰ τὰ παραίτητα μέσα διδασκαλίας καρποφόρου.

Ἀπ' ὅλη ὁμως τὴν ἐπαρχία ἡ Λάρισα στάθηκε ἡ πιὸ τυχερή. Γιατὶ τὴν ἐποχὴ πού τὸ Κράτος ἔκαμνε τὸ δάνειο τῶν 375 ἑκατομμ. δραχμῶν γιὰ τὴν ἴδρυσι διδασκτηρίων (1930), κατάρθωσε νὰ λύσῃ τὸ διδακτηριακὸ τῆς πρόβλημα. Δήμαρχος ἦταν ὁ κ. Μ. Σιάπκας, καὶ Γυμνασιάρχης τότε στὴ Λάρισα καὶ γραμματεὺς τοῦ Ταμεῖου Προνοίας Μ. Ἐκπαιδευσεως, πού πρόεδρος του ἦτο ὁ δραστήριος ὑποστράτηγος ἑ. ἄ. κ. Δ. Μεσσήνης, ἦταν ὁ γράφων τὴ μελέτη. Ὁ τελευταῖος πολλὰς φορὲς ἐζήτησε τὴ βοήθεια τοῦ κ. Σιάπκα εἰς τὰ ζητήματα τοῦ Ταμεῖου καὶ εἶχε ἐπιτύχει διαμέσου αὐτοῦ τὴν ὑπό τοῦ Δήμου Λαρίσης παραχώρησι δύο γηπέδων γιὰ τὴν ἴδρυσι κάποτε γυμνασίου. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐγνώριζε τὶς διαθέσεις τοῦ Δημάρχου, ἀνοίξε εἰς τὸ φαρμακεῖο τοῦ κ. Σ. Κυλικᾶ συζήτησι μετ' αὐτοῦ γιὰ τὴν ἴδρυσι τοῦ γυμνασίου καὶ τὶς διδακτηριακὰς ἀνάγκες τῆς Λαρίσης, ὅποτε ὁ κ. Σιάπκας ἔρριψε τὴν ιδέα τῆς ἰδρύσεως τῶν σχολείων διὰ συνδυασμοῦ ἀληθινὰ ἐπιτυχούς. Ὁ Δήμος θὰ διέθετε ἕνα χρηματικὸ ποσὸ σοβαρὸ καὶ τὰ γήπεδα, τὸ δὲ Κράτος θὰ διέθετε τὰ λοιπὰ γιὰ νὰ ἰδρυθοῦν γυμνάσιον, τρία ἢ τέσσαρα νέα δημοτικά καὶ νὰ συμπληρωθοῦν τὰ δύο ὑπὸ τοῦ Δήμου κατασκευαζόμενα. Καὶ τὸ πρᾶγμα ἔτσι ἔγινε.

Ἐπιστρέψας ἀπὸ συνέδριον ἐκπαιδευτικὸν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας, ὅπου εἶχα ἀνακοινώσει εἰς τοὺς ἀρμοδίους τὰς διαθέσεις τοῦ Δημάρχου, ἔφερα εἰς αὐτὸν τὴν πληροφορία, ὅτι τὸ ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας ἤκουσεν εὐχαρίστως τὶς ἀπόψεις του καὶ θὰ ἦταν καλὸ νὰ μεταβῇ αὐτοπροσώπως εἰς Ἀθήνας γιὰ τὸ διακανονισμὸ τοῦ ζητήματος. Οὗτος πράγματι ἐπῆγε εἰς Ἀθήνας, ἐπεσκέφθη τὸν τότε ὑπουργὸν κ. Παπανδρέου καὶ συνεφώνησε μαζί του, καὶ ἔτσι ἡ Λάρισα ὕστερ' ἀπὸ λίγο χρόνον ἀπέκτησε θαυμάσια διδασκτήρια¹.

Ἡ ἀπελευθέρωσις εὗρηκε τὴν Λάρισαν ἔδραν ἀρχιεπισκόπου, μετὰ ἀρχιεπίσκοπον τὸν Νεόφυτον Πετρίδην, στὴ δικαιοδοσία τοῦ ὁποίου ἦσαν αἱ ἐπισκοπαὶ Θαυμακοῦ, Γαρδικίου, Σταγῶν καὶ Τρίκκης. Ὁ Μητροπολίτης Λαρίσης ἔφερε τὸν τίτλον τοῦ «Δευτέρου Θεσσαλίας, ὑπερτίμου καὶ ἐξάρχου πάσης Ἑλλάδος», ἐνῶ σήμερον τιλοφορεῖται «Λαρίσης, Φαρσάλων καὶ Πλαταμῶνος».

Μητροπολίται Λαρίσης ἐχρημάτισαν κατὰ τὴν πεντηκονταετία τρεῖς 1) ὁ προμνημονευθεὶς Νεόφυτος, ἀπὸ τοῦ 1875 — 1896, 2) ὁ Ἀθρόσιος Κασσάρας ἀπὸ τοῦ 1896 — 1907. Οὗτος πρωτύτερα ἦτο ἐπίσκοπος Πλαταμῶνος μετὰ ἔδρα τὰ Ἀμπελάκια, ἔλαθε μέρος εἰς τὴν ἐπανάστασιν τῆς Θεσσαλίας 1877 — 78 καὶ ἐτραυματίσθη σοβαρῶς εἰς τὸ πόδι, καὶ 3) ὁ Ἀρσένιος Ἀφεντούλης ἀπὸ τοῦ 1916 κι' ἐδῶθε. Καὶ οἱ τρεῖς εἰργάσθησαν μετὰ πατριωτι-

¹ Ὁ Δήμος Λαρίσης διέθεσε 4 ἑκατομμ. δραχμῶν καὶ τὰ γήπεδα τῶν σχολείων.

Λάρισα: Τοῦρκοι στρατιῶται μετὰ τὴν κατάληψιν τῷ 1897

ΕΠΕΙΣΟΔΙΑ ΠΟΛΕΜΙΚΑ - ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΙ

Γκερλή: Ἐπισκέπται μετὰ τὴν τοπικὴν φορεσίαν τοῦ χωριοῦ

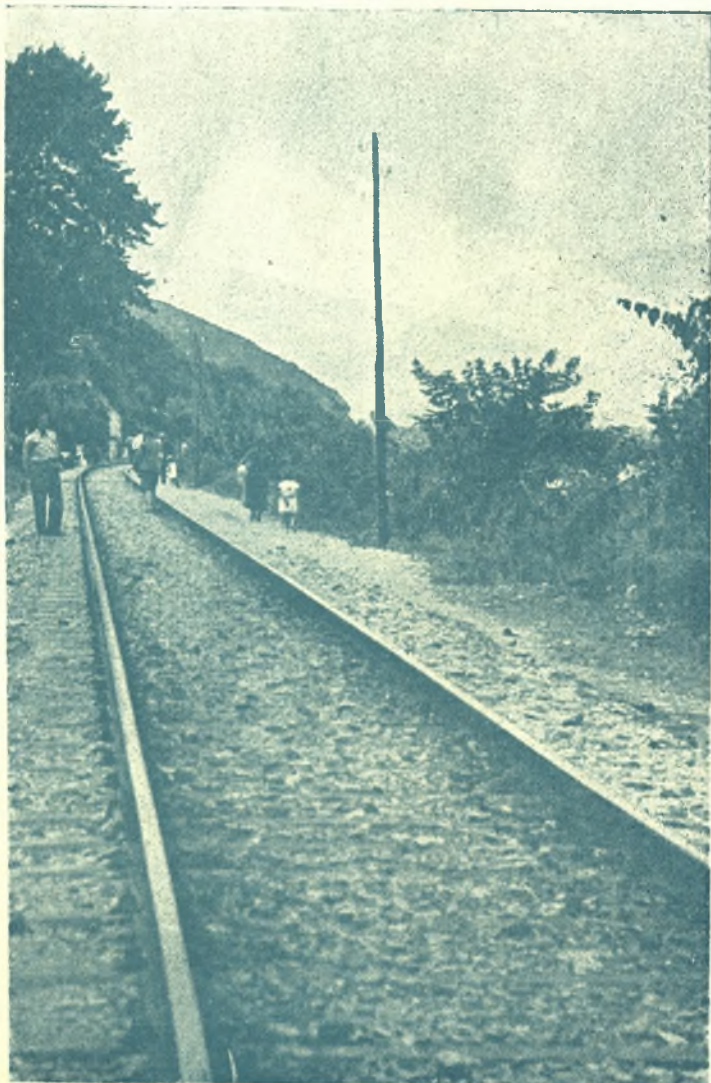

Μπαμπά: Ἀλώνισμα μετά τὴν κοπιώδη συγκομιδὴ τοῦ σίτου

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΖΩΗ - ΜΑΓΕΥΤΙΚΑ ΤΟΠΙΑ

Πλαταμών: Ἡ μεγάλη σιδηροδρομικὴ γραμμὴ τῶν Σ. Ε. Κ.

σμὸ καὶ ἐνθουσιασμὸ διὰ τὸ καλὸ τοῦ ποιμνίου των, ὁ τελευταῖος ἰδίως ἀπὸ ἀποψη κοινωνικῆ, ὑπῆρξε δὲ ὁ ἰδρυτὴς τῶν κατὰ ἐνορίας φιλανθρωπικῶν σωματείων καὶ ὁ ἐμψυχωτὴς των.

Ὁ κλῆρος, κατὰ τὸ πλεῖστον μὲ κατωτέρα μόρφωση, ἠθικὸς ὅμως καὶ μὲ ζωηρὴ τὴν ἀνάμνησι τῆς παραδόσεώς του, προσέφερε ὅ,τι ἤμποροῦσε στὸ ποίμνιό του. Θὰ ἔπρεπε νὰ τύχῃ καλύτερη πιά τύχῃ καὶ τὸ Κράτος ὀφείλει νὰ τὸν προσέξῃ περισσότερο, γιατί μὲ τὸ διδάσκαλο ἀποτελοῦν τοὺς δυὸ στυλοβάτες τῆς κοινωνίας.

Ἐπιστήμες, Τέχνες, Μνημεῖα Τέχνης. — Τὴν ἐξέλιξι τῆς ἐκπαιδεύσεως ἀκολούθησαν φυσικὰ καὶ οἱ ἐπιστήμες εἰς τὰ πενήντα χρόνια τῆς ἐπαρχίας. Καὶ πρῶτα ἡ ἰατρικὴ. Ἴδου τί γράφει περὶ αὐτῆς ὁ ἰατρὸς κ. Α. Τζήμας. «Μέχρι τοῦ ἔτους 1881 δὲν ἦσαν παρά τέσσαρες ἰατροὶ οἱ Βάιος Στεφανόπουλος ἐκ Κουτσαρῆ, πρῶν Δήμου Φύλλου, τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἀναστάσιος Ἀστεριάδης, ὁ ἐπιλεγόμενος Παππούς, συμπληρώσας τὰς ἰατρικὰς σπουδὰς του ἐν Πίζῃ τῆς Ἰταλίας, ὁ Ἀναστάσιος Ζαρμάνης μὲ συμπληρωματικὰς σπουδὰς ἐν Παρισίοις, καὶ ὁ Ἰωάννης Ἀστεριάδης τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Φαρμακεῖα ἦσαν τότε τὰ ἐξῆς: Τὸ τοῦ Κ. Ἀστεριάδη, τοῦ Μουσῶν Ματαλῶν, Ἰσραηλίτου, τοῦ Ἀνδρέου Κοντογεώργου, καὶ τοῦ Παναγιώτου Τσόκανη ἢ Γιώτα. Εἰς ταῦτα ἐσύχναζον οἱ ἰατροὶ καὶ ἐκεῖ ἐδέχοντο κατὰ κανόνα τοὺς ἄρρώστους των. Τὰ φαρμακεῖα ἦσαν τότε τὰ ἰατρεῖα. Κατάστασις πρωτόγονος! Ἡ δὲ ἐξάσκησις τῆς ἰατρικῆς ἦτο πρωτότυπος. Ἐδούλευον οἱ τότε ἰατροὶ σχεδὸν ἐμπειρικῶς..... Ἡ θεραπευτικὴ των συνίστατο εἰς ἀφεψήματα, ἐγγύματα, σκονάκια, χαπάκια καὶ ἀλοιφάς. Τὰ Σπειαλιτὲ ἦσαν ἄγνωστα, ἡ δὲ πολυφαρμακεῖα εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν. Τέλειος κυκεῶν ἰατροφαρμακευτικὸς, κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ Dujardin Beaumetz.

Μετὰ τὴν προσάρτησιν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἰατρῶν αὐξάνει. Διότι ὀλίγα ἔτη βραδύτερον προσετέθησαν οἱ Εὐριπίδης Μακρῆς, τῆς Σχολῆς τῶν Παρισίων, Ἀχιλ. Ἀστεριάδης τῆς αὐτῆς Σχολῆς, Ἀχιλ. Λογιατάτου τῆς Γερμανικῆς Σχολῆς, Κ. Ἡλιόπουλος τῶν Ἀθηνῶν. Ἀλλὰ καὶ πάλιν τὸ σύστημα τῆς θεραπευτικῆς οὐδόλως μετεβλήθη». Προσθέτομε ἐδῶ δύο Λαρισαίους ἰατροὺς τὸν Κ. Γερογιόκαν καὶ Ἀρ. Ἀλέκου. Αὕτῃ εἶναι ἡ κατάστασις ὡς τὸ 1900, ὅποτε καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἰατρῶν αὐξάνει σημαντικὰ καὶ ἡ θεραπευτικὴ ἀλλάσσει. Γιατὶ εἰσάγονται οἱ ἐνέσεις καὶ ὀλιγοστεύουν τὰ πολλὰ φάρμακα. Τέλος ἐμφανίζονται καὶ οἱ εἰδικοί, πού ἀναγκάζονται πολὺ ἐνωρίς νὰλλάξουν, γιατί ὁ πολὺς κόσμος τοὺς θέλει νάναμιγνύωνται εἰς ὅλους τοὺς κλάδους καὶ νὰ θεραπεύουν κάθε νόσημα. Καὶ μόνον ἀπὸ τοῦ 1915 καὶ κυρίως καὶ ὀριστικὰ ἀπὸ τοῦ 1920 αἱ ἐιδικότητες ἔχουν πλέον πέρασιν. Ἔτσι ὑπάρχουν πλέον στὴ Λάρισα χειρουργοί, παθολόγοι, ὀφθαλμιάτροι, ὠτολαρυγγολόγοι, παιδίατροι, μαιευτῆρες κλπ. Τελευταῖα δὲ ἰδρύθηκαν καὶ κλινικὲς ἰατρικές.

Στὰ χωριά ἡ ἰατρικὴ ὡς τὰ 1900 περίπου ἀσκεῖται ἀπὸ ἐμπειρικοὺς καὶ μόνον στὴν ἀνάγκη οἱ ἄρρωστοι καταφεύγουν στοὺς ἐπιστήμονας τῆς Λαρίσης. Ἀπὸ τοῦ 1900 ὅμως καὶ ὕστερα καὶ τὰ χωριά ἀποχτοῦν τοὺς ἰδικούς των γιαιτρούς.

Σήμερον ἡ Λάρισα ἔχει περὶ τοὺς τεσσαράκοντα ἰατρούς. Οὗτοι εἶναι οἱ κ.κ. Ἡλιόπουλος, Σάπκας, Γρηγορόπουλος, Τζήμας, Κ. Βλάχος, Τσίγκας, Μπιλιάτσος, Τριπουλάς, Ἰσμουρίδης, Πατώφλας, Παπαστεργίου, Οἰκονό-

μου, Κέλλας, Ράπτης, Γκόλαντας, Ρίζος, Ἀγγελάκης, Πέτσιος, Περιφάνης, Νταμπασούλης, Δρακάτος, Παπασπύρου, Τσοῦρος, Τάχας, Παπαχαντζόπουλος, Ζουναλής, Παπαδημητρίου, Τουφεξής, Μπαρτζιώτης, Νικολούλης, Χριστου κλπ.

Φαρμακεῖα δὲ ἡ Λάρισα ἀριθμεῖ τὰ ἑξῆς: 1) Ἀγ. Ἀστεριάδου, 2) Γ. Κρίκη, 3) Β. Στ. Κυλικᾶ, 4) Β. Χ. Κυλικᾶ, 5) Ἀλχανάτ, 6) Ἡρ. Καραθάνου, 7) Ἐπιτρόπου, 8) Β. Βάη, 9) Α. Βάη, 10) Μαυρομμάτη, 11) Γυγοπούλου, 12) Ν. Ζησιάδου, 13) Θ. Χαρίτου.

Οἱ ἰατροὶ ἔχουν ἴδιον σύλλογον μὲ πρόεδρον τὸν κ. Θ. Μπλιάτσον.

Ἡ δὲ νομικὴ ἐπιστῆμη στὴν ἀρχὴ εὕρισκετο εἰς τὰ χέρια ὄχι ἐντοπίων, βραδύτερα δέ, κυρίως μετὰ τὸ 1910, πλεονάζουν οἱ ἐντόπιοι. Πρῶτοι δικηγόροι ἐγκατεστάθηκαν οἱ Ἀρ. Ἰατροῦ, Γεώργ. Τέτσης, Σπ. Ζαγγουλόπουλος, Εὐ. Ἰατρίδης, Θ. Ἰατρόπουλος, Κ. Πολύχρονος καὶ οἱ ἐντόπιοι Χρ. Λογιωτάτου καὶ Χρ. Ἀλέκου. Βραδύτερα προσετέθησαν οἱ Δ. Πιπινόπουλος, Ν. Καραστεργίου, Μ. Ζαρίμπας, Λεων. Ἀναγνώστου, ὁ Λαρισαῖος Δημ. Γαλανίδης, ὁ καὶ Πρόεδρος τοῦ Δικηγορικοῦ Συλλόγου, ἀπὸ τοὺς ἐπιφανεστέρους δὲ δικηγόρους τῆς Λαρίσης, ὁ Ν. Μανωλάκης, Β. Ζησιάδης, Γ. Βλάχος, Ι. Βασιλάκης, Β. Μουλούλης καὶ Χρ. Γκίνης.

Σήμερα ἡ Λάρισα ἀριθμεῖ 78 δικηγόρους, μεταξύ τῶν ὁποίων μνημονεύομεν τοὺς ἐπιζῶντας ἀπὸ τοὺς παλαιούς Δ. Πιπινόπουλον καὶ Δημ. Γαλανίδην, Β. Ζησιάδην, Χ. Γκίνην, καὶ τοὺς μετὰ τὸ 1910 ἐμφανισθέντας κ.κ. Δ. Χατζηγιάνην, Μ. Μπούραν, Ἀδ. Νικολαΐδην, Γ. Σακελλαρίου, Τηλ. Σηλυβρίδην, Κ. Σούρλαν, Γ. Ροῦσσον, Σ. Κολοκοτρώνην, Α. Κήταν, Χρ. Γαργάλαν, Ξ. Ριζόπουλον, Στ. Κωνσταντίνου κλπ.

Συμβολαιογράφοι δὲ ἐχρημάτισαν οἱ Ν. Χριστίδης, Ἀγαθ. Ἰωαννίδης, Εὐ. Γεωργιάδης, πρόεδρος τοῦ Συλλόγου τῶν Συμβολαιογράφων, Παν. Ν. Μουλούλης, Παν. Δ. Μουλούλης, Ἐπ. Φαρμακίδης, Μαλάκης, Ι. Λακερδάς κλπ.

Καὶ διὰ μὲν τίς ἄλλες τέχνες εἴπαμε, ὅπου περὶ βιομηχανίας ὁ λόγος, θὰ πρέπη δὲ μόνον νὰ προσθέσωμεν ἐδῶ ὅτι ἡ βιοτεχνία στὴν ἐπαρχία Λαρίσης εἶχε ἀρκετὴ πρόοδο. Γιατὶ ἐκτὸς τῆς ὑφαντουργικῆς καὶ ὑποδηματοποιίας καὶ τῆς μεταξουργίας ποὺ ἔγιναν βιομηχανίες, καὶ ἡ ραπτικὴ καὶ ἡ ταπητουργία καὶ ἡ κεραμικὴ ἔκαμαν ἀλματικές προόδους. Ἡ ψαθοποιία καὶ καλαθοπλεκτικὴ μένει ἀκόμα στὴν ἴδια παλιὰ κατάστασι, προνόμιον τῶν γειτονικῶν τῆς Κάρλας χωριῶν. Οἱ δὲ εἰκαστικὲς τέχνες δὲν παρουσίασαν τίποτε τὸ ἐξαιρετικὸ ἐξὸν ἀπὸ τὸν καλλιτέχνη φωτογράφο Γερ. Δαφνόπουλο, τοὺς ἀγιογράφους Ν. Ἀργυρόπουλον, Χρ. Παπαμερκουρίου, Γκίλια καὶ τὸν ζωγράφο Ἀγ. Ἀστεριάδη.

Γιὰ νὰ μείνουν δέ, διὰ τὴν ἱστορία τοῦλάχιστο, μνημονεύομε καὶ τὰ μνημεῖα, ἀρχαῖα, μεσαιωνικὰ καὶ νεώτερα, πὸ διεσώθησαν ὡς τὰ σήμερα. Καὶ πρῶτα στὴ Λάρισα:

Στὸ ἀρχαῖο φρούριο, τὴν ἀκρόπολι τῆς Λαρίσης, ἐκεῖ ὅπου οἱ θόλοι τῆς Βυζαντινῆς ἴσως ἀγορᾶς, ἔχουν σωρευθῆ ἀγάλματα ἀρχαῖα καὶ πλάκες ἐνεπίγραφες καὶ στήλες ἐπιτύμβιες, καταστρεφόμενα ἡμέρα μετὰ τὴν ἡμέρα, ἐφόσον δὲν κατωρθώθηκε νὰ περιμαζευτοῦν σὲ χῶρο στεγασμένο, κινδυνεύουν δὲ νὰ γίνουν θρύψαλα μετὰ τὴν ἀπειλουμένη κατάρρευσι τῆς σημερινῆς των στέγης.

Τέμπη: Στάλισμα τῶν προβάτων στὶς ὄχθες τοῦ Πηνειοῦ

ΒΟΥΚΟΛΙΚΗ ΖΩΗ - ΒΑΡΕΙΑ ΧΕΙΜΩΝΙΑ

Λάρισα: Χιονισμένο κομμάτι κοντὰ στὴ γέφυρα τοῦ Πηνειοῦ

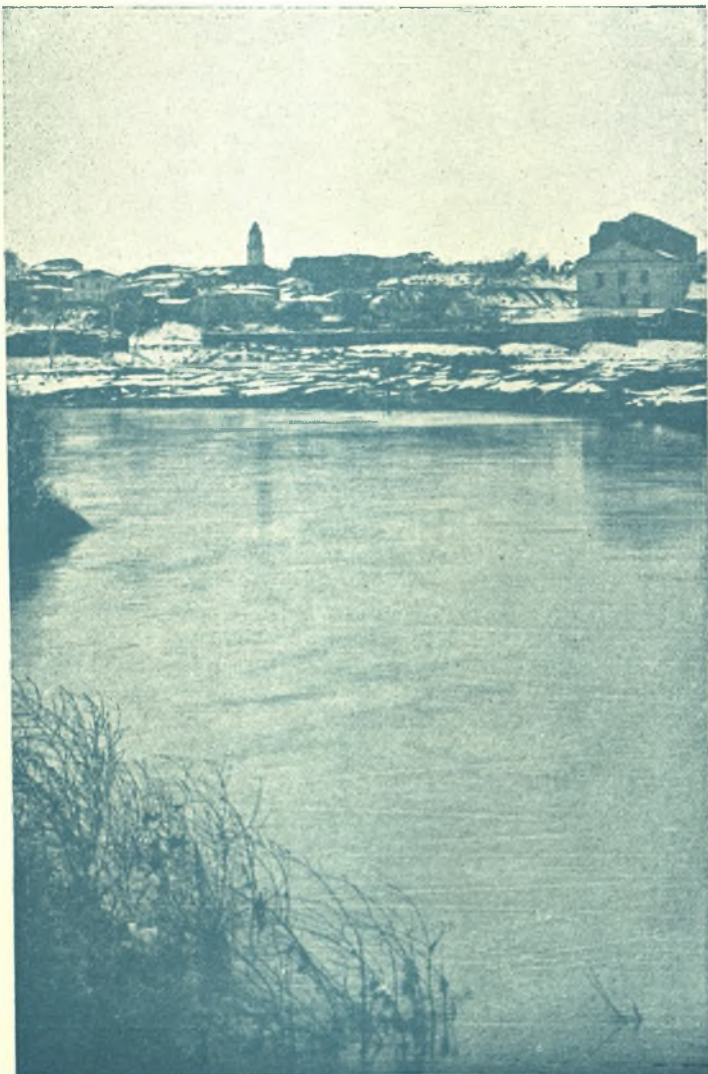

Κουτσόχειρο: "Ένα τμήμα της μεγάλης γεφύρας του χωριού

ΕΡΓΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ - ΑΠΟΦΕΙΣ

Λάρισα: "Εξώθεν της πόλεως κοντά στις όχθες του Πηνειού

Στά ΝΔ. της 'Ακροπόλεως και στον ομώνυμο δρόμο σώζονται τὰ λείψανα του ἀρχαίου θεάτρου, πού κτίσθηκε τέλος του Γου με ἀρχές του Βου π. Χ. αἰῶνος (187 π. Χ.), ὅπως νομίζει ὁ καθηγητής κ. 'Απ. 'Αρβανιτόπουλος, πού ἐνήργησε τις ἐκεῖ ἀνασκαφές τὸ 1910, ἕνα μέρος ἀπὸ τὸ προσκῆνιο καὶ μερικά καθίσματα ἀπὸ τις κερκίδες.

'Απὸ τὸ ἀρχαῖο τείχος της πόλεως δὲν ἐσώθη τίποτε καὶ μόνον ἡ τάφος πού ἦταν χρήσιμη καὶ γιὰ νὰ σώζη τὴν πόλη ἀπὸ τις συχνές πλημμύρες, διατηρήθηκε. 'Εσώζονταν ἀκόμα ἐδῶ καὶ ὀλίγα χρόνια καὶ εἰς τις πύλες τῶν δρόμων, πού ἔφεραν μέσα στὴν πόλιν, ἀπὸ τὰ Φάρσαλα, τὴν «Φερσαλόπορτα», στὴν μέση κατὰ τὸ νότο, τὴ Βολιόπορτα ἀνατολικώτερα καὶ τὴ Τρικκαλόπορτα δυτικώτερα κάποιοι πύργοι, σὰν προμαχῶνες. Καὶ ὀλίγο ἔξω ἀπὸ τὴν πόλι ΝΑ. εἶναι πολλές τοῦμπες (τύμβοι), λείψανα παναρχαίων συνοικισμῶν της λιθίνης ἐποχῆς.

Μεσαιωνικά μνημεῖα ἐξὸν ἀπὸ τὴν γέφυρα της Λαρίσης, δὲν ὑπάρχουν στὴν πόλη. Μόνον νεώτερα ἔχομε τὰ 8 τζαμιά. α') τὸ Μπαῖρακλῆ, ὅπου τὸ ζαχαροπλαστεῖο Πατέρα, β') τὸ της Πλατείας 'Ανακτόρων καλὰ διατηρούμενον ὅπως καὶ γ') τὸ εἰς τὸ τέρμα της ὁδοῦ Κ. Κούμα, δ') τὸ Κομμένο τζαμί, ε') τὸ Κιρκλάρ (τῶν 40 μαρτύρων), στ') τὸ πλησίον της γεφύρας του Πηνειοῦ, πού ἦταν ἐκκλησία παλαιότερα ('Αγία Σοφία:, ζ') του 'Αρναούτ καὶ η') του 'Ομέρμπεη, ἔπειτα δύο τεκέδες 1) του Κουρᾶ ἐφένδη, ὅπου τώρα ἡ 'Εθνικὴ Τράπεζα, καὶ 2) ὁ πλησίον της οἰκίας Κ. Οἰκονόμου καὶ ἕνα λουτρό, ὅπου ἡ ταβέρνα Ζουρντοῦ.

"Εξω ἀπὸ τὴ Λάρισα ἀρχαῖα μνημεῖα εὐρίσκονται στὴν ἀρχαία Κραννῶνα (Χατζιλάρ), λείψανα τῶν ἀρχαίων τειχῶν, της "Ατραγος ἐπίσης λείψανα τῶν τειχῶν, ὅπως καὶ της ἀρχαίας Γυρτώνης στὸ λόφο κοντὰ στὴν (Μπάκραιναν) Γυρτώνην καὶ του 'Αρμενίου ἴσως στὴ λίμνη Κάρλα.

Μεσαιωνικὸν μνημεῖον πρέπει νὰ μνημονεύσωμε τὸ φρούριο του Λυκοστόμου, της 'Ωριάς τὸ Κάστρο, ἐπάνω ἀπ' τὰ Τέμπη πρὸς τὴν "Οσσα, τὸν τεκέ του Μπαμπᾶ.

Νεώτερα κτίσματα εἶναι καὶ οἱ ἐκκλησίες της Λαρίσης, του 'Αγ. 'Αχιλλείου, 'Αγ. Νικολάου, 'Αγ. 'Αθανασίου, 40 'Αγ. Μαρτύρων, της Παναγίας, τὸ παρεκκλήσιον του 'Αγ. Νικολάου "Αγιος 'Αθανάσιος καὶ της 'Αγ. Μαρίνης, ἐνῶ κτίσματα της πεντηκονταετίας εἶναι ὁ "Αγ. Κωνσταντίνος καὶ ὁ ναῖσκος του 'Αγ. Βησσαρίωνος. Οἱ ἐκκλησίες τῶν χωριῶν εἶναι καὶ αὐτὲς κτίσματα πρὸ της ἀπελευθερώσεως.

Πρῶτοι πολιτευόμενοι, πολιτικὴ ἐξέλιξις, ἀγροτισμός.

Εὐθὺς μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν οἱ ἀναμιχθέντες στὴν πολιτικὴ ἦταν κατὰ τὸ πλεῖστον ἀνθρώποι ξένοι πρὸς τὸν τόπο, δικηγόροι, πού ἦλθαν ἀπὸ τὴν ἄλλην 'Ελλάδα, ἢ ἀξιωματικοί, πού ὑπηρέτησαν τὸν Θεσσαλικὸ ἀπελευθερωτικὸ ἀγῶνα, σὰν τὸν Κ. 'Ισχύμαχο, ἢ καὶ ἀπλῶς στὴ φρουρὰ της Λαρίσης. Καὶ οἱ πολιτικοὶ αὐτοί, ὅπως καὶ της ἄλλης 'Ελλάδος, ἦταν ὄπαδοι τῶν πολιτικῶν κομμάτων, Κουμουνδουρικοί, Τρικουπικοί, Δεληγιαννικοί κλπ., κομμάτων βέβαια προσωπικῶν, χωρὶς ἰδεολογικὰς βάσεις. Γι' αὐτὸ καὶ οἱ ὄπαδοί τους, οἱ ψηφοφόροι ἐδούλευαν στὰ προσωπικὰ κόμματα τῶν πολιτικῶν της ἐπαρχίας καὶ μόνον κάπου κάπου παρουσιάζοντο σὰν διάττοντες κάποιοι με πολιτικὲς ἀρχές, ὅπως ἦταν στὴν ἀρχὴ

της άπελευθερώσεως, πού παρουσιάσθηκε πρώτα-πρώτα ζήτημα άγροτικό, ό 'Αθαν. Οικονόμου, ό χωριανός μου. Έδούλευαν λοιπόν όλοι στό κόμμα, και οί όλίγοι ήταν οί έκμεταλλευταί τών πολλών. Και μέσα στό πλήθος τών πολιτευομένων όλίγοι ύπήρξαν, πού προσέφεραν κάτι γενικά στόν τόπο ώς τό 1909. Γι' αυτό ούτε δρόμοι, ούτε έργα κοινής ώφελείας έγιναν σπουδαία στην έπαρχία. Δέν έπολιτεύοντο όμως οί ώς τότε πολιτικοί ούτε πρòς τό συμφέρον τους, αντίθετα μάλιστα όσοι έπολιτεύθηκαν έχασαν όσην είχαν περιουσία.

'Αλλά μετά την επανάστασι του 1909 τά πράγματα τά πολιτικά αλλάσσουν, οί πολίτες βαρυστισμένοι άπα τά παλιά κόμματα έζήτησαν νέους όρίζοντας. 'Η διανομή τών Στεφανοθικείων έγινε αιτία δημιουργίας άγροτικού ζητήματος και ή έξέγερσις τών άγροτών της έπαρχίας ύπήρξε ή πρώτη έκδήλωσις πολιτικής πού είχε βάση ιδεολογική. Είναι τά πρώτα σπέρματα του άγροτισμού, πού δέν κατωρθώθηκε νά αναπτυχθί και καρποφορήσι, γιατί παρουσιάσθηκε ή μεγάλη πολιτική φυσιογνωμία του 'Ελ. Βενιζέλου. "Αν ό πολιτικός αυτός δέν έμπαινε στην πολιτική σκηνή της 'Ελλάδος άμέσως ύστερα άπό την στρατιωτική επανάστασι, άσφαλώς στη Θεσσαλία τουλάχιστο θα είχε δημιουργηθί άγροτικό κόμμα άπό τότε και θα έπαιζε σημαντικό ρόλο στην πολιτική ζωή της χώρας.

'Η εμφάνισις του Βενιζέλου και ή άπαλλοτρίωσις τών τσιφλικίων ύστερα άπό τό 1922 έπέφεραν τό σταμάτημα της έκδηλωμένης νέας ιδεολογίας με την προσωρινή ίκανοποίησι τών χωρικών, σταμάτημα, πού έπηρέασε και βραδύτερα τη νέα προσπάθεια του κ. Δ. Χατζηγιάνη και τών άλλων άγροτικών νά συγκεντρώσουν γύρω τους άποτελεσματικά τους άγρότες. "Επειτα έμεσολάβησαν και τά πολεμικά γεγονότα, πού έκράτησαν ύπό τά δπλα χρόνια πολλά τις στρατεύσιμες δυνάμεις του τόπου, ώστε νά μη κατορθωθί κόμμα άρχών με δύναμι ίσχυρά.

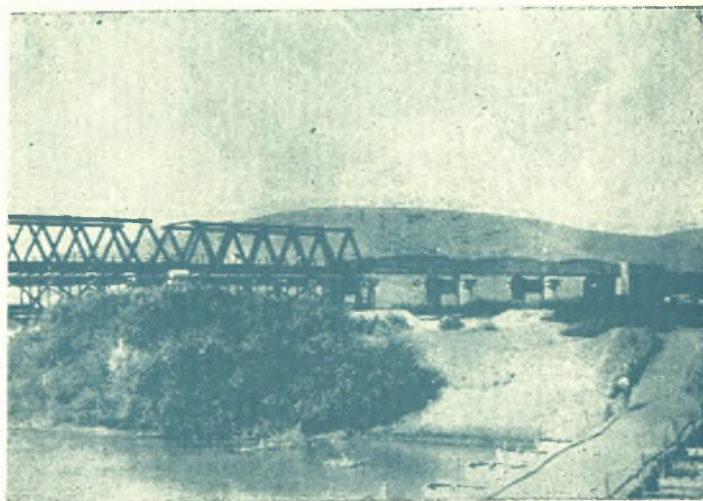
Προσέφεραν όμως και οί πολιτικοί του τόπου στην περίστασιν αυτή ό,τι ήμπορούσαν νά προσφέρουν, όπως και ό λαός της έπαρχίας Λαρίσης ύπηρετήσε την 'Ελληνική Πατρίδα με όλην την δύναμιν της ψυχής του της 'Ελληνικής, πού ή εκπαίδευσις του έδωκε κατά τά ώς τότε χρόνια, και τόν κληρονομημένο πατριωτικό ένθουσιασμό, ώστε υπερήφανος νά ήμπορή νά συγκριθί με κάθε άλλον έλληνικού τμήματος και νά χαίρη, διότι και αυτός έκαμε για άλλους ό,τι και οί έλευθερωταί του ώς τó 1881 έκαμαν γι' αυτόν.

ΠΙΝΑΞ Α'.

έμφαινών τους έκ της 'Επαρχίας Λαρίσης διατελέσαντας Βουλευτάς, Γερουσιαστάς και 'Υπουργούς άπό του έτους 1881 και έντεϋθεν.

α') Βουλευταί :

- 1) Ζαρμάνης 'Αναστάσιος Θ'. 1881, ΙΑ'. 1887
- 2) 'Ισχόμαχος Κωνσταντίνος Θ'. 1881.
- 3) Χαλήλ Δερβις Βέης Θ'. 1881.
- 4) Σερήφ Βέης Θ'. 1881, ΙΓ'. 1892.
- 5) Τσαπαλίδης 'Ιωάννης Ι'. 1885.
- 6) Οικονόμου 'Αθανάσιος Ι'. 1885.
- 7) Φίλιος 'Ιω. Ι'. 1885, ΙΒ'. 1890, Ι ΣΤ'. 1902, ΙΗ'. 1906.
- 8) Λογιωτάτου 'Αχιλλεύς ΙΑ'. 1887.
- 9) Ριζόπουλος Νικόλαος ΙΒ'. 1890.
- 10) Μαρκίδης Κωνσταντίνος ΙΑ'. 1887.

Κουτσόχειρο : "Άλλο τμήμα της μεγάλης γεφύρας του χωριού

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ - ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ

Μπαμπά : 'Ο περίφημος τεκές του χωριού ώς έχει σήμερα

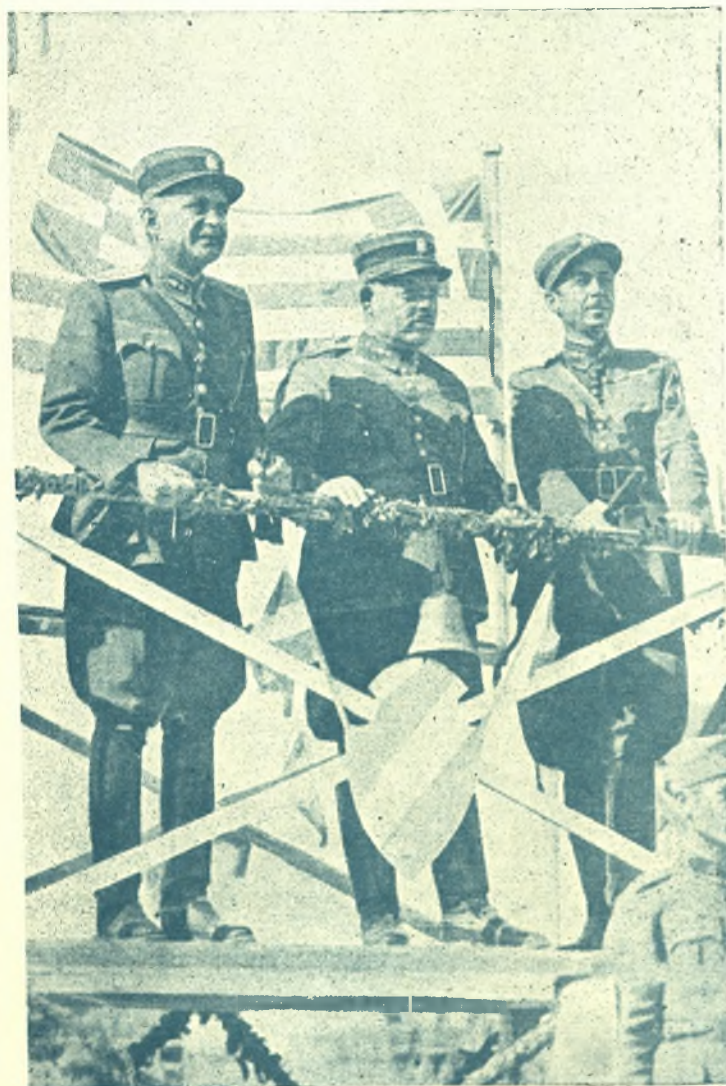

Λάρισα: Τουρκικόν απόσπασμα κατά τόν πόλεμον τοῦ 1897

ΕΠΕΙΣΟΔΙΑ ΠΟΛΕΜΩΝ - ΕΟΡΤΑΙ

Λάρισα: 'Αξιωματικοὶ παρακολουθοῦντες ἱππικὰς ἐπιδείξεις

- 11) Καραστέργιος Νικόλαος ΙΓ'. 1892, ΙΕ'. 1899.
- 12) Διδίκας Α. ΙΓ'. 1892.
- 13) Πιπινόπουλος Δημήτριος ΙΔ'. 1895, ΙΕ'. 1899.
- 14) Χασάν Πετριδίν Βέης ΙΔ'. 1895.
- 15) 'Ισχύμαχος Φιλώτας ΙΔ'. 1895.
- 16) Γιαννακίτσας 'Ιωάννης ΙΕ'. 1899, ΙΣΤ'. 1902, ΙΖ'. 1905, ΙΗ'. 1906.
- 17) Καρακίτης Κωνσταντίνος ΙΣΤ'. 1902, ΙΖ'. 1905.
- 18) 'Ισχύμαχος 'Ιωάννης ΙΖ'. 1905, Δ'. 'Εθν. 1923.
- 19) 'Αθέρωφ Α. ΙΕ'. 1899, ΙΣΤ'. 1902, Β'. 'Αναθ. 1910.
- 20) 'Αθανασιάδης Γ. Α'. 'Αναθ. 1910, Α'. 1926, Γ'. 1932.
- 21) 'Αναγνώστου Λεων. Α'. 'Αναθ. 1910, Β'. 'Αναθ. 1910.
- 22) 'Αναστασιάδης Στ. ΙΘ'. 1912, Δ'. 'Εθ. 1923, Β'. 1928.
- 23) 'Αστερίου Κίμων ΚΑ'. 1915.
- 24) Βλάχος Γεώργιος Β'. 'Αναθ. 1910, ΙΘ'. 1912, Κ'. 1915, Δ'. 'Εθν. 1923.
- 25) Γκέκας 'Ιωάννης ΙΘ'. 1912, Κ'. 1915.
- 26) Δημάκης Μ. Α'. 'Αναθ. 1910.
- 27) Δρίθας Γεώργιος Β'. 'Αναθ. 1910.
- 28) 'Ισχύμαχος 'Ιωάννης ΙΖ'. 1906, Δ'. 'Εθν. 1923.
- 29) Κουτσίνας 'Ιππ. Β'. 1928, Γ'. 1932, Γ'. 'Αναθ. 1936.
- 30) Οικονόμου Δ. Α'. 'Αν. 1910, Β'. 'Αν. 1910, Κ'. 1915.
- 31) Μαρκίδης Σ. Α'. 'Αναθ. 1910.
- 32) Νικολαΐδης 'Αδ. Δ'. 1933, Ε'. 'Εθ. 1935, Γ'. 'Αν. 1936.
- 33) Νούσιος Ντίνος Α'. 'Αναθ. 1910.
- 34) Πρωτοσύγγελος 'Αχιλλεύς Δ'. 'Εθν. 1923.
- 35) Σηλυβρίδης Βασίλειος Β'. 'Αναθ. 1910.
- 36) Φίλιος Νικόλαος ΚΑ'. 1915, Γ'. 'Εθν. 1920.
- 37) Χατζηγιάνης Δημήτριος Γ'. 'Αναθ. 1910, ΙΘ'. 1912, Κ'. 1916, Γ'. 1932, Δ'. 1933.
- 38) Σάπκας Μιχαήλ Γ'. 'Εθν. 1920, Γ'. 'Αναθ. 1936.
- 39) 'Ιωαννίδης 'Ιωάννης Γ'. 'Αναθ. 1936.

β') Γερουσιασταί :

- 1) Βλάχος Γεώργιος.
- 2) Μπούρας Μιχαήλ.
- 3) Γκέκας 'Ιωάννης.

γ') 'Υπουργοί :

- 1) Γιαννακίτσας 'Ιωάννης.
- 2) Πρωτοσύγγελος 'Αχ.
- 3) Δουρέντης 'Ιωάννης.

ΠΙΝΑΞ Β'.

ἐμφαίνων τοὺς Δημάρχους τῆς 'Επαρχίας Λαρίσης.

1. Δήμος Λαρίσης.

- 1) Χασάν 'Ετέμ Καντήρ διωρισμένος.
- 2) Χρ. Γεωργιάδης αἰρετός.
- 3) Διον. Γαλάτης αἰρετός.
- 4) 'Αν. Ζαρμάνης αἰρετός.
- 5) 'Αχ. Λογιωτάτου αἰρετός.
- 6) Κων. 'Αναστασιάδης αἰρετός.
- 7) 'Αχ. 'Αστεριάδης αἰρετός πεντάκις.
- 8) Μιχ. Σάπκας αἰρετός δύο τετραετίας.
- 9) Κ. Βλάχος διωρισμένος.
- 10) Στυλ. 'Αστεριάδης αἰρετός.

2. Δήμος Φακέων.

- 1) Βησ. 'Αετόπουλος.
- 2) Ν. Μπλιάτσος, 4 4ετίας
- 3) 'Απ. Σαλγκάμης.
- 4) 'Ιω. Περιφάνης.

3. Δήμος 'Αμπελακίων.

- 1) 'Αθ. Οικονόμου.
- 2) Κ. Κούριας.
- 3) Δ. Οικονόμου.

4. Δήμος Νέσσωνος.

- 1) Παπαζαχαρίας. 2) Κακαγιάννης Σ.

5. Δήμος Όγχηστου.

- 1) Νικ. Τσιλιάκος. 3) Άρ. Χαρβελούλης.
2) Ίω. Χατζηκωνσταντίνου.

6. Δήμος Συκουρίου.

- 1) Κ. Καρδάρας. 2) Δ. Οικονόμου.

8. Δήμος Άρμενίου.

- 1) Κ. Ψάρας. 2) Δ. Ζουζούκης.

Δήμος Κραννώνος.

- 1) Ν. Παπακώστας. 2) Χρ. Παπαθανασίου.

ΠΙΝΑΞ Γ΄.

έμφαινων τούς μαθητάς, διδασκάλους καί Σχολεία τής Δημοτικής Έκπαιδύσεως τής Έπαρχίας Λαρίσης.

Σχολικόν Έτος 1910 — 1911										
ΔΗΜΟΣ	ΑΡΙΘ. ΣΧΟΛ.			ΜΑΘΗΤΑΙ			ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙ			
	Άρρεν	Θήλ.	Κοινά	*Άρρεν	Θήλεις	Σύνολ.	*Άρρεν	Θήλεις	*Υποδ.	Σύνολ.
Λαρίσης.....	6	4	4	907	837	1.744	19	13	1	33
Άμπελακίων....	3	1	—	290	135	425	5	2	—	7
Άρμενίου.....	3	1	8	405	150	555	3	1	7	11
Κραννώνος.....	2	—	10	203	4	250	2	—	4	6
Νέσσωνος.....	5	1	3	447	215	662	7	2	3	12
Όγχηστου.....	2	1	1	154	108	262	3	1	—	4
Συκουρίου.....	3	1	3	274	118	392	4	1	3	8
Φακίου.....	2	1	2	221	89	310	3	1	2	6
Σύνολον...	26	10	31	2.901	1.699	4.600	46	21	20	87

Σχολικόν Έτος 1930 — 1931										
Λαρίσης.....	—	—	18	—	—	2.773	—	—	—	55
Άμπελακίων....	—	—	4	—	—	500	—	—	—	9
Νέσσωνος.....	—	—	10	—	—	877	—	—	—	17
Συκουρίου....	—	—	7	—	—	602	—	—	—	11
Όγχηστου.....	—	—	6	—	—	383	—	—	—	7
Άρμενίου.....	—	—	10	—	—	867	—	—	—	17
Φακίου.....	—	—	7	—	—	623	—	—	—	12
Κραννώνος.....	—	—	16	—	—	763	—	—	—	18
Σύνολον ..	—	—	79	—	—	7.388	—	—	—	146

ΠΙΝΑΞ Δ΄.

Μαθητῶν φοιτησάντων κατὰ τὰ κάτωθι Σχολικά έτη εις τὸ Γυμνάσιον Λαρίσης.

1884—1885	A=18	B=14	Γ=17	—	49
1894—1895	A=31	B=21	Γ=19	Δ=14	85
1904—1905	A=85	B=60	Γ=36	Δ=23	204
1914—1915	A=67	B=59	Γ=45	Δ=34	205
1924—1925	A=142	B=92	Γ=75	Δ=74	383
1930—1931	—	—	—	—	712

Λάρισσα : Κατοπετεύσεις Τούρκων στρατιωτῶν έξω τής πόλεως

ΕΠΕΙΣΟΔΙΑ ΠΟΛΕΜΩΝ - ΑΓΩΝΙΣΜΑΤΑ

Λάρισσα : Μία θαυμασία ίππική επίδειξις κατὰ τὰς έορτάς

ΑΓΗΝΟΡ ΑΣΤΕΡΙΑΔΗΣ

Έγεννήθη εις τήν Λάρισα τῷ 1896. Ἐσοῦδασε εις τὸ Παλιτεχνεῖο Ἀθηνῶν. Εἰς τὸ 1922 με ἀτομικὴ του ἔκθεσι ἐνεφανίσθη εις τὸν ἑλληνομασσόν τῶν Ἀθηνῶν καὶ εις τήν «Θεσσαλικήν Ἐκθεσιν» εις τὸν Βόλον. Ἐξέθεσε ἔργα του εις ὅλας τὰς ἀξιολόγους γενικὰς ἐκθέσεις τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐξωτερικοῦ, ὅπου καὶ ἐβραβεύθη. Ἔργα του ὑπάρχουν εις πλείστας ἰδιωτικὰς συλλογὰς. Ἐξέδωκε τὸ 1928 τὸ βιβλίον τὸ «Σπίτι τοῦ Σφάρτς στ' Ἀμπελάκιω» με ἀκουαρέλλες καὶ σχέδια καὶ τὸ 1933 μαζί με τὸν Σπύρο Βασιλείου τὸ βιβλίον «Παιδικὰ σχέδια», βραβευθέν ἐν Παρισίοις με τὸ μέγα βραβεῖον τῆς ἐκθέσεως τῷ 1937. Εἰς τὸν κλάδον τῆς Ἀγιογραφίας ἔχει ἐπιδοθῆ μετὰ μεγάλης ἐπιτυχίας.

ΑΓΗΝΟΡΟΣ ΑΣΤΕΡΙΑΔΗΣ : ΔΡΟΜΑΚΙ ΣΤΗ ΒΕΡΡΟΙΑ

ΠΙΝΑΞ Ε΄.

Παραγωγῆς γεωργικῶν προϊόντων τῆς περιφερείας Λαρίσης.

1931 - 1932		
	ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	ΟΚΑΔΕΣ
Σίτος	500.066	28.735.169
Κριθή	103.506	7.214.819
Βρώμη	95.065	3.588.518
Σίκαλις	36.200	2.891.980
Κύαμος	23.721	690.030
Ἀραβόσιτος	77.212	6.077.650
Σῆσαμον	23.024	209.360
Φασόλοι	5.914	377.590
Ἐρέβινθοι	8.546	279.650
Φακὰι	5.778	187.660
Πίσα	371	11.082
Γεώμηλα	6.640	5.664.900
Κρόμμυα	2.502	2.072.450
Σκόρδα	1.629	549.600
Σανὸς Σιτ.	2.100	297.000
Ἀσπρίτσα	112	8.000
Πεπόνια	11.641	7.432.800
Καρπούζια	25.159	12.875.260
Λοιπὰ ἐδάδιμα	2.053	244.450
Λαθοῦρι	645	2.180
Φάβα	15	450
Γλυκάνισον	1.306	39.130
Κεχρὶ	265	17.500
Καπνὸς	21.655	1.891.535
Βάμβαξ	1.428	52.450
Λίνον	100	4.000
Κάναβις	4	240
Βίκος - Σανὸς	12.718	1.480.000
Ρόβι	21.008	588.375
Ξηρὰ Τριφύλλια	1.653	297.000
Αὐτοφυῆ Χορτ. - Σανὸς	2.082	300.000
Κορκάρι	604	200.000

Σφραγὶς τῆς Σχολῆς Ἀμπελακίων

Λάρισα : "Ένα ζευγάρι κατά την εποχήν της Τουρκοκρατίας

ΤΥΠΟΙ - ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑΙ ΕΙΚΟΝΕΣ

Λάρισα : Καθημερινή συναλλαγή εις τὸ παζάρι ἐπὶ Τουρκοκρ.

Λάρισα : Παλαιὰ ξυλογραφία τῆς πόλεως με φόντο τὸν "Όλυμπο

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑΙ ΕΙΚΟΝΕΣ - ΠΟΛΕΜΙΣΤΑΙ

Λάρισα : Πρὸ τοῦ φωτογραφικοῦ φακοῦ ἔτοιμοι διὰ τὸ μέτωπο

ΑΓΙΟΣ ΑΧΙΛΛΕΙΟΣ Α΄

Ο Άγιος Άχιλλεϊος εορτάζεται τῆ 15 Μαΐου. Ἦτο παρὼν ἐν τῇ Α΄ Οἰκουμένη Ἐκκλησίᾳ ἐν Νικαίᾳ, ἔνθα κατεπόλεμσε τὸν Ἄρειον (εἰ καί, κατὰ Ζωσιμῶν Ἐσαφιμέντην, τὸ ὄνομα αὐτοῦ δὲν περιέχεται ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τῆς Συνόδου, τοῖς ὑπὸ Γελεσίου διασωθεῖσι. Μνημονεύεται δ' ἐν τῷ μεγάλῳ Μηνολογίῳ τοῦ Βασιλείου). Ὁ Ηετθεργ θεωρεῖ αὐτὸν ἴσαν δραστήριον, Σώζεται ἴδια ἀκολουθία αὐτοῦ, ποιηθεῖσα ὑπὸ Ἀντωνίου Ἀρχιεπισκόπου Λαρίσης ἀγνωστον πότε ἀρχιερατεύσαντος, καὶ βίος ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γλώσσῃ βραχύς καὶ ἐν κοινῇ φράσει ἐκτενέστερος. Ἀναφέρεται δὲ ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ καὶ τῷ βίῳ ὅτι ἐπανέλθων ἐκ τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου ἐκατεστρέψατο ναοὺς εἰδωλικούς πλείστους καὶ πολλὰ εἰδῶλα ἔθραυσεν, ἡ δὲ ἀκολουθία αὐτοῦ ἐποιήθη πρὸ τοῦ 1' αἰῶνος, διότι πολλαχού αὐτῆς γίνεται μνεῖα τοῦ ἀγίου λειψάνου τοῦ Ἀχιλλεῖου καὶ τῆς ἀγίας Λάρνακος αὐτοῦ, τοῦθ' ὅπερ δὲν θά συνῆβαινεν, ἐάν ἡ ἀκολουθία συνετάττετο μετὰ τὸν 1' αἰῶνα, ὅτε διὰ τῆς εἰσβολῆς τῶν Βουλγάρων εἰς τὴν Θεσσαλίαν ὑπὸ τὸν μονάρχην Σαμουὴλ ἀφηρέθη καὶ τὸ τίμιον λείψανον τοῦ Ἁγίου ἐκ Λαρίσης ὑπ' αὐτοῦ καὶ μετηνέχθη εἰς Πρέσπαν τῆς Μακεδονίας, ἔνθα ἦσαν αὐτῷ τὰ βασίλεια. Εὔρηται δὲ νῦν, κατὰ τὸν Ἀμασεῖας Ἀνθιμον, τὸ τίμιον αὐτοῦ λείψανον ἐν τινι μοναστηρίῳ φερωνύμῳ ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Ἀχιλλεῖου παρὰ τὴν Πρέσπαν. «Ἄλλει Λάρισσα τὰς ἀριστείας ἔνας Μνήμων ἔχουσα καὶ θανάτου σου, πάτερ Πέμπτη καὶ δεκάτῃ νόες ἦραν κῆρ Ἀχιλλεῖου». Ἐν Λαρίσῃ τελεῖται κατ' ἔτος μεγαλοπρεπῆς λιτανεαί.

ΑΓΙΟΣ ΒΗΣΣΑΡΙΩΝ Α΄

Οὗτος ἦτο πρότερον Ἐπίσκοπος Δημητριάδος, ἐν ἔτει δὲ 1490 προήχθη εἰς Μητροπολίτην Λαρίσης, ἐπὶ τῇ προαγωγῇ δὲ αὐτοῦ ἐξεδόθη σιγίλλιον ὑπὸ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Διονυσίου τοῦ Α΄, ὅπερ σώζεται ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἐταιρείας, ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Σακελλίωνος. Διατελέσας Μητροπολίτης Λαρίσης ὁ Ἅγιος Βησσαρίων, ἐν πλήρει Ὀθωμανικῇ κυριαρχίᾳ, ὅτε ὁ θρόνος τοῦ Σουλτάνου εἶχε καταληφθῆ μετὰ λαμπρότητος ὑπὸ Σουλεϊμάν τοῦ Μεγαλοπρεποῦς, συνέτελεσεν ἵνα ὡς ἐκ τοῦ ὕψηλῳ ἀρχιερατικοῦ αὐτοῦ ἀξιώματος ἡ Θεσσαλία ἀναπνεύσῃ ἐκ ταύτης τῆς εὐεργεσίας καὶ τῆς μακροχρονίου εἰρήνης περισσοτέρου πάσης ἄλλης Ἑλληνικῆς χώρας καὶ Ἐπαρχίας. Ὑπὸ τὴν ποιμαντορικὴν ἡγεσίαν αὐτοῦ ἐξυψώθη θρησκευτικῶς ἡ Θεσσαλία, ὅσον οὐδεμία ἄλλη χώρα. Τῷ 1552 ἔτει ὑπέγραψεν ἤδη ἀπεσπύθη εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἰδρυθεῖσαν Μονὴν τῶν Μεγάλων Πυλῶν (Δουσίκου) τότε ἀκριβῶς συντελεσθεῖσαν. Ἀπέθανε τῇ 15 Σεπτεμβρίου 1541 ἔτους, ἡ δὲ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἐτίμησεν αὐτὸν ὡς Ἅγιον. Περὶ αὐτοῦ ἔγραψαν πολλοὶ, τελευταίως δὲ διέλασε καὶ ὁ καθηγητῆς Νίκος Α. Βέης, ὅστις ἀνεγράψε καὶ δλόκληρον τὴν βιβλιογραφίαν τῆς Μητροπόλεως Λαρίσης. Ἡ ἀσματικὴ αὐτοῦ ἀκολουθία μετὰ τῆς βιογραφίας αὐτοῦ ἐξεδόθη τὸ πρῶτον ἐν Κωνσταντινουπόλει τῷ 1793 ὑπὸ Ἱεροθέου ἡγουμένου τῆς Μονῆς Μεγάλων Πυλῶν ἢ Δουσίκου, ποιηθεῖσα ἴσως ὑπὸ Ἰωσήφ ἀρχιμανδρίτου τὸ δὲ δεύτερον τῷ 1855 ἀνεδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ Γεωργίου Δ. Καπετᾶ.

ΝΕΟΦΥΤΟΣ ΠΕΤΡΙΔΗΣ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΛΑΡΙΣΗΣ· ΠΛΑΤΑΜΩΝΟΣ

Έγεννήθη εις Θεραπεία τῆς Κων/πόλεως τῷ 1823. Ἐσοῦδασεν εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν Χάλκης. Ὑπῆρέτησεν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν παροικίαν Τεργέστης καὶ διετέλεσε Μέγας Πρωτοσύγκελλος τῶν Πατριαρχείων, εἶτα ἐχειροτονήθη Μητροπολίτης Φαναριοφερσάλων καὶ κατόπι Σερρών καὶ τῷ 1852 ἐγένετο Μητροπολίτης Λαρίσης. Ὑπῆρξεν ἔνθερμος θιασώτης τῶν πατρίων καὶ κατὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Θεσσαλίας τῷ 1881, ἀπέδεχθη τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν ἐν Δομοκῷ.

ΑΡΣΕΝΙΟΣ ΑΦΕΝΤΟΥΛΗΣ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΛΑΡΙΣΗΣ· ΠΛΑΤΑΜΩΝΟΣ

Έγεννήθη ἐν Μυριοφύτῳ Γανοχωρίαν Θράκης τῷ 1869. Ἐσοῦδασεν ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ Χάλκης. Τῷ 1895 διορίσθη ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Κων/πόλεως Ἀνθίμου γραμματεὺς καὶ ἱεροκήρυξ Χαλκηδόνος. Τῷ 1901 ἐχειροτονήθη εἰς Ἀρχιερέα Κυθωνίων. Τῷ 1910 ἐξελέγη Μητροπολίτης Στραμνίτης—Τιθεριοπόλεως. Τῷ 1916 μετὰ τὴν πυρπόλησιν τῆς Στραμνίτης ἐξελέγη Μητροπολίτης Λαρίσης—Πλαταμῶνος μέχρι τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 1934 ὅποτε ἀπεβίωσεν ἐν Λαρίσῃ.

ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ ΦΑΡΜΑΚΙΔΗΣ

Έγεννήθη ἐν Μεπεγλέρ Λαρίσης τῷ 1784. Ἐσοῦδασεν ἐν Λαρίσῃ, Κων/πόλει, Ἰασιῷ καὶ Βουκουρεστίῳ. Τῷ 1802 ἐχειροτονήθη διάκονος καὶ τῷ 1811 ἀνεδείχθη πρεσβύτερος, ὅποτε ἐκλήθη εἰς Βιέννην ὡς ἐφημέριος. Ἐν Βιέννῃ ἀνέλαβε τὴν φροντίδα τῆς ἐκδόσεως τοῦ «Λογίου Ἑρμοῦ». Συμπλήρωσε τὰς σπουδὰς του ἐν Γατίγγῃ, τῷ 1821 ἐπανήλθεν εἰς Ἑλλάδα καὶ

εἰργάσθη μεγάλως διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς Ἑλληνικῆς ἐξεγέρσεως. Συνέτασσε ἀδεία τῆς Κυβερνήσεως τὴν «Γενικὴν Ἐφημερίδα». Διετέλεσε γραμματεὺς τῆς Ἱεράς Συνόδου, συνέγραψε πλείστας ἀξιολόγους διατριβάς, διεφώνησε μετὰ τὸν Κωνσταντῖνον Οἰκονομὸν τὸν ἐξ Οἰκονομῶν εἰς τὸ ζήτημα περὶ τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς ἐκκλησίας. Ἀπέθανε τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1860.

ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ ΚΑΣΑΡΑΣ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΛΑΡΙΣΗΣ· ΠΛΑΤΑΜΩΝΟΣ

Έγεννήθη ἐν Καλύμῳ τῷ 1845 καὶ ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος Ἱερισσοῦ καὶ μετὰ διακομίαν 2 ἐτῶν ἐτοποθετήθη εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Πλαταμῶνος ἐδρεύουσαν ἐν Ἀμπελακίῳ, διακομήσας μέχρι τοῦ 1900, ὅποτε διεδέχθη τὸν Νεόφυτον εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν θρόνον Λαρίσης-Πλαταμῶνος. Καθηρέθη τῷ 1907 ἐξ ἀφορμῆς τῶν «Εὐαγγελικῶν ἐπεισοδίων». Ἐλάβε μέρος εἰς τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1878 ὡς ὀπλαρχηγός. Ἀπέθανε τῷ 1918 ἐν Μεγάλῳ Κεσερλί (Σκουρίου), ἔθα ἐμόναξεν.

ΔΩΡΟΘΕΟΣ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΛΑΡΙΣΗΣ· ΠΛΑΤΑΜΩΝΟΣ

Έγεννήθη ἐν Ὑδρᾷ τῷ 1889. Ἐμεγάρφη τῷ 1904 εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου, ἀναγορευθεὶς διδάκτωρ τῷ 1909. Τῷ 1921 μετέβη εἰς Γερμανίαν παρακολουθήσας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Λειψίας Θεολογικὰ καὶ νομικά. Τῷ 1922, ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τῆς Νομικῆς. Τὴν 20ὴν δὲ τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐξελέγη καὶ ἐχειροτονήθη Μητροπολίτης Κυθήρων, ποιμάνει τὴν Ἱερὰν ταύτην Μητρόπολιν μέχρι τοῦ 1933, ὅτε κατέστη Μητροπολίτης Λαρίσης.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΟΥΡΕΝΤΗΣ

Έγεννήθη έν Λαρίση, ένθα και έσπούδαση τά έγκύκλια μαθήματα. Έκολούθησε τó στρατιωτικόν στάδιον και κατάλαβεν έξέχουσας θέσιν έν τώ σώματι τών αξιωματικών του Έλληνικού Στρατού. Συμμετέσχεν όλων τών πολέμων και τών στρατιωτικών επιχειρήσεων και ανήλθε μέχρι του βαθμού του ύποστρατήγου, όποτε και άπεστρατεύθη, τιμηθείς μέ πλείστα

ΑΧΙΛΛΕΥΣ ΠΡΩΤΟΣΥΓΓΕΛΟΣ

Έγεννήθη έν Λαρίση τώ 1879. Έξήλθε της Στρατ. Σχολής Υπαξιωματικών άνθυπολογαγός τώ 1909. Ως αξιωματικός μετέσχεν όλων τών πολέμων άπό του 1912 - 1922. Διέτρεξεν όλας τάς βαθμίδας της στρατιωτικής ιεραρχίας μέχρι του βαθμού του άντιστρατήγου. Τώ 1924 έξελεγή βουλευτής Λαρίσης και διετέλεσε ύπουργός έννομου τάξεως. Λόγω τών έξαιρετικών του ύπηρεσιών έπαρασσημορήθη διά πλείστων παρασήμων Έλληνικών και ξένων. Άπεστρατεύθη τώ 1936. Τυχάνει έκ τών έπιλέκτων μελών της Έταιρείας.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΓΙΑΝΝΑΚΙΤΣΑΣ

Έκ Βελτίσης της Φθιώτιδος. Άξιωματικός του Πεζικού προσχθείς μέχρι του βαθμού του άντιστρατήγου. Συμμετέσχε του πολέμου του 1897. Έξελέγη επί σειράν έτών βουλευτής Λαρίσης. Τó 1914, ύποστράτηγος, διετέλεσε διοικητής της ΙΙ Μεραρχίας Άθηνών. Τώ 1915 ένένετο ύπουργός τών Στρατιωτικών. Τώ 1917 διώκει έν Κορίνθω τó τότε όργανωθέν 4ον Σώμα Στρατού. Κατά τó χρονικόν διάστημα 1917-20 διετέλεσε εις αυτεπάγγελτοι διαάσειμτητα, έξ ης άνειλήθη τώ 1920. Άπεστρατεύθη τώ 1921. Άπέθανεν έν Άθήναις.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΕΣΣΗΝΗΣ

Ήπειρωτικής καταγωγής, έγκατασταθείς εις Λάρισαν άπό πολλών έτών. Καταταγείς εις τόν στρατόν διέτρεξεν όλους τούς βαθμούς της στρατιωτικής Ιεραρχίας μέχρι του βαθμού του ύποστρατήγου. Έλαθε μέρος εις όλους τούς πολέμους άπό του 1897 - 1922. Κατά τόν πόλεμον του 1897 έτραυματίσθη, άνθυπαλογαγός ών, εις τήν μάχην του Λοσθάκι του Τυρνάθου. Έτυχε πλείστων παρασήμων Έλληνικών και ξένων. Άπεστρατεύθη τώ 1923. Διετέλεσε πρόεδρος και μέλος διαφόρων συλλόγων και μέλος του Δημ. Συμβουλίου Λαρίσης.

ΓΕΩΓΙΟΣ ΨΑΡΡΑΣ

Έξ Άρμενίου της Θεσσαλίας. Έκολούθησε τó στρατιωτικόν στάδιον. Ή στρατιωτική του σταδιοδρομία ύπήρξε πλήρης έπιτυχιών και διακρίσεων. Διήλθεν όλους τούς βαθμούς της στρατιωτικής Ιεραρχίας πάντοτε διακρινόμενος διά τó θάρρος του, τήν εύθυκροσίαν του, τήν μεγάλην του ψυχραιμίαν και τόν άπάραιμιλλον πατριωτικόν του ένθουσιασμόν. Έλαθε μέρος εις όλους τούς πολέμους, τραυματίσθηκε σοβαρώς εις Μ. Άσίαν. Έτιμήθη διά πλείστων παρασήμων. Άπεστρατεύθη ύποστράτηγος. Μέλος του Διοικ. Συμβουλίου.

πράσιμα Έλληνικά. Ή μεγάλη του μόρφωσις και τó άκέραιον του χαρακτήρος του κατέστησαν τούτον πανελληνίως γνωστόν, δι' ό και η Κυβέρνησις Μεταξά εκτιμώνσα τά μεγάλα του προσόντα προσέλαθε τούτον μετ' όλων τών μελών της, άνσθέσασα τήν διεύθυνσιν του σοβαρωτάτου Ύπουργείου τών Έσωτερικών, τó όποιον άπό διετίας λίαν έπιτυχώς διεύθυνει.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ Α. ΛΟΓΙΑΤΟΣ

Έγεννήθη έν Λαρίση τῷ 1847. Έσπούδασε τά ἀρχικά γράμματα έν Λαρίση, τά δ' ἐγκύκλια έν Ἀθήναις, μετὰ μονοετή δέ φοίτησιν εἰς τήν Ἱατρικήν Σχολήν τοῦ Πανεπιστημίου, ἀπήλθεν εἰς Βυρτεμβέργην τῆς Βαυαρίας καί μετὰ τήν εὐδόκιμον περῶσιν τῶν θεωρητικῶν σπουδῶν του εἰς τό ἐκεῖ Πανεπιστήμιον μετέβη καί ἡσχρήθη πρακτικῶς εἰς τās μεγαλυτέ-

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΤΡ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ

Έγεννήθη τῷ 1878 έν Ριζομύλῳ Λαρίσης. Έξῆλθεν ἀνθυπολοχαγός τῆς Σ.τρ. Σχολῆς τῷ 1909. Έλαθε μέρος εἰς ὅλας τās ἐκστρατείας καί τούς πολέμους διακριθεῖς εἰς πλείστας μάχας, κατὰ δέ τās ἐπιχειρήσεις τοῦ Σκρά ἐδρασαν ἐξαιρετικῶς, προσχθεῖς ἐπ' ἀνδραγαθία εἰς ἀντισυνταγματάρχην. Έλαθε μέρος εἰς τās ἐπιχειρήσεις τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, ἐξονώσας εἰς Μπεπέ-Έσκη καί Κουλελί τό Γεν. Έπιτελεῖον τοῦ Ταγιάρ Πασά, συλλαβῶν καί τόν ἴδιον μετέπειτα. Διετέλεσε Φρούραρχος Ἀθηνῶν. Έκ τῶν μελῶν τῆς Έταιρείας.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Α. ΤΖΑΒΕΛΛΑΣ

Έγεννήθη έν Λαρίση, κατετάγη εἰς τόν στρατόν καί ἐξῆλθε τῆς Σ.τρ. Σχολῆς Ὑπαξιωματικῶν τῷ 1909. Ἀπό τοῦ 1912 συμμετέσχεν ὅλων τῶν πολέμων καί ἐκστρατειῶν διοικήσας μετ' ἐπιτυχίας διαφόρους μονάδας τοῦ στρατοῦ, ἀνῆλθεν ὅλους τούς βαθμούς μέχρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ ὑποστρατήγου, ὃν κατέχει σήμερον. Διετέλεσε Φρούραρχος Θ)νίκης Ἀρχηγός Πεζικοῦ καί Μέραρχος I καί II Μερραρχίας. Ἡ στρατιωτική του δράσις ἐξετιμήθη δεόντως, δι' ὃ καί ἐπαρσημοφορήθη διά πλείστων παρασῶμων. Έκ τῶν μελῶν τῆς Έταιρείας.

ΜΙΧΑΗΛ ΣΑΪΚΑΣ

Έγεννήθη εἰς Λάρισαν καί ἐσπούδασεν έν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν καί έν Εὐρώπῃ τήν ἱατρικήν. Τῷ 1914 ἀναμιχθεῖς εἰς τήν πολιτικήν κίνησιν τοῦ τόπου του ἐξελέγη Δήμαρχος Λαρίσης. Τῷ 1920 ἐξελέγη πληρεξούσιος τοῦ Νομοῦ Λαρίσης. Τό 1925 ἐκ δευτέρου ἀναλαμβάνει, ἐκλεγείς, τήν Δημαρχίαν Λαρίσης, ὡς καί ἐκ τρίτου τῷ 1929. Τῷ δέ 1936 ἐξελέγη βουλευτής τῆς ἐπαρχίας Λαρίσης. Ἡ πολιτεία του ὡς Δημάρχου καί βουλευτοῦ ὑπῆρξε γόνιμος καί ἐξυπηρετική. Ἐπί Δημαρχίας του ἐγένοντο πλείστα κοινωφελῆ ἔργα.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΑΣΤΕΡΙΑΔΗΣ

Έγεννήθη έν Λαρίση τῷ 1887. Έσπούδασε τήν ἱατρικήν ἐπιστήμην εἰς τό έν Ἀθήναις Πανεπιστήμιον. Ἀνεμίχθη εἰς τήν πολιτικήν κίνησιν τῆς Λαρίσης καί ἐξελέγη τό πρῶτον Δημοτικός Σὺμβουλος τοῦ Δήμου Λαρίσης τῷ 1925, διατελέσας πρόεδρος τοῦ Δημ. Συμβουλίου, ἐπρωτοστάτησε δι' ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων τῆς ὑδρεύσεως καί ἠλεκτροφωτισμοῦ τῆς πόλεως Λαρίσης. Τῷ 1934 ἐξελέγη Δήμαρχος Λαρίσης, κατέχων τό ἀξίωμα τοῦτο μέχρι σήμερον. Ἐπρωτοστάτησε κατὰ τās εορτάς τῆς 50ετηρίδος. Μέλος τῆς Έταιρείας.

ρας Κλινικός τοῦ Μονάχου καί τῆς Βιέννης, κατὰ δέ τό ἔτος 1870 ἐπέστρεψεν εἰς Λάρισαν. Αἱ ὑπηρεσίαι ὡς προσέφερον οὐ μόνον ὡς ἱατρός, τοῦ ὁποῦ ἀλησιμόνητος παρέμεινεν εἰς τās λαϊκάς ἰδία τάξεις ἢ παροιμιώδης ἀφιλοκέρδεια, ἀλλά πρό παντός ὡς πατριώτης διά τήν ἀπελευθέρωσιν τῆς Θεσσαλίας καί ὡς Δήμαρχος τῆς πόλεως Λαρίσης, ὑπῆρξαν μεγίσται.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΖΑΡΨΑΝΗΣ

Έγεννήθη εις Καστανιά του τ. Δήμου 'Ιτάμου 'Ιθάμης των 'Αγράφων της 'Επαρχίας Καρδίτσας. Έγκατεστάθη από μικράς ηλικίας εις Λάρισα, ένθα και έσπούδασε τά έγκύκλια μαθήματα. Έσπούδασε την Ιατρικήν έν 'Αθήναις και Εύρώπη. Διετέλεσε μέλος της 'Επιτροπής 'Αμύνης κατά την έπανάστασιν του 1878. Έξελέγη Βουλευτής Λαρίσης επί σειράν έτών και είτα Δήμαρχος Λαρίσης (1899).

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Έγεννήθη έν Νεμπεγλέρ της Λαρίσης. Τώ 1886 έξελέγη Βουλευτής Λαρίσης σχεδόν παμφηθεί υπό των πεδινών αγροτών των λεγομένων τότε ελευκών δούλων της Γης». Πρώτος αυτός αυτόχθων Θεσσαλός προήγαγε την αγροτικήν ιδεολογίαν διά την αποκατάστασιν των άκτημόνων αγροτών. Άκολούθως έχρημάτισε μέχρι του 1894 δήμαρχος 'Αμπελακίων, παρασχών πολλαπλάς υπηρεσίας εις τόν τόπον.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΑΡΚΙΔΗΣ

Έγεννήθη έν Λαρίση τώ 1836. Γόνος των ιστορικών οικογενειών Μαρκίδη - Λογιατάτου. Έσπούδασε τά νομικά έν 'Αθήναις. Έπί τουρκοκρατίας εξετιμάτο πολύ παρά των Τούρκων αποκαλούμενος «Κωστάκι - 'Εφένδης». Συνετέλεσε κατά πολύ εις την έπανάστασιν του έτους 1878. Διετέλεσε Δήμαρχος Λαρίσης. Τώ 1885 και 1887 έξελέγη Βουλευτής Λαρίσης. Έτιμήθη διά του Σταυρού του Σωτήρος.

ΙΩΑΝΝΗΣ Β. ΦΙΛΙΟΣ

Καταγόμενος έξ 'Ηπειρου, έγκατεστάθη εϋθύς μετά την προσάρτησιν της Θεσσαλίας εις Λάρισα, όπου έδικηγόρησεν εϋδοκίμως επί σειράν έτών. Τυχών της έκτιμήσεως των συμπολιτών του έπαινετημένως άντεπροσώπευσε τόν Νομόν και την 'Επαρχίαν Λαρίσης ως Βουλευτής. Άκολούθως δέ τās ήθικάς περί πολιτικής άρχάς εδωπάνησεν άπασαν την περιουσίαν του και άπεβίωσε πτωχός τώ 1931.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΚΙΤΗΣ

Γόνος της γνωστής άρχοντικής οικογενείας των Καρακιταίων. Έσπούδασεν έν 'Αθήναις, συμπληρώσας είτα τās σπουδάς του έν Εύρώπη. Έμπλεως Ιδανικών ύψηλών κατήλθεν εις την πολιτικήν κοινίστραν και ήγωνίσθη μετά σθένους διά τó αγροτικήν ζήτημα. Έξελέγη Βουλευτής Λαρίσης εις δύο Βουλευτικές περιόδους. Μετά την άπώλειαν του τέκνου του άπεσϋρή της πολιτικής. Άπέθανε τώ 1934.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΙΠΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

Έγεννήθη έν Διδύμοις της 'Επαρχίας Σπεσιών και 'Ερμιονίδος τώ 1857. Τās γυμνασιακάς του σπουδάς έποιήσαστο εις Ναύπλιον λαθών κατά τó έτος 1881 τó δίπλωμα της Νομικής έκ του έν 'Αθήναις Πανεπιστημίου. Διωρίσθη δικηγόρος έν Λαρίση τó έτος 1883, ένθα ειγεν έγκατεστάθη. Έξήσκησε τó έπάγγελμα τούτο επί 52 έτη έπιτυχός. Άναμιχθείς εις την πολιτικήν έξελέγη Βουλευτής Λαρίσης.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΛΑΧΟΣ

Έγεννήθη έν Λαρίση. Νεαρός έτι φοιτητής της Νομικής πλήρης σφρίγους και πατριωτικού αισθήματος μετέσχε τώ 1896 της φοιτητικής φάλαγγος υπό τόν Ζυθρακάκη, άνδρείως πολεμήσας εις την έπασσατατημένη τότε Κρήτην. Τού πολιτικού του σταδίου ήρξατο τώ 1898, εκλεγείς τó πρώτον Δημοτικός Σύμβουλος Λαρίσης. Από του 1910 - 1928 έχρημάτισε Βουλευτής, δις δέ έξελέγη Γερουσιαστής.

ΛΕΩΝΙΔΑΣ Α. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ

Έγεννήθη έν Μώλω κατά τó έτος 1851 και έσπούδασε την Νομικήν εις τó έν 'Αθήναις 'Εθνικόν και Καποδιστριακόν Πανεπιστήμιον. Μετά την προσάρτησιν της Θεσσαλίας έγκατεστάθη έν Λαρίση, ένθα διέπρεψε μεταξύ των δικηγόρων, διατελέσας πρόεδρος του έν Λαρίση Δικηγορικού Συλλόγου επί σειράν έτών και Βουλευτής και πληρεξούσιος της Α' άναθεωρητικής Βουλής του 1910. Άπέθανε τώ 1925.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΓΚΕΚΑΣ

Έγεννήθη έν Γαρδικίω της Φθιώτιδος τώ 1865. Έσπούδασε τά νομικά και έξήσκησε τó έπάγγελμα του δικηγόρου έν Λαρίση όπου ειχεν έγκατεστάθη. Έλαβε μέρος ως πολιτικός σύμβουλος κατά τόν πρώτον Βαλκανικόν πόλεμον εις τó έπιτελείον του 'Αρχιστρατήγου Κωνσταντίνου. Τώ 1912 άναμιχθείς εις την πολιτικήν έξελέγη Βουλευτής και είτα Γερουσιαστής και άντιπρόεδρος της Γερουσίας.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ

Έκ Λαρίσης. Έσπούδασε τά νομικά εις τó έν 'Αθήναις 'Εθνικόν και Καποδιστριακόν Πανεπιστήμιον και έξήσκησε τó έπάγγελμα του δικηγόρου έν Λαρίση και 'Αθήναις. ένθα από έτών έχει έγκατεστάθη λίαν έπιτυχός. Άναμιχθείς εις την πολιτικήν ζωήν του Νομού του έξελέγεται συνεχώς Βουλευτής της επαρχίας Λαρίσης από του 1912 μέχρι του 1928. Ως Βουλευτής έξυπνήρησε κατά πολύ την έπαρχίαν του.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΗΣ

Έγεννήθη εις Μαϊμούλι της Λαρίσης. Είναι εις τών διαπρεπεστέρων νομομαθών. Από 22 ετών εξελέγετο βουλευτής Διακρίνεται διά τήν εύφρόδειαν του λόγου του και τήν ρητορικήν του δεινότητα, συγγραφεύς πλείστων διατριβών. Ήγωνίσθη διά τó άγροτικόν ζήτημα και διετέλεσε Γεν. Γραμματεύς του Άγροτικού Κόμματος. Ίδρυτής της Φιλαρχειού Έταιρείας Λαρίσης και πρόεδρος αυτής.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΙΒΑΣ

Έκ Μελίας της Θεσσαλίας. Έκ του άγροτικού κόσμου. κατέστη, λόγω του κύρους του παρά τοις άγροταίς, εις τών ισχυροτέρων άγωνιστών υπέρ της άποκατάστασεως τών άγροτών της Θεσσαλίας, δι' ό και κατά τό έτος 1910 αναμιχθείς εις τήν πολιτικήν κίνησιν εξελέγη βουλευτής της Έπαρχίας Λαρίσης με καταπληκτικήν πλειοψηφίαν. Ήγωνίσθη εν τή Βουλή διά τήν επίλυσιν του άγροτικού ζητήματος.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Έγεννήθη εν Άμπελακίαις. Έξελέγη Δήμαρχος Άμπελακίων τό πρώτον κατά τό 1904 ειτα δε κατá τás εκλογάς του 1910 και της διπλής Αναθεωρητικής Βουλής του 1911 βουλευτής Λαρίσης ως εκπρόσωπος της Λαϊκοστρατιωτικής επαναστάσεως του 1909. Φιλελεύθερος τήν ψυχήν, προοδευτικός και πνευματώδης, άνδειχθη άριστος πολιτικός. Άπέθανεν εις Άθήνας νεώτατος, εις ηλικίαν 45 ετών βουλευτής.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΦΙΛΙΟΣ

Έγεννήθη εν Πάτρας και έγκατεστάθη εν Λαρίση τό έτος 1881. Έσπούδασε τήν Ιατρικήν εις τό εν Άθήναις Πανεπιστήμιον. Έξελέγη επί τρείς περιόδους πρώτος Δημ. Σύμβουλος του Δήμου Λαρίσης. Τό έτος 1923 διωρίσθη διευθυντής του εν Λαρίση ύποκαταστήματος της Λαϊκής Τραπεζής, θέσιν τήν όποίαν κατέχει μέχρι σήμερα. Τό έτος 1915 και 1920 εξελέγη βουλευτής της έπαρχίας Λαρίσης.

ΣΠΥΡΟΣ ΜΑΡΚΙΔΗΣ

Έγεννήθη εν Λαρίση τώ 1873. Έσπούδασε τήν Ιατρικήν επιστήμην εις τό εν Άθήναις Πανεπιστήμιον και εξήσκησε τό επάγγελμα του Ιατρού άφιλοκερδώς, δι' ό και παρά πάντων άνεξαιρέτως κυριολεκτικώς έλατρεύετο. Αναμιχθείς εις τήν πολιτικήν κίνησιν του Νομού Λαρίσης εξελέγη βουλευτής τώ 1910. Τώ 1913 όηρητών ως έφεδρος άνθυπίτατος εις τό εν Λαρίση νοσοκομείον, μολυνθείς εκ τύφου άπέθανεν.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Έκ Λαρίσης, δικηγόρος εκ τών διαπρεπεστέρων, σπούδασας εις τό εν Άθήναις Έθνικόν και Καποδιστριακόν Πανεπιστήμιον και εξασκήσας τό επάγγελμα του δικηγόρου εν Λαρίση με μεγάλην επιτυχίαν. Λόγω τών μεγάλων του προσόντων εξελέγη βουλευτής της Έπαρχίας Λαρίσης μετά τήν επανάστασιν του 1909 και εργάσθη διά τά κοινά συμφέροντα της Έπαρχίας Λαρίσης και της Θεσσαλίας.

ΚΩΝ. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

Έσπούδασεν εις τήν Νομικήν Σχολήν του Πανεπιστημίου. Ήσχολήθη ειδικώς εις τήν μελέτην τών τραπεζιτικών και οικονομικών ζητημάτων. Έδικηγόρησεν επί εικοσαετίαν ευδοκίμως εν Λαρίση και εξελέγη Βουλευτής και πληρεξούσιος Λαρίσης εις τήν Γ' Έθνικήν Συνέλευσιν. Ίδρυσε τήν Τράπεζαν Λαρίσης, ης ήτο Γενικός Διευθυντής. Ήδη είναι διευθυντής της Άγροτικής Τραπεζής εν Λαρίση.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ Φ. ΚΟΥΤΣΙΝΑΣ

Έγεννήθη τώ 1895. Έσπούδασε τά νομικά εις τό εν Άθήναις Έθνικόν και Καποδιστριακόν Πανεπιστήμιον, τελειοποιήθεις ειτα εν τώ Πανεπιστημίο του Βερολίνου της Γερμανίας εις τά πολιτικά και κοινωνιολογικά. Έπεσκέφθη πλείστας χώρας της Ευρώπης και αναμιχθείς εις τήν πολιτικήν κίνησιν εξελέγη επανειλημμένως βουλευτής, παρσσχών πλείστας ύπηρεσίας εις τήν Έπαρχίαν Λαρίσης.

ΜΙΧΑΗΛ ΜΠΟΥΡΑΣ

Έγεννήθη εν Άνατολή (Άγιάς) τώ 1885. έσπούδασε τά νομικά εν τώ Πανεπιστημίο Άθηνών, έδικηγόρησε και δικηγορεί παρά τοίς εν Λαρίση δικαστηρίοις από του 1910. Αναμιχθείς ενεργώς εις τήν πολιτικήν διετέλεσεν επί σειράν ετών Δημ. Σύμβουλος του Δήμου Λαρίσης, εξελέγη Γερουσιαστής Λαρίσης κατá τás εκλογάς του 1932 και Βουλευτής Λαρίσης κατá τás εκλογάς του Ιουνίου 1935.

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

Έκ Λαρίσης. Δημοσιογράφος και δικηγόρος εκ τών διαπρεπεστέρων. Ίδρυσεν εν Λαρίση τήν εφημερίδα «Κήρυξ», διά της όποίας ήγωνίσθη σθεναρώς διά τήν άποκατάστασιν τών άγροτών της Θεσσαλίας. Οί συμπολίται του εκτιμώντες τás άρετάς του εξέλεξαν τουτόν επί δύο βουλευτικές περιόδους Βουλευτήν της Έπαρχίας Λαρίσης. Ήγωνίσθη εις τήν πρώτην γραμμήν διά τά συμφέροντα της Έπαρχίας του.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ ΑΣΤΕΡΙΑΔΗΣ

Έξ Ήπειρου, γεννηθείς εις Λάρισα τῷ 1851. Ἐσπούδασεν εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστήμιον τὴν ἱατρικὴν καὶ εἶτα ἐν Παρισίοις, εἰδικευθεὶς εἰς τὰ χειρουργικά. Τῷ 1897 συλληφθεὶς ἀιχμάλωτος ὑπὸ τῶν Τούρκων μετέβη εἰς Θύνικην καὶ Μικρὰν Ἀσίαν. Καταδικασθεὶς εἰς θάνατον ἔτυχε χάριτος καὶ ἐπανῆλθεν εἰς Λάρισα μετὰ τὸ 1897. Ἀναμιχθεὶς εἰς τὴν πολιτικὴν διετέλεσε Δήμαρχος Λαρίσης ἐπὶ 20ετίαν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ

Διευθυντὴς τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ κημητῶν τῶν ἀδελφῶν Στεφάνοβικ - Σκυλλίτση. Πατὴρ τοῦ τῶς Βουλευτοῦ Στ. Ἀναστασιάδου καὶ ἀνὴρ μὲ μεγάλην ἐγκυκλοπαιδικὴν μόρφωσιν. Ἐνδιαφερόμενος διὰ τὰ κοινὰ τῆς πόλεως Λαρίσης ἀνεμίχθη εἰς τὴν πολιτικὴν κίνησιν καὶ ἐξελέγη Δήμαρχος τῆς πόλεως παρασχὼν πολυτίμους ὑπηρεσίας. Ἀπέθανεν ἐν Λαρίσῃ τῇ 9 Ἰουλίου 1899 ἐτῶν 52.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΒΛΑΧΟΣ

Ἐγενήθη ἐν Λαρίσῃ. Ἐσπούδασε τὴν ἱατρικὴν εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστήμιον καὶ εἶτα εἰς Παρίσιους καὶ Βρυξέλλας. Λόγω τῶν πολλαπλῶν πρὸς τὴν πόλιν τῆς Λαρίσης ὑπηρεσιῶν του ἀνεδείχθη Δήμαρχος τῷ 1917-23. Ἐργάσθη διὰ τὴν πρόοδον τῆς πόλεως καὶ συνέβαλεν εἰς τὴν γεφύρωσιν τοῦ ὄλεθρου κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην μεταξὺ τῶν ἀντιμαχομένων πολιτικῶν μεριδῶν χάσματος. Ἀπέθανε τῷ 1936.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β. ΚΟΥΡΙΑΣ

Ἐξ Ἀμπελακίων τῆς Λαρίσης. Πατὴρ τοῦ Ὑψηλοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Βασ. Κούριας. Ἐσπούδασεν εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστήμιον τὴν ἱατρικὴν τυχὼν διπλώματος κατὰ τὸ ἔτος 1892. Ἐξήσκει τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἱατροῦ ἐν Ἀμπελακίοις μέχρι τοῦ θανάτου του 1936. Διετέλεσε Δήμαρχος Ἀμπελακίων ἐπὶ δύο τετραετίαις (1899-1903 καὶ 1907-1911). Ἐπὶ Δημαρχίας του ἐγένοντο πολλὰ κοινωφελῆ ἔργα.

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΧΑΡΒΕΛΟΥΛΗΣ

Ἐκ Μαΐμουλιου τῆς ἐπαρχίας Λαρίσης. Ἀνεμίχθη εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς περιφέρειας του καὶ ἐξελέγη πλειστάκις Δήμαρχος τοῦ τῶς Δήμου Ὀρχήστου. Ἐλάθε μέρος εἰς τὴν Ἀγροτικὴν Ἐπαναστασίαν τοῦ 1910 καὶ συλληφθεὶς ἐφυλακίσθη μετὰ τῶν ἄλλων Δημάρχων τῶν ἀγροτικῶν Δήμων. Ὁ ἀγροτικὸς κόσμος τῆς πατρίδος του μετ' εὐγνωμοσύνης ἀναπολεῖ τοὺς εὐκρινεῖς ἀγῶνας αὐτοῦ.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΜΠΙΑΤΖΟΣ

Ἐκ τοῦ τῶς Δήμου Φακίου. Λόγω τῆς μεγάλης του πολιτικότητος καὶ τοῦ ἐπιθλητικοῦ χαρακτήρος του κατάρθωσε νὰ ἀγαπηθῆ παρὰ τῶν συμπολιτῶν του καὶ νὰ τιμηθῆ διὰ τοῦ ἀξιώματος τοῦ Δημάρχου, τὸ ὅποιον ἐτίμησε μεγάλως. Ἡ πολιτεία του ὡς Δημάρχου ὑπῆρξε κατὰ πολὺ ἐξυμνητικὴ καὶ ἐπὶ ταύτης ἐγένοντο πλείστα κοινωφελῆ ἔργα, τὰ ὅποια ἐξυμνητοῦν τὴν πατρίδα του.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

Ἐκ Κρανῶνος, γεννηθείς εἰς Ἀθήνας καὶ σπούδασας τὴν ἱατρικὴν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν. Ἐγκατεστάθη ὡς ἱατρός εἰς Τζορμακλί τῆς Λαρίσης. Λόγω τῶν προσόντων του διετέλεσε Δήμαρχος ἐπὶ μίαν δεκαετίαν. Ἐπρωτοστάτησε κατὰ τὸ 1910 κατὰ τὴν πρῶτην ἐμφάνισιν τοῦ ἀγροτικοῦ ζητήματος ἐν τοῖς πεδινοῖς Δήμοις Λαρίσης μετὰ τῶν ἄλλων δημάρχων, ὅτε καὶ ἐφυλακίσθη.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΕΡΙΦΑΝΗΣ

Ἐκ Νευμεγλέρ (ἦδη Νικαίας) τῆς Ἐπαρχίας Λαρίσης. Φιλαγρότης ἐκ τῶν ἐνθουσιωστέρων ἀνεμίχθη εἰς τὴν πολιτικὴν κίνησιν καὶ διετέλεσε Δήμαρχος τοῦ τῶς Δήμου Φακίου ἐπὶ μίαν δεκαετίαν (1903—1913). Ἐλάθε μέρος ἐνεργόν εἰς τὴν ἐξέγερσιν τῶν ἀγροτῶν κατὰ τὸ 1910, ὅποτε συνελήφθη καὶ ἐφυλακίσθη μετὰ τῶν ἄλλων Δημάρχων τῶν ἀγροτικῶν Δήμων, μεθ' ὧν συνεργάζετο.

ΣΤΕΡΓΙΟΣ ΚΑΚΑΓΙΑΝΝΗΣ

Ἐκ τοῦ τῶς Δήμου Νέσσωνος τῆς Ἐπαρχίας Λαρίσης. Ἐκ τῶν προυχόντων τοῦ τόπου του, κατάρθωσε νὰ ἐπιθληθῆ καὶ ἀγαπηθῆ παρὰ πάντων τῶν συνδημοτῶν του, δι' ὃ καὶ ἐξελέγη Δήμαρχος τοῦ τῶς Δήμου Νέσσωνος, ἐργασθεὶς ὑπὲρ τῶν γενικῶν συμφερόντων τοῦ Δήμου καὶ τῶν συνδημοτῶν του. Ἐπὶ δημαρχίας του ἐγένοντο διάφορα κοινωφελῆ ἔργα, ἐξυμνητικὰ τῶν ἀναγκῶν τοῦ Δήμου του.

ΞΕΝΟΦΩΝ ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐκ Λαρίσης, υἱὸς τοῦ πρῶην Βουλευτοῦ Ριζοπούλου. Ἐσπούδασε τὴν Νομικὴν ἐπιστήμην εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστήμιον. Ἐξασκεῖ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ δικηγόρου ἐν Λαρίσῃ μετ' ἐπιτυχίας καὶ διακρίνεται διὰ τὴν ευφράδειάν του. Διετέλεσεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη Δημοτικὸς Σύμβουλος καὶ Πρόεδρος τοῦ Δημ. Συμβουλίου Λαρίσης καὶ ἦδη μέλος τῆς Διοικούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Δήμου.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΕΡΡΑΙΒΟΣ

Δημοσιογράφος, διευθυντής της εφημερίδος «Κήρυξ» εν Λαρίση. Έγεννήθη εις Έλασσώνα τῷ 1907 καὶ ἐγκατεστάθη εις Λάρισαν. Ἀπὸ πολὺ νέος ἠκολούθησε τὴν δημοσιογραφίαν καὶ ἐργάσθη ὡς συνεργάτης εἰς πολλὰς Ἀθηναϊκὰς καὶ Μακεδονικὰς εφημερίδας. Ἐπιδίδεται καὶ εἰς ἱστορικὰς μελέτας καὶ τὴν φιλολογίαν, δημοσιεύσας ἀξιόλογα ἱστορικὰ σημεῖωματα καὶ φιλολογικὰς διατριβὰς.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Κ. ΤΣΙΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐκ Λαρίσης. Ἠκολούθησε τὸ δημοσιογραφικὸν στάδιον καὶ διετέλεσε διευθυντὴς καὶ ἀρχισυντάκτης τῆς εφημερίδος «Ἐλευθερία». Ἐχειρίσθη τὸν δημοσιογραφικὸν τὸν κάλαμον μετὰ περισσῆς φρονήσεως κατὰ τὰς διαφόρους κρίσεις περιστάσεις καὶ πολιτικὰς θυέλλας, ἐξυπηρετήσας τὸ Λαρισαϊκὸν κοινόν, δι' ὃ δικαίως περιεβάλλετο με ἰδιαίτερον ἀγάπην καὶ ἐκτίμησιν. Ἀπέθανε τῷ 1938.

ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ Γ. ΜΑΚΡΗΣ

Γεννηθεὶς ἐν Καναλίοις τῆς Καρδίτσας, ἐγκατεστάθη εἰς Λάρισαν. Τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1896 ἐξέδωκε τὴν μικροσκοπικὴν «Μικρὰν» εφημερίδα ἑβδομαδιαίαν, ἧς τὴν διακοπείσαν ἐκ τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων καταλήψεως τῷ 1897 τῆς Θεσσαλίας ἐκδοσιν συνέχισε κατὰ τὸ 1898. Διὰ τῆς εφημερίδος τοῦ ἠγωνίσθη διὰ τὰ ζωτικὰ συμφέροντα τῆς Θεσσαλίας. Συνεργάτης πολλῶν ἄλλων Θεσσαλικῶν εφημερίδων.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΑΝΤ. ΝΑΟΣ

Ἐγεννήθη ἐν Τυρνάῳ τῷ 1805. Ἐνεγράφη εἰς τὴν Νομικὴν Σχολὴν τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου καὶ μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν τοῦ ἐγκατεστάθη ἐν Λαρίση ἔνθα ἐδικηγόρει ἀπὸ τοῦ 1923. Ἰδρύσεν ἐν Λαρίση τῷ 1928 τὴν εφημερίδα «Λαρισαϊκὴν». Εἶτα ἰδρύσεν τὴν ἑβδομαδιαίαν πολιτικὴν ἐπιθεώρησιν «Λαρισαϊκὴν Ἀμυναν». Ἦδη διαμένει εἰς Ἀθήνας, ἔνθα ἀ δικηγόρει.

ΦΩΤΗΣ ΠΑΠΠΑΣ

Ἐκ τῆς μεγάλης Θεσσαλικῆς οἰκογενείας Παππά. Ἐπέδθη εἰς τὴν βιομηχανίαν τῶν ἀλεύρων, ἰδρύσας μετὰ τοῦ ἐξαδέλφου τοῦ τὰ βιομηχανικὰ ἐργοστάσια τὰ τὸσον ἐξυπηρετικὰ τοῦ Θεσσαλικοῦ κόσμου. Διετέλεσε πρόεδρος τοῦ Ἐμπορικοῦ Συλλόγου Λαρίσης. Παρὰ τῇ κοινωνίᾳ Λαρίσης χαίρει μεγίστης ὑπολήψεως καὶ ἀγάπης λόγῳ τῶν πολλῶν του προτερημάτων καὶ τοῦ εὐγενοῦς ἥθους του.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΑΧ. ΤΣΟΛΑΚΗΣ

Γεννηθεὶς ἐν Ἀμπελακίοις Θεσσαλίας ἐν ἔτει 1875 καὶ ἐπιδοθεὶς εἰς τὴν βιομηχανίαν ὀμβρελλῶν ἀπὸ τοῦ 1892 μέχρι σήμερον, τυγχάνει Διευθυντὴς καὶ Διαχειριστὴς τῆς ἐν Ἀθήναις Ἑταιρείας «Ἀδελφοὶ Τσολάκης», ἀναδειχθείσης μίας τῶν ἀρίστων καὶ τελειωτέρων εἰς τὸ εἶδος τῆς τῶσον ἐν Ἑλλάδι ὄσον καὶ ἐν Ἀνατολῇ. Ἐκ τῶν πρώων μελῶν τῆς Ἱστορικῆς καὶ Λαογραφικῆς Ἑταιρείας.

ΘΕΟΧΑΡΗΣ ΜΠΛΙΑΤΣΟΣ

Ἐκ Λαρίσης. Ἐσπούδασε τὴν ἱατρικὴν ἐπιστήμην εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικὸν καὶ Καποδιστριακὸν Πανεπιστήμιον καὶ εἶτα ἐν Εὐρώπῃ, ἐιδικευθεὶς εἰς τὴν μαιευτικὴν καὶ γυναικολογίαν, ἐξήσκησε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἱατροῦ ἐν Λαρίση ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν λίαν ἐπιτυχῶς καὶ ἤδη ἐν Ἀθήναις, ἔνθα ἔχει ἐγκτασταθῆ. Διετέλεσε Πρόεδρος τῆς Ἡλεκτρ. Ἑταιρείας Λαρίσης καὶ τοῦ Ἱατρικοῦ Συλλόγου.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΟΥΤΣΙΝΑΣ

Ἐκ Λαρίσης. Μετὰ τὰς σπουδὰς τοῦ ἐπέδθη εἰς τὸ ἐμπόριον, καταλαβὼν τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ τοῦ ἐμπορικοῦ κόσμου τῆς Θεσσαλίας. Λόγῳ τῆς μεγάλης τοῦ πειρας περὶ τὰ ἐμπορικὰ καὶ τοῦ ἀκεραίου τοῦ χαρακτήρα ἐξελέγη ὑπὸ τοῦ ἐμπορικοῦ κόσμου Λαρίσης πρόεδρος τοῦ Ἐμπορικοῦ Συλλόγου Λαρίσης, συντείνας διὰ τῶν προσπαθειῶν του εἰς τὴν εὐημερίαν τοῦ ἐμπορικοῦ κόσμου.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Α. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ

Ἐγεννήθη ἐν Λαρίση τῷ 1892. Μετὰ τὰς γυμνασιακὰς του σπουδὰς ἐν Λαρίση, ἐνεγράφη εἰς τὴν Νομικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου ἔλαθεν ἐν ἔτει 1913 τὸ δίπλωμα τῆς Νομικῆς καὶ ἐξήσκησε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ δικηγόρου μέχρι τοῦ 1915 ἐν Λαρίση εὐδοκίμως. Ἀπὸ τοῦ 1920 διαμένει ἐν Καλλιθέα, ἐπιδοθεὶς εἰς τὴν βιομηχανίαν. Διετέλεσε Δήμαρχος Καλλιθέας ἀπὸ τὸ ἔτος 1929 μέχρι τοῦ 1932.

ΙΩΑΝ. Α. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ

Ἐγεννήθη ἐν Λαρίση τῷ 1892. Ἐσπούδασε τὴν ἱατρικὴν εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικὸν καὶ Καποδιστριακὸν Πανεπιστήμιον, λαβὼν τὸ δίπλωμα τοῦ ἱατροῦ τῷ 1915. Τὰς σπουδὰς του συνεπλήρωσεν ἐν Βερολίνῳ, ὁπότεν ἐπαῆλθε τῷ 1924. Ἐξασκεῖ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἱατροῦ ἐν Ἀθήναις, διορισθεὶς ἐπιμελητὴς καὶ ἐκλεγείς Ὑφηγητὴς τοῦ μαθήματος Παθολογικῆς Φυσιολογίας εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστήμιον.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Κ. ΖΑΓΓΟΓΙΑΝΝΗΣ

Έκ Λαμίας. Διδάκτωρ τής φιλολογίας και τής φιλοσοφίας. Πρώτος τακτικός καθηγητής τής παιδαγωγικής εν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν (1900-1901). Μετά τὰς φιλοσοφικάς καὶ παιδαγωγικάς του σπουδὰς ἐν Γερμανίᾳ ἐδίδασκεν ἐν Λαρίσῃ πρῶτον ὡς καθηγητὴς τοῦ Γυμνασίου καὶ εἶτα διετέλεσε Διευθυντὴς τοῦ Διδασκαλείου Λαρίσης κατὰ τὰ ἔτη 1894-1896. Συνέγραψε πλείστα ἐπιστημονικὰ ἔργα.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ Ι. ΠΑΠΑΖΙΚΟΝΟΜΟΥ

Έκ Σκοτίας τοῦ Ὀλύμπου, γεννηθεὶς τῷ 1884. Ἐγκατεστάθη ἀπὸ ἡλικίας 5 ἐτῶν ἐν Λαρίσῃ. Ἐνεγράφη εἰς τὴν φιλοσοφικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ ἀνεκρῆνθη διδάκτωρ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τῷ 1919. Ἐδίδασκεν ἀπὸ τῷ 1911 εἰς διάφορα σχολεῖα τοῦ Κράτους προαγόμενος εἰς ὅλους τοὺς βαθμοὺς τῆς Ἐκπ. Ἱεραρχίας μέχρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ γυμνασιάρχου, ὃν κατέχει σήμερον.

ΠΑΤΡΟΚΛΟΣ ΓΚΟΛΑΝΤΑΣ

Ἐγεννήθη εἰς Ἀμπελάκια τῷ 1858 εἰς ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὅποιαν ἤκμαζεν ἀκόμη ἡ ὀνομαστὴ Σχολὴ τῶν Ἀμπελακίων, τῆς ὁποίας ὑπῆρξε τρόφιμος. Διεκρίθη ὡς σπουδαστὴς διὰ τὴν ἐπιμέλειάν του καὶ κατὰ τὸν μετέπειτα χρόνον ὡς διδάσκαλος. Φοιτήσας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ὡς ὑπότροφος τοῦ Μανιρίου κληροδοτήματος. Ἡ καθήγηση του εἰς τὰ διάφορα σχολεῖα τῆς Θεσσαλίας ὑπῆρξε γόνιμος.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΟΥΒΕΛΑΣ

Έκ τῶν ἀρίστων ἐκπαιδευτικῶν λειτουργῶν τῆς τελευταίας 25ετίας. Ἐδίδασκεν εἰς διάφορα σχολεῖα τοῦ Κράτους καὶ ἐγένετο Ἐπιθεωρητὴς Δημοτικῆς Ἐκπαίδευσως. Ὑπηρετήσας ὡς τοιοῦτος εἰς τὴν ἐκπαιδευτικὴν περιφέρειαν Λαρίσης, ἀφῆκε τὰς καλλιτέρας ἀναμνήσεις παρά τῇ κοινωνίᾳ τῆς Λαρίσης λόγῳ τοῦ μειλιχίου ἥθους του καὶ τοῦ εὐγενικοῦ χαρακτῆρος του. Διετέλεσε καὶ γυμνασιάρχης.

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ Κ. ΣΟΥΡΛΑΣ

Ἐγεννήθη τῷ 1850 εἰς Πυρρογιάννην τῆς Ἠπείρου. Ἐσπούδασεν ἐν τῇ Ζωσιμαίᾳ Σχολῇ καὶ διετέλεσε διδάσκαλος καὶ Σχολάρχης εἰς διάφορα σχολεῖα τῆς Μακεδονίας, συλληφθεὶς κατὰ τὸν Ρωσοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1878 ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐν Μακεδονίᾳ διὰ τὴν ἔθνικὴν δράσιν του καὶ ἀπαλλαγεὶς τῆς κατηγορίας κατόπιν ἐπεμβάσεως τοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ, τότε Μητροπολίτου Θεσπικῆς.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

Έκ Νεμπεγλέρ τῆς Λαρίσης. Ἐκολούθησε τὸ ἐκπαιδευτικὸν στάδιον καὶ ἐγένετο δημοδιδάσκαλος, διευθύνσας ἐπὶ 40 ἔτη συνεχῶς τὸ δημ. σχολεῖον τῆς πατρίδος του, ὑπῆρξε διδάσκαλος καὶ σύμβουλος τῶν συγγαριῶν του. Ἡ δράσις του ὡς διδασκάλου ὑπῆρξε γόνιμος καὶ καρποφόρος, ἐνεφύσησε δὲ εἰς τὰς καρδίας τῆς νεολαίας τῆς πατρίδος του τὰ ἀγαθὰ πατριωτικὰ καὶ ἔθνικα αἰσθήματα.

ΑΜΑΛΙΑ Κ. ΠΑΠΑΣΤΑΥΡΟΥ

Ἐγεννήθη ἐν Ζίτῃ τῆς Ἠπείρου τῷ 1855. Ἐγκαταστάθεισα εἰς Λαρίσαν διωρίσθη ὑπὸ τῆς δημογεροντίας διδασκάλισσα τοῦ μοναδικοῦ σχολεῖου Θηλέων τῆς τουρκοκρατούμενης τότε Λαρίσης, ἕνα εὐδοκίμως ἐδίδασκε μέχρι τοῦ 1875. Εἰργάσθη διὰ τὴν ἐξέγερσιν τῆς Θεσσαλίας ἀπὸ τοῦ Τουρκικοῦ ζυγοῦ, διακρίθεισα συγχρόνως καὶ ὡς λογιὰ. Ἐγράψε ἱστορικὰ καὶ λαογραφικὰ σημεῖωματα.

ΜΙΧΑΗΛ ΧΡΥΣΟΧΟΣ

Ἐγεννήθη ἐν Ζίτῃ τῆς Ἠπείρου τῷ 1834. Πανελληνίου καὶ διεθνοῦς φήμης χαρτογράφος καὶ στατιστικογράφος, τὸ ἔργον τοῦ ὁποίου ὑπῆρξε πολυμερέστατον ἰδίως εἰς τὴν μετ' ἀκριθείας ἐκπόνησιν τῶν γεωγραφικῶν καὶ τοπογραφικῶν πινάκων τῆς Μακεδονίας καὶ Θεσσαλίας, ἰδιαίτερος δὲ ὢλων τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ φρουρίων Βόλου, Δομοκοῦ, Φαρσάλων, Φαναρίου Τρικαλῶν, Λαρίσης καὶ πολλῶν ἄλλων.

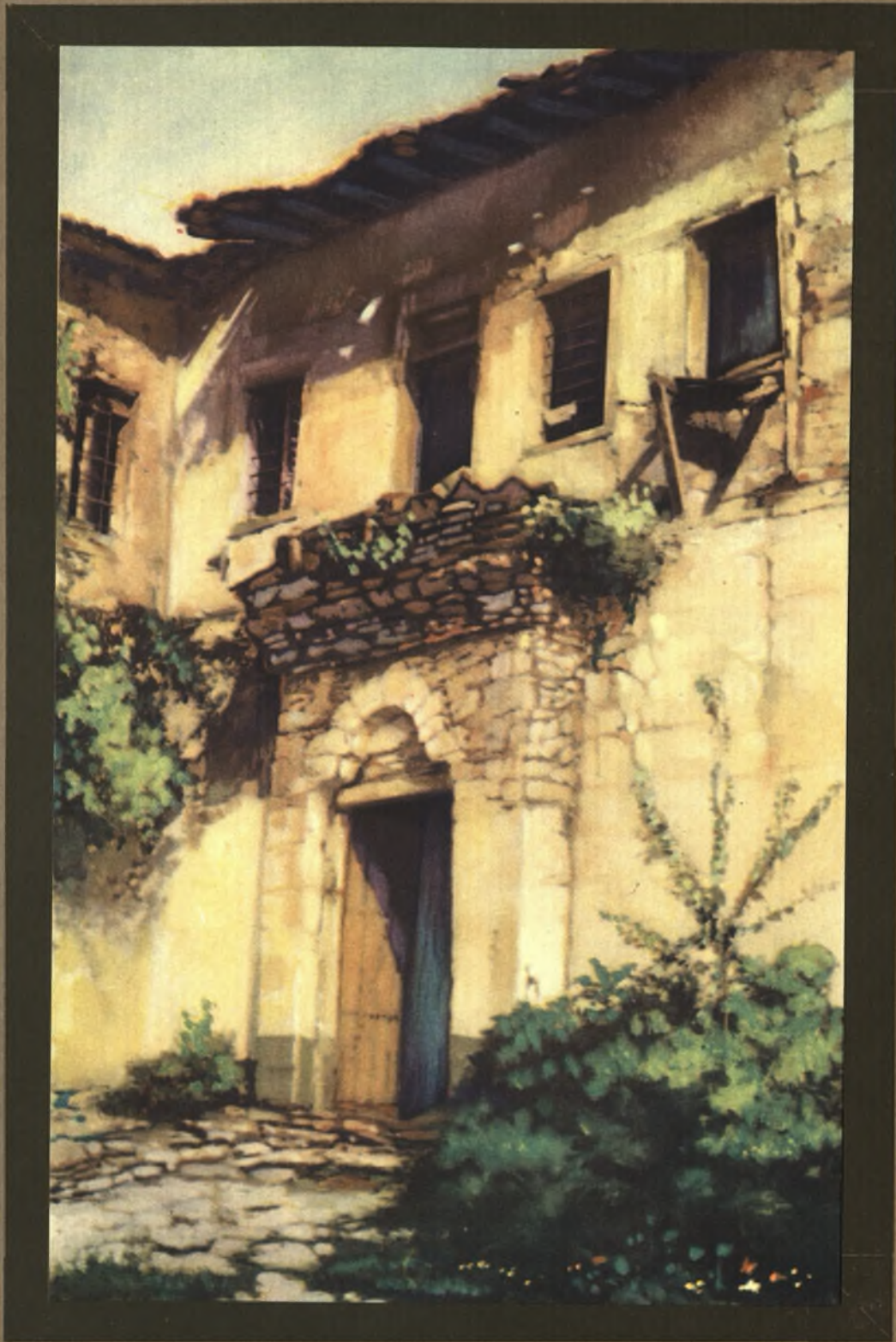
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΜΠΑΡΜΠΗΣ

Έκ Σκαμιάς, Ἐλασσῶνος, Καθηγητὴς τοῦ Γυμνασίου Θηλέων Λαρίσης. Ἐσπούδασεν εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον τὴν φιλολογίαν. Ἐδίδασκεν ὡς καθηγητὴς γυμνασίου εἰς διάφορα γυμνάσια τοῦ Κράτους καὶ ἦδη ὑπηρετεῖ ἐν Λαρίσῃ. Ἐκ τῶν καλυτέρων καθηγητῶν, ἀπολαύει μεγάλης ἐκτιμῆσεως καὶ ὑπολήψεως παρά τῶν συναδέλφων του, ὡς καὶ παρά τῇ κοινωνίᾳ τῆς Λαρίσης.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΝΕΜΕΤ

Ἐπάλληλος τῶν Σ.Ε.Κ. Διετέλεσε πρόεδρος τοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου Λαρίσης καὶ ὡς τοιοῦτος κατώρθωσε νὰ ἐξυψώσῃ τὸν σύλλογον καὶ νὰ προσγάγῃ τὸν σκοπὸν αὐτοῦ. Ἡ Λαρισινὴ κοινωνία ὀφείλει πολλὰ εἰς τὰς προσπαθείας του διὰ τὴν καλὴν μουσικὴν ἐμφάνισιν τοῦ Συλλόγου καὶ τὴν μεγάλην του προσπάθειαν ὅπως ὁ Σύλλογος δυνηθῇ καὶ ἀποθῇ ἕνα ἐκ τῶν καλυτέρων Σωματείων.

ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ ΤΟΠΙΑ
ΑΜΠΕΛΑΚΙΑ:
ΕΝΑ ΙΔΙΟΡΡΥΘΜΟ ΣΠΙΤΙ

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΖΟΥΓΚΟΣ

Έκ Ζαγορίου τής Ηπείρου. Έσπούδασε τὰ ἐγκύκλια μαθήματα ἐν Λαρίσῃ καὶ τῆς Ἱατρικῆν ἐν τῷ Ἐθνικῷ καὶ Καποδιστριακῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν. Ἐξήσκησε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἱατροῦ ἐν Μαΐμουλιῷ καὶ Λαρίσῃ, ἔπειτα δὲ κατετάχθη εἰς τὸ στράτευμα, εἰς ὃ ὑπηρετήσεν εὐδοκίμως, ἀνελθὼν μέχρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ Ἀρχιάτρου. Διαμένει ἤδη πρὸ πολλοῦ εἰς Ἀθήνας ἐν ἀποστρατεία.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΣΤΡΟΥΜΠΟΥΛΗΣ

Έκ Λαρίσας, μετὰ τὰς ἐν τῇ πατρίδι του ἐγκυκλίου σπουδὰς ἐσπούδασε τὰ νομικὰ εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικὸν καὶ Καποδιστριακὸν Πανεπιστήμιον καὶ ἐξήσκησε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ δικηγόρου ἐν Λαρίσῃ ἐπιπολλὰ ἔτη, διετέλεσε Νομικὸς Σύμβουλος πολλῶν Τραπεζῶν καὶ τοῦ Δήμου Λαρίσας ἐπὶ δημαρχίας Ἀχιλλέως Ἀστεριάδου. Ἀπέθανεν ἐν Λαρίσῃ τὸ ἔτος 1938. Ἐχαίρει μεγάλης ὑπολήψεως ἐν Λαρίσῃ.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΑΝΤ. ΔΟΥΡΕΝΤΗΣ

Ἐγενήθη ἐν Λαρίσῃ ἔνθα παρέμεινε μέχρι πέρατος τῶν γυμνασιακῶν του σπουδῶν. Μετὰ ταῦτας μετέβη εἰς Γερμανίαν ἔνθα ἐσπούδασεν εἰς τὰ ἐκεῖ Πανεπιστήμια μηχανολόγος. Μετὰ τὴν ἐκ Γερμανίας ἐπάνοδόν του εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπέβη εἰς τὸν δημοσιολογικὸν κλάδον πρὸ δωδεκαετίας καὶ ὑπηρετεῖ μέχρι σήμερον εἰς τὸ ὑπουργεῖον Γεωργίας μετὰ τὸν βαθμὸν τοῦ Ἱηματοάρχου.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΚΑΜΗΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐγενήθη ἐν Λαρίσῃ. Μετὰ τὰς ἐγκυκλίου του σπουδὰς ἐν Λαρίσῃ, ἐσπούδασε τὴν Νομικὴν εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικὸν καὶ Καποδιστριακὸν Πανεπιστήμιον. Ἦτο ἐκ τῶν ἐγκριτοτέρων δικηγόρων καὶ δημοσιογράφος ἐκ τῶν ἀρίστων. Διέμενε ἐν Ἀθήναις ἀπὸ ἐτῶν, ἔνθα ἐξήσκει τὸ ἐπάγγελμα τοῦ δικηγόρου μετὰ μεγάλης ἐπιτυχίας. Ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸ ἔτος 1937.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΜΙΡΑΣΓΕΤΣΗΣ

Ἐγενήθη τῷ 1912 ἐν Κίῳ (Μ. Ἀσία), πλὴν ὅμως ἀνετράφη ἐν Λαρίσῃ ὅπου ἐπεράτωσε τὰς σχολικὰς σπουδὰς. Πτυχίους τῆς Νομικῆς καὶ τῶν Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ δικηγόρος ἐν Ἀθήναις. Συνέγραψε διαφόρους μονογραφίας ἐπιστημονικὰς καὶ πολλὰς μελέτας εἰς περιοδικὰ καὶ ἑφημερίδας. Τυγχάνει ἐκ τῶν μελῶν τῆς Ἱστορικῆς καὶ Λαογραφικῆς Ἑταιρείας.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΚΑΤΖΕΔΙΜΟΣ

Πρόεδρος Δικῆς. Συλλόγου Βεροίας. Ἐγενήθη εἰς τὸ Μεταξοχώρι τῆς Ἀγιάς. Ἐν ἀρχῇ, μετὰ τὸ πέρατος τῶν γυμνασιακῶν του σπουδῶν, ἠκολούθησε μαθήματα γεωπονικά. Κατόπιν ἐσπούδασε νομικὰ εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστήμιον καὶ διαῖρισθαι δικηγόρος παρὰ τῷ Πρωτοδικεῖῳ Λαρίσας, ἔνθα εἶγεν ἐγκαταστάθῃ. Τῷ 1914 μετετέθη παρὰ τῷ Πρωτοδικεῖῳ Βεροίας, ὅπου μονίμως ἐγκαταστάθῃ.

ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

Έκ Πέτρας τῆς Μυτιλήνης. Ἐσπούδασεν εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον τὰ νομικὰ καὶ διαῖρισθαι συμβολαιογράφος Λαρίσας. Ἐξήσκησε τὸ ἐπάγγελμα τοῦτο μετὰ μεγάλης προσοχῆς ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν. Διετέλεσε πρόεδρος τοῦ Συλλόγου τῶν Συμβολαιογράφων Λαρίσας καὶ ἐξυπηρέτησε ποικιλοτρόπως τὰ συμφέροντα τοῦ Συλλόγου. Ἐχαίρει μεγάλης ὑπολήψεως παρὰ τῇ κοινότητι.

ΙΟΥΛΙΟΣ ΒΙΑΝΝΕΛΑΣ

Ἐγενήθη ἐν Βόλῳ τῷ 1872. Ἰταλικῆς καταγωγῆς, ἀλλὰ τὴν ψυχὴν Ἑλλην. Ἐγκατεστάθῃ εἰς Λάρισα καὶ διετέλεσε πρόεδρος τῆς Ἰταλίας ἐπὶ 30 ἔτη. Κατὰ τὴν τουρκικὴν κατοχὴν τοῦ 1897 προσέφερεν ἀνεκτίμητους ἐκούλευσεις, προστατέσας τοὺς Ἑλληνας. Πρόεδρος καὶ μέλος πλείστον ὀργανώσεων ἐργάζεται διὰ τὴν ἐπικράτησιν τῶν ἠγίων κοινωνικῶν ἰδεῶν. Ἰπότης τοῦ Ἀργυροῦ Σταυροῦ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

Έκ Νεμπεγλέρ (νῦν Νικαία) τῆς Ἐπαρχίας Λαρίσας. Έκ τῶν προχόντων τοῦ χωρίου, διακρινόμενος διὰ τὰ ἀνὰ πατριωτικὰ του ἀισθήματα. Διετέλεσε πρόεδρος τοῦ Γεωργικῆς Συνεταιρισμοῦ καὶ ἐργάσθη μετὰ ζήλου διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν σκοπῶν του. Ἐῤρεν οὐκτόρον θάνατον παρὰ τὴν λίμνην Βοιθίδα, ἀπαιθρακωθείς μετὰ τοῦ εἰκοσαετοῦς ἡλικίας του καὶ τῆς εἰκοσιπενταετοῦς θυγατρὸς του.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΣΑΡΑΦΗΣ

Έκ Καστοριάς, ἐγκατασταθεὶς εἰς Λάρισα. Ὡς ὑπενωμοτάρχης, κατὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Θεσσαλίας τῷ 1881, ἐπὶ κεφαλῆς 5 ἐφιππων χωροφυλάκων εἰσήλθε πρῶτος εἰς Λάρισα καὶ διεπίστωσε τὴν ἐκκένωσιν τῆς πόλεως ὑπὸ τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ. Διετέλεσε ὡς ἐνωμοτάρχης εἰς τὴν Αὐλὴν καὶ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ τότε Διαδόχου Κωνσταντίνου. Ἀπεστρατεύθη μετὰ τὸν βαθμὸν τοῦ ἀνθυπομητάρχου.